COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.



VOLVMINIS VIII. PARS I.

LIPSIAE. MDCCLIX.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Londini apud C. G. Seyffert, Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.





I.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar; för Aor 1758 Vol. XIX. med Kongl. Academiens Tilſtaond. Tryckte i Stockholm hos Direct. LARS SALVIUS; pao deſs egen koſtnad 1758. 8 mai. pl. 21. tab. aen. 7.

h. e.

Acta Academiae Regiae Scientiar. Anni 1758. Holmiae. Vol. XIX.

T*rimeſtre primum.*

1) Cl. WARGENTIN *Climata*, *Vpſalienſe*, *Pariſinum*, *Algirenſe*, illudque urbis *Pondichery* in India, quantum id per obſeruationes thermometricas fieri poteſt, inter ſe comparat. Ipſe vero fatetur, rationem caloris in climatibus diuerſis hoc modo definiri non poſſe; id tamen intelligitur, diſcrimina non adeo magna eſſe. p. 1.

2) *Plantarum noua genera*, Loeflingiam et Minuartiam LINNAEVS depictas, ſiſtit. Miſerat plantas ſiccas ex Hiſpania LOEFLINGIVS et ſemina, ex quibus Vpſaliae educatae ſunt, *Loeflingiae* deſcriptionem dedit Spec. pl. 35, quare hic ſaltim addit, in cliuis aridis prope Mantuam Carpentanorum copioſe creſcere, p. 15.

 pauca

pauca etiam de vita LOEFLINGII ſubiicit. Minuartiae ſpecies has deſcribit; *dichotomam* Spec. pl. 89. *campeſtrem* Sp. pl. 89. *montanam*, Sp. pl. 90. LOEFLINGIVS plantam a MINVARTIO inſigni botanico Madriti degente, appellauit.

p. 19. 3) *Mechaniſmum malleorum maiorum, quibus ferrum cuditur, mouendorum* emendat SVEN RINMAN vectibus, qui id efficiunt, non ligneis amplius et axi, qui circum actus malleum attollit infixis, ſed ex ferro factis, annuloque ferrei qui cingat, axem iunctis.

p. 29. 4) *De morbo italorum, quem ſaltatione leuari aiunt*, tarantismum *appellant*, agit MART. KAEHLER, M. D. Quae anno 1756 in Apulia degens ipſe comperit, recenſet. Hiſtoria morbi haec eſt: Aeger moroſior videtur, inquietus, cibum minus appetit, vires deiectae ſunt, membraque omnia velut ponderoſiora ſentit. Accedit anxietas circa praecordia, augetur inquietudo, color ſani hominis perit, et in flaueſcentem abit. Progreſſu temporis, inualeſcit melancholia, pauet omnia, dentes vacillant, urina exit copioſior, pallida, pulſus tardus. Hic aegri ſtatus interdum 2 vel 3 annos durat aut etiam diutius. Interea nunquam furit aut mentis alienatae ſigna edit, quod melancholici (*miltzſüchtige*) facere ſolent; aegritudinem vero perpetuo ſentit, et ingruente certo anni tempore, plerumque Iunio menſe, anxietatem circa praecordia ſentit grauiorem. Tunc credunt a Tarantula ictum, muſicosque aduocant, qui dum certos modos edunt, aeger exclamat, rubeſcit et ſaltare incipit. Quo antiquior grauiorque morbus eſt, eo diutius ſaltat, ut interdum ſaltatio horas duas
p. 31. duret. Deſiſtere non poteſt antequam paroxyſmus ceſſauerit, muſicis autem deſinentibus aiunt moriturum. Saltantis alienatio mentis nulla conſpicitur, niſi

nisi quod facie torua sit, exclamet interdum, pectusque premat. Musico vero in tono quodam errante, miserabiliter exclamat, corpus totum concutit, vehementissimique doloris signa edit. Interdum saltanti anxietas circa praecordia adeo ingrauescit, ut corpus mouere non possit, tunc manibus mensam aut sellam prehendit, pedes autem modis musicis conuenienter agitat. Cessante paroxysmo finitaque saltatione, vehementer sudat, aquam meram aut vino mixtam ipsi praebent et quiescere sinunt. Ita declarato morbo triduum saltat quauis die tempore aliquo post meridiem. Ad alios modos, quam ad definitos non saltat. Quam primum eos audit, antequam triduum illud elabatur, ad saltandum vi, cui resistere nequit, fertur, elapso triduo nihil amplius sentit, sed integro anno bene valet, donec appropinquet sequenti anno tempus, quo praeterito saltarat, ubi redeunt eadem symptomata, sed vehementiora, idemque remedium adhibetur. Honesti homines celant hunc morbum si quis suorum illo affligitur, unde musici eos, ad quos vocantur, non detegunt. Loquutus est noster cum aliquibus, qui sic 16, 18, 20, 25 annis se saltasse narrarunt. Morbo ad finem vergente tumor oritur plerumque in aliquo articulorum cui folia cucumeris asinini imponunt, ut maturescat, materia exeat et sanetur. Interdum, in quem nulla suspicio morbi talis cadit, dum modos audit, saltare incipit. Id puellae accidere vidit noster, cum musicos modorum addiscendorum caussa apud se haberet. Saltauit autem illa per tres horae quadrantes. Ceterum non cum iis facit, qui a Tarantulae morsu morbum deducunt, sed pro melancholiae (*Miltz-sucht*) specie habet, argumentis autem utitur sequentibus: Tarenti in primis frequens est morbus, quae urbs spurcissima est, ut incolae durante aestate a pulicibus in plateis tueri se non possint, eamque ob caussam tibialibus ex corio factis utuntur. Vescuntur p. 33.

 oleribus

oleribus paucis, multis vero leguminibus, fed maxime oftreis et mytulis, quae in mari paruo, quod vocant (*mare piccolo*) inueniuntur et per omnem Italiam celebres funt. His ut omni alio genere teftaceorum et marinorum copiofiffime fe nutriunt. Viri omnia fere extra domum negotia obeunt feminis intra aedes conclufis, goffypio vero praeparando, quod hic magna copia et egregie colitur, occupatis, vitam autem folitariam, ut Italae omnes, degentibus. Hae autem folae fere morbo fubiectae funt, ut inter 1000, qui eo laborant vix unicus mas reperiatur; fi autem vir hoc morbo laboret, talis erit, qui vitam fedentariam vixit. Peregrini, infantes, fenes tuti funt ab hoc morbo; Tarantulae ictum nemo unquam vidit aut fenfit. Aliis itidem locis ubi funt tarantulae morbus hic incognitus eft, faltandi tempus omnibus fere eft idem, Iunio exeunte integroque Iulio. Lethalis morbus nemini, quantum conftat, fuit. Ex his omnibus id fere fine dubio conficitur, morbum non
p. 35. Tarantulae deberi, a qua nullus aegrorum laefum fe dicere poteft, quae in campis degit, ubi viri immunes a morbo verfantur, non in aedibus, apud feminas, eodem frequentiffime laborantes. Cum a morfu animalium venenatorum et rabidorum phaenomena prorfus fingularia nafcuntur, non negat nofter, poffibile effe, eiusmodi quid a Tarantula proficifci, hiftoriam vero morbi alia omnia docere adferit. Habet igitur morbum pro atrabiliario, quod vitae genus illorum, qui maxime eo laborant confideranti non adeo dubium videbitur.

p. 39. 5) *Turbinem vehementem* defcribit T. TIBVRTIVS. Ex lacu *Roxen* ortus, Iul. 21, 1757 hora 11. antem.
p. 41. confinia coenobii Vreta vaftauit. Ad nos in primis pertinet, quod refertur, intenfiffimum, qui ante viguerat calorem poft hoc phaenomenon in infuetum eo anni tempore frigus abiiffe, noctibus vero tellurem

rem nebulas vehementer foetentes emisisse, unde credit noster, natas febres contagiosas catarrhales, quibus tunc 500 fere parochiae eius incolae decubuerunt, paucis tamen mortuis.

6) *Expansionem mercurii a calore* metitur IO. p. 42. LECHE. Spatia mercurii in niue circa thermometrum coagmentata et in aqua ebulliente statuit in ratione 10000 : 10166. Instituit autem tria experimenta, qui p. 46. bus iunxit unicum STROEMERI, ex quibus medium sumi potest. Expansio vitri negligitur. Ita maiorem mercurio dilatationem contingere pro certo habet, quam KRAFFTIVS et de L'ISLE repererunt, scilicet 10000 : 10150 vel 10153.

7) *De lue pecorum, quae aliquot annis in Finnia* p. 47. grassata est, commentatur IO. HAARTMAN. Contagiosa facta est a pascuis limo, cum aqua ab illis recesserat, obductis, a foetore animalium et insectorum mortuorum, ab aestatis feruore, unde humores pecoris acriores. Hinc minori copia perierunt caprae, oues, porci, vituli quam vaccae et equi, quorum etiam minor numerus, quam vaccarum; quorum animalium scilicet humores, vel quia iuniora sunt, vel quia magis mouentur, minus acescunt, illa tutiora a morbo fuerunt. Morbus in- p. 50. terdum intra 20 imo 10 horas morte finitur, tunc ruminatio animalis cessat, oculi rigent et torui sunt, aures calent et pendent, corpus tremit, cruor per nares fluit, spuma cruenta et foetens ex ore exit, cadauere aperto loca nigrescentia et gangraenosa reperiuntur. In aliis eadem fere durantibus 3 aut 4 diebus obseruantur, tumor vero oritur mollis, qui minus periculi habet, cum in pedibus nascitur, magis in collo et capite, ubi mox lethifer est. Tumore aperto sanies exit, aliqui, aerem ibi contentum fuisse, adserunt. Cutis, ubi tumor sederat perit. Diarrhoea

rhoea ſi ſub initium morbi accedit, bona eſt, dum-
modo ut in hominibus tractetur; ita enim virus pu-
treſcens, et bilis in animalibus his aegris omnibus
p. 52. copioſa educitur. Halitus foetet. Qui medelam
praebuerunt aegris, aut pellem cadaueribus detraxe-
runt, morbo infecti ſunt, cuius initium fuit frigus,
febrile corpus omne occupans, ſingulis veſperibus in-
crebeſcens, paulo poſt primum febris acceſſum in
variis corporis locis pruritum intumeſcentia urens et
rubens ſequitur, tumores itidem limpidi, fluidum ef-
fundentes, nuce iuglande maiores, mox nigreſcentes
et intra horas 24 lethiferi. Huius contagionis exem-
pla plura obſeruata ſunt, inter alia hominis, qui
veſpere ſanus decubuerat in pelle cadaueris pecoris,
quod hoc morbo perierat ab ipſo detracta, mane au-
tem mortuus inuentus. Phaenomena vero morbi
contagioſi in hominibus ſimilia plane noſter pronun-
p. 53. ciat phaenomenis *ſudoris anglicani*, luem vero peco-
rum apprime conuenire cum ea, quae per totam fe-
p. 54. re Europam graſſata eſt et a Cl. DE SAVVAGES et
Geneuenſibus medicis aliisque deſcripta eſt. Prae-
ſeruando pecori uſui fuere remedia refrigerantia et
putredini obſiſtentia, ut puluis ex nitri non depurati
libra dimidia, ſalis ammoniaci unciis 2 vel 2½ et
camphorae ſemuncia; IDMANNVS lixiuium praebuit
formicarum viuarum cum ouis coctarum adiecto ſale;
profuit etiam eidem lixiuio ramuſculos abietum aut
iuniperorum cum baccis addere, item infuſum aut
tinctura picis liquidae (*Theer*), denique acida potui
miſcere, oleum addere, niſi in diarrhoea, diſſuadet
Auctor, quoniam bilem auget, viditque pinguia plu-
p. 55. ra citius perire. Similiter laxantia ſanis praebere
nocuit, ita equus, cui praeſeruando hepar antimonii
p. 56. datum fuerat, intra duos aut tres dies periit. Aegris
remedia fortiora adhibentur. Ex libra nitri non de-
purati, quadrante librae florum conuallariae, quadr.
libr. flor. camomill. uncia cum ſemiſſe camphorae,
unciis-

unciisque duabus cum ſemiſſe ſalis ammoniaci, pul-
uis fit, cuius uſus egregios praedicat. Adhuc melior p. 58.
eſt, qui ex 5 partibus nitri et una parte ſalis cornu
cerui commiſcetur. Solent animalium morbo defun-
ctorum hepar, lien et pulmones, combuſta pecori ae-
gro praebere, id probat Noſter, ob ſal volatile in ci-
nere hoc contentum, ſuadet vero, ut cadauera inte-
gra comburantur, tum, quia ſic plus cineris obti-
netur, tum quia aer purificaretur et putreſcentium
cadauerum noxa euitaretur. Oleum terebinthinae p. 59.
et plerosque pulueres alios aegris animalibus praebe-
ri ſolitos improbat, quia calorem putredinemque
augent. Idem de remediis adſerit, quae bili obſunt,
ut oſtrearum et cochlearum teſtis, quas de SAVVA-
GES commendat. Tumores aperire, aut ad ſangui-
nis profluxum ſcarificare, vulneri argillam, pulueri
radicis britannicae mixtam, imponere utile fuit.
Prodeſt etiam ſtabula ſulphure, puluere pyrio, ace-
to fumigare.

8) *De hortis irrigandis* agit IO. LECHE. Cauſ- p. 60.
ſam, cur plerumque parum proſit hortos irrigare, in
eo collocat, quod irrigatio, manu hominum peragen-
da plerumque non ſufficiat. Id probat, quantitatem
aquae, quae in data quantitate humi hortenſis a
pluuia ſatis madidae continetur, menſurans, hincque
oſtendens, ad humum horti mediocris aeque made-
faciendam operam hominum vix ſufficere. Suadet
igitur, ut ſi poſſit operariorum induſtria quarta v. g.
pars horti plene madefieri, hortus ſic in partes diui-
datur, et quaeuis quarta quouis veſpere, quantum
ſufficit, irrigetur, quod illi ad octo dies etiam ſiccisſi-
mo tempore ſatis fore exiſtimat.

9) *De variis, quae academiae perſcripta ſunt*, in p. 63.
compendio refertur: 1) In lacu cui lucii inditi fue-
runt, obſeruaſſe quidam ſibi viſus eſt, reliquos

 piſces,

piſces, pauciores quidem, maiores tamen fuiſſe,
p. 65. quam ante luciorum ſocietatem. 2) Ex lolio (*treſpe*) ſecale non fieri, nec contrarium contingere; operam dedit Cl. BARKMANN, ut ruricolas, qui alia omnia ſibi perſuadent, experimento ſollicite inſtituto con-
p. 66. uinceret. 3) OLAVS BERG MAONSON de laminis ferreis, quae aedibus tegendis adhibentur, obſeruat, vernicem iis ſuper inducendam eſſe, antequam coniungantur, quo et iuncturae vernice obducantur, quae alias orbae illa manent ſicque ab humore corrumpuntur. Deinde cum poſt aliquot annos noua vernix inducenda eſt, et ut haereat, cruſta impuritatum, quae in laminis conſedit deradenda, fieri id debet primo vere; poſtquam enim per aliquot ſeptimanas tectum
p. 67. incaluit, minus feliciter deraſio contingit. 4) Loca paludoſa muſco plena, quomodo optime in prata
p. 68. commutentur, docetur. 5) Arbores, quercus in primis, ut vere, dum inſiſtunt adhuc terrae decorticentur ſuadet; ita cortex optimus uſui cerdonum habetur, arbor vero uno alteroue anno adhuc radicibus adhaerens exſiccatur, et aedificii materies aptiſſima fit. 6) Quos praemiis academia decorauerit, tandem refertur.

Trimeſtre Secundum.

p. 71. 1) Cl. WARGENTIN *parallaxin lunae* ex ſuis obſeruationibus Holmienſibus, cum iis, quas DE LA CAILLES in capite bonae ſpei inſtituerat, collatis, eruit.

p. 90. 2) *Obſeruationes de corpore lignoſo et parenchymate pomorum edit* CAR. FR. NORDENSCHÖLD Infra partem, qua arbor quouis anno altius creſcit 4. 5. aut 6 rami circumcirca collocantur, horum inferiores paulatim exſiccati decidunt, loca vero, ubi arbori inſerebantur, cortice et annulis ex vaſis, quae ſuccum

cum ferunt, compositis, teguntur. Vidit autem ad quamuis talem seriem locorum, in qua rami constiterant, qui deciderant, tot circulos vasorum succiferorum in corpus lignosum mutatos, quot anni a na- p. 92. tis his ramorum seriebus praeterfluxerant; hi annuli, crassitie maiore et colore flauo a parenchymate distinguebantur. Hinc infert, succum per ramos virides cuiusuis anni circulari, partim in auras abire, et in vasis succiferis eo pertinentibus moueri. Fissis arboribus vidit, ramos anni cuiusuis arborem intrare, nascique in anni correspondentis annulis vasorum succiferorum, ubi versus superiora ramus maior reperiebatur, qui plures annos durauerat, ipsis vasis succiferis eius prope arborem in corpus lignosum abeuntibus, ibi ramus hic ea profunditate arbori inserebatur, ut numerus annulorum succiferorum insertionem tegens, aetati rami responderet. Hinc intel- p. 93. ligitur in arbore, ubi exterius nihil ramorum ostendit, si secatur, vestigia ramorum reperiri posse, parenchymate et cortice obducta. Igitur densius et crassius corpus lignosum erit arboribus, quorum rami annui cito deciderunt, antequam insertionibus suis profundius in parenchyma penetrauerint. Huic fini densae in syluis relinquendae sunt, ut rami inferiores, sole, libero aere, spatio se explicandi destituti, mox pereant. Nec inutile esset ipsos hos ramos caedere.

3) *De hirudinum usu medico* differit Cl. NIC. GIS- p. 96. LER. Experientia, ut ait, compertum est, nihil venenati illis inesse. Optima usui medico est *hirudo* quam *medicinalem* vocat, *depressa cinereo nigra, lineis octo dorsalibus flauis subtus flauo variegata.* Hac deficiente utuntur etiam *Sanguisuga depressiuscula (vel potius rotunda) nigra, margine subtusque flauo notata:* sed ea non fugit, si diutius 24 horis in vase seruata fuerit, igitur statim ad usum adhibenda est. Tempus maxime idoneum hirudinibus quaerendis

est

eſt, cum vere ineunte piſces coeunt aut Iunio et Iulio, tempeſtate calida et aere quieto. Borealis Sueciae incolae olim frequentius hirudinibus uſi ſunt, illasque ſcarificationi praetulerunt, quod minori dolore adficerent, uulnus autem, quod efficiunt facilius ſanaretur. Iam parcior uſus eſt, hirudinibus rarioribus, nam ſuperſtitio, neſcio quae, illas, quae ſuxere,
p. 102. comburi iubet: Ceterum utiliter illas adhibent in morbis omnibus a ſanguine corrupto, acri, ſalſo natis, ſcorbuticis, vulneribus putridis, cancro, ipſis venereis. Copia vero ſatis magna hirudinum utendum cenſent, numero ad 30 adſcendente, neque illas prope uulnera inflammata aut venas maiores collocant. In dorſi, capitis, lumborum, artuum doloribus illas applicant loco, ubi dolor vehementiſſimus eſt, nec non in ſcabie. In odontalgia ad gingiuas, ſub lingua ad maxillas collocant. Sunt, qui pede in lacu, ubi habitant, collocato, tot quot accedunt, admittunt, donec ob ſanguinem amiſſum in animi deliquium incidant, ita vero a grauiſſimis pedum doloribus liberentur. Id igitur experientia docuit, nimium parua copia adhibitas hirudines irritare magis morbos, ſed debita multitudine applicatas egregie prodeſſe. Patet, medicum in corpore humoribusque praeparandis officio ſuo non deeſſe debere. Addit aliorum de hirudinum uſu obſeruationes ex libris medicorum collectas.

p. 108. 4) *Parochiam Lajhela in Bothnia orientali* deſcribit EPHRAIM OTTO RVNEBERG, multa, quae ad arithmeticam, politicam de viribus regionis alicuius computandis pertinent, proferens.

p. 163. 5) *Acum magneticam electricitate turbari* monet ANDR. WIKSTRÖM, vitro ſcilicet, quo tegitur, incaleſcente aut fricato (id niſi fallimur, iam ELLIS in Tranſ. Phil. obſeruauit) aut cera ſigillatoria admota.

6) *Pueri*

6) *Pueri manum monſtroſe magnam* deſcribit Cl. p. 164.
LAVR. GVMAELIVS. Smolandus eſt, aet. 16 vel 17; ab ipſa infantia aegrotauit, deinde ſcabie mox inquinatus, mox ſanatus; poſt graues oculorum dolores oculi membrana nigra obducti ſunt, ut iam ductore opus habeat. Anno 1750 manus ſiniſtra intumuit cum dolore et ardore vehementiſſimo, quod quidem ultra annum durauit, donec abſoluta fuerit deformitas manus, de qua dicemus, iam doloris nihil ſentit, niſi quod pondere manus grauetur. Tumet enim manus cum digitis inſigniter, plenaque eſt cauitatum et eminentiarum; ungues fere omnes deciderunt, cutis rugoſa eſt, et craſſa, in palma ei ſimilis, quae ſub pedum plantis reperitur, magis tamen albicans extremum pollicis ab extremo digiti auricularis diſtat digitis $8\frac{3}{4}$, craſſities ad carpum, quouſque tumor progreditur, dig. $8\frac{1}{4}$, longitudo pollicis $2\frac{1}{2}$ perimeter 5 dig. longitudo trium digitor. medior. $3\frac{1}{2}$, perimeter 6 uſque $6\frac{3}{4}$ dig. auricularis longitudo $2\frac{1}{2}$ periph. $4\frac{1}{2}$ dig. Iam dextra manus dolet et intumeſcit.

Trimeſtre tertium.

1) Cl. P. WARGENTIN *de longitudine*, in primis p. 167.
de modis illam in mari reperiundi, diſſerit.

2) *Dentes et oſſa infantis* in meſenterio puellae 15 p. 178.
annor. reperta deſcribit HERMAN SCHÜTZER. Virgo honeſta et probe educata, ſana, niſi, quod thoracem ob dolores dorſi et abdominis, quos ipſi creabat, minus toleraret, ciſtam illam lapidibus grauem, qua lintea lota cylindris ligneis circumuoluta premunt, ſola agitans, dum propulſa ciſta ad alteram partem inclinauit, retinere corpore iniecto voluit. Hinc ſtatim cruorem per aluum eiecit, in morbum incidit, quo mortua eſt. In ſectione haec obſerua-

ta

p. 180. ta ſunt, primum aqua ex abdomine inſtrumento *trois quart* educta eſt, cuius cannulam tandem obturauit crinis humanus longitudinis ulnae dimidiae, qui forcipulo eductus attentos fecit, ad abdomen accuratius conſiderandum. Apparuit vero omentum magnum, craſſum, omne abdomen inueſtiens, ad peluim et partes laterales eius deſcendens, plenum particularum induratarum, quarum aliquae iam intumeſcebant, infra medium umbilici omentum longitudine quartae partis ulnae transuerſim erat diſruptum, ſine dubio ab illa, quam diximus, preſſione, peritonaeum plenum etiam glandulis induratis; cauitas ſub omento plena pure craſſo, putrido, quo ablato rurſus excreſcentiae durae plures apparuerunt, meſenterio, meſocolo, aliis partibus vicinis adhaerentes, aliquae iam in tumores abierant; maxima et duriſſima in meſenterio reperiebatur, magnitudine infantis caput aequans, ſupra duas ultimas dorſi et duas ſupremas lumborum vertebras poſitum ad inteſtinum colon verſus dextram partem inclinans, huius tumoris dimidium ſuperius inuoluebatur membrana, quatuor lineas craſſa ſaccum efficiente, qui aquam eductam continuerat. Saccus hic nullibi adhaerebat, niſi excreſcentiae. Eo ſublato inter ſaccum et peritonaeum reperti 5 aut 6 crines eiusdem cum prioribus longitudinis nullibi adhaerentes. Excreſcentiae pars, quam ſaccus circumuoluerat, colore et conſiſtentia hepar imitabatur, reliquum album erat et denſius. Illa diſſecta, reperiebantur in ea dentes infantis bini anteriores ſuperior et inferior, octo molares, duo canini maiores conſueta magnitudine, imo fere eos aequantes, quos habent infantes, dum primo dentes mutant. Ibidem reperta maxilla ſuperior cum alueolis ſuis dentium, inſidentibusque duobus inciſiuis, denique oſſicula, quibus locus ſuus ob figurae mutationem, quam paſſa erant, adſignari non potuit, unum vero pars oſſis temporalis videbatur. Figu-

rae

rae offium depictae fiftuntur. Labia pudendorum reperta funt dura, rotunda, firma, hymenis apertura adeo parua, ut vix apicem digiti minimi admitteret. Vterus durus, exiguus, habitu naturali. Tubae fallopianae libere fluctuantes et flatui peruiae; ouaria exigua et fana; ventriculus colore et fubftantia naturali, nifi paulo compreffior; forte a preffura, quam diximus, inteftina tenuia verfus ventriculum et coftas fpurias protrufa erant, ut in grauidis, colore viridi et nigro quafi gangraenofa; inteftinum coecum et colon ad dextram a fecibus expanfum, itidem colore nigrefcente; hepar colore et confiftentia naturali; in veficula fellis fat bilis; glandula pancreas parua et habitus aegroti, renum color et fubftantia bona. Phaenomena explicaturus multa de conceptione extraordinaria profert, inter quae ipfe cum patre fuo vidit puellam $14\frac{1}{2}$ annor. cuius hymen vix calamum fcriptorium admittebat, ea tamen iufto tempore puerum edidit, hic autem conceptionem fuiffe negat, nam puella 27 Iunii diffecta, tribus feptimanis ante feftum natiuitatis Chrifti anni praecedentis prima vice menftruata fuerat, igitur cum, antequam menftrua fluxerint, non foleant feminae in frigidis regionibus concipere, foetum oportuiffet menfium fex effe. Contradicunt etiam crinium longitudo, dentium conditio. Nofter foetum in foetu fupponit, primoque rem exemplis pluribus credibilem reddit; deinde hypothefes duas affert. HEDIN exiftimat, animalculum fpermaticum aliud animalculum intraffe, ibique utcunque euolutum fuiffe; Noftro verifimilius videtur, ouula duo fimul foecundata fuiffe, quorum alterum utero adhaeferit, alterum huius ipfius ouuli parti cuidam et quidem mefenterio; ita vero imperfecte nutritum tardiffime adoleuit, ut demum 15 annis ad aliqualem perfectionem peruenerit. Simul forori coaeuae morbum, quo periit, creauit, fanguinis

p. 182.
p. 186.
p. 191.
p. 192.
p. 193.

guinis circulum, motum inteſtinorum etc. turbando. Subiicitur figurarum explicatio.

p. 194. 3) *Theoremata de integrationibus* formularum quarundam differentialium edit T. MALLET.

p. 202. 4) NICOLAVS L. B. PALMSTIERNA Regni Conſiliar. edit conſiliarii rerum metallicar. SÖDERHIELM experimenta de lignorum in carbones commutandorum ſtruibus (*Kohlenmeiler*). Eas, in quibus ligna horizontaliter ponuntur, illis praefert, quae coni figura adſurgunt.

p. 216. 5) Caſum ſingularem retentionis urinae enarrat et explicare tentat ROLANDVS MARTIN. Vir octuagenarius, per totam ſuam vitam ſanus, Maii 7 infeſtari coepit ab urinae retentione, ſed absque ullis, quae eam comitari ſolent, ſymptomatibus, ullis doloribus, nequidem tunc, cum ſemel, antequam retentio coepiſſet, urinam ſanguis ſequebatur. Sola eleuatio veſicae ſupra os pubis, malum prodebat;
p. 218. catheterem Noſter ultra bulbum et iſthmum urethrae intruſit, ſed in ipſo collo orificioque veſicae ſubſi-
p. 220. ſtendum fuit. SCHÜTZERVS etiam impedimentum, digiti transuerſi circiter ſpatio a bulbo et iſthmo urethrae ſenſit, ſanguine multo prodeunte; cerei duobus diebus adhibiti digitos duos transuerſos progreſſi ſunt, tumque SCHÜTZERVS catheterem per bulbum et iſthmum urethrae ad collum veſicae protruſit. Nihil autem urinae exiit, eleuatio ſupra os pubis creuit absque ullo dolore. Mercurii iniectio urinam nullam elicuit; Aeger de quadam urinae acrimonia in aliis, quam debitis eius viis conqueſtus eſt; dimidiam diem, ante quam moriretur, rationis uſum perdidit, nulla vero lethargia acceſſit, ſed ceterum
p. 221. quietus nocte intra 15 et 16 Maii obiit. Aperto cadauere patuit veſica expanſa non maxime membranoſa,

ſa, ut ſolet, ſed fibris carneis diſtinctiſſime apparentibus; aqua, ſpongiae ope exhauſta, et veſica cum principio urethrae ab angulo oſſis pubis ſeparata, pene autem ante bulbum reſecto, veſica deprimebatur, et inciſio, in arcu anteriore veſicae facta, per ipſum orificium continuabatur. Tunc ſequentia apparuerunt: locus, ubi glandula proſtata ſita eſt, tumore duro, ut videbatur, ſcirrhoſo circumdatus erat, qui ſupra glandulae magnitudinem naturalem adeo excreuerat, ut in ipſum cauum verticis veſicae inferioris intrauerit, ibi ſpatium omne infra ambos ſinus ure- p. 222
therum occupans; figura cordiformis, ſitusque velut proſtatae, ſupra ſegmentum anterius et ſuperius orificii urethrae expanſae, ipſam proſtatam ita auctam eſſe, fere perſuadebant. Sed diſſecta maſſa ubique ſubſtantiam uniformem, lardo tenaci ſimilem, exhibuit, nihil glanduloſi. Strati fibrarum carnearum, quod muſculum proſtaticum efficit, ob tumoris extenſionem, nullum omnino indicium. Alia mortis cauſſa reperiebatur nulla, renibus et uretheribus accurate examinatis, tunica neruea in ſuperficie veſicae interiore omnino abſque plicis, ob inſignem, ab aqua natam, expanſionem.

Iam ad explicanda haec phaenomena, in primis p. 223.
retentionis ſubito ortae, nulliſque doloribus comitatae, progreditur. Supponit ſcirrhum quendam, aut aliam excreſcentiam in puncto quodam poſteriore et inferiore orificii veſicae natam, et poſt auctam. Inde a primo huius rei initio ſphincter facultatem perdidit per totum ambitum ſe contrahendi, plurimae tamen fibrarum eius egerunt et effecerunt, ut maxi- p. 225.
ma pars ambitus orificii, quam excreſcentia nondum occupauerat, parti, ab excreſcentia occupatae, applicaretur, unde velut punctum fixum, ad quod traheretur, habuit, ambitusque orificii aeque firmiter, ac ante, occluſus eſt. Aucta vero excreſcentia, arctius occluſum eſt orificium, ut ſegmento ſphincteris

nondum occupato minus residui, quod occluderet, relinqueretur. Equidem excrescentia in parte sphincteris occupata alternam contractionem et relaxationem fibrarum, quae ad retinendam vel excernendam urinam pertinent, impediit, segmentum tamen sphincteris nondum occupatum eo magis suffecit orificio occludendo, quo minor eius pars ob auctam excrescentiam aperta mansit. Quamdiu igitur aperta orificii pars exitum adhuc urinae praebuit, tamdiu nihil incommodi sensit, etsi forte nunquam urina omnis expulsa fuerit, sed, quod eis restabat, vesicam magis magisque ampliauerit, donec contigerit, ut magnitudo excrescentiae sphincteri vim omnem ademerit, simul orificium penitus occluserit. Talem morbi statum fuisse inde apparet, quia sphincter ne in cadauere quidem cedebat, ut quidpiam urinae exire posset, quod tamen regione hypogastrica compressa contingit iis, qui retentione urinae moriun-
p. 226. tur. Antagonista vero sphincteris, detrusor urinae aliquid etiam huc contulit. Aucta enim excrescentia, orificioque vesicae magis occluso, contractio tamen sphincteri adhuc super fuit, eaque fere facilior, fortior et constantior. Ita vero urina rarius emissa est, sicque maiori post quamuis emissionem in vesica collecta copia, inde vesica expansa, quod absque expansione fibrarum vesicam expandentium contingere non potuit. Interea detrusor urinae ex fibris longitudinalibus earum, quae vesicam circumdant, constans, minus validus euasit ad vesicam contrahendam sphincteremque vincendum. Ab eo autem euacuatio urinae proficiscitur, quod ex NICHOLTIO sumit Noster, eaque occasione quibusdam Ill. DE HALLER, contra NICHOLTII theoriam monitis, satisfacere conatur. Plenariam retentionem urinae ex obstructione, de qua diximus, tonoque omni fibris expansione ademto explicat; dolores vero nullos adfuisse credit, quoniam sensim sensimque malum creuit, ut velut adsueta illi natura

natura nihil fere ſenſerit, plane ut in praeparatione ad apparatum altum ſuadetur, ut aeger, retinendo, quantum fieri poteſt, urinam, veſicam ampliorem reddat.

6) *Meteorologicas obſeruationes Vpſalienſes anni* 1756 in compendio exhibet B. FERNER. p. 231.

Trimeſtre quartum.

1) Cl. WARGENTIN commendationem *de longitudine*, in mari reperiunda, continuat. p. 239.

2) *Exploſionem experimenti Leidenſis aliarum materiarum ope, quam vitri et porcellanae obtinere* docet IO. CAR. WILKE. Primo monet, ſufficere, ut vitrum, quod colligere electricam vim debet, tabulae formam habeat, utrinque metallo tenui obductae. Deinde, ut intelligeret, conferat ne huc quidpiam vel polita tabulae vitreae ſuperficies, vel interna partium ſtructura, tabulam, qualis ex officina vitriaria rudis prodit, item politam, detrita politura, adhibuit; vitri etiam comminuti, nec non ſulphuris comminuti ſtratis ſolidae tabulae loco uſus eſt, ſemperque ſuccuſſionem Leidenſem obtinuit. Iam igitur adhibuit tabulas ex ſulphure ſolido, lacca, pice, cera, chartae folia viginti quatuor, oleum, vaſi priſmatico contentum, omnia laminis tenuibus metallicis aut aſſeribus metallo quo ſpeculorum poſticae ſuperficies teguntur, obductis, incumbentia ſimiliterque tecta, reliquo apparatu talis, qualis adhiberi ſolet, cum lagenis vitreis utuntur. Aerem ipſum aſſeribus ita obductis incluſit, ubique ſuccuſſionem Leidenſem expertus etſi vi diuerſa. Habent vero corporum horum, ita vi electrica repletorum, oppoſitae ſuperficies oppoſitas electricitates, poſitiuam et negatiuam; unde contra inferre licet, quae materiae ita tractatae p. 250. p. 269.

ac si repleri vi electrica deberent, oppositas electricitates ostendunt, eas ita repleri posse, succussionemque edituras, dummodo satis magna copia haberi
p. 278. queant. Haec noster experimentis oppositae electricitatis nixus collegit, de filis, electro, colophonio etc. sumitque hinc, omnia corpora per se electrica, repletioni huic esse idonea. Ceterum hic plura noua et egregia, ad electricitatem pertinentia, ab Auctore traduntur, quae in breuitatem contrahi non possunt.

p. 282. 3) *Experimenta, cum gelatinis mineralibus vitrisque solubilibus instituta, quibus lapidis genus singulare occasionem dedit,* enarrat ANTON V. SVAB. Lapidem *Gaessten* appellant. Nullibi noster vidit, nisi in fodinis auri, quas *Adelfors Gull - Grufvor* vocant, tractuque circumiacente. Lamellatim inter rimas lapidis cornei reperitur, nec non in propriis venulis,
p. 283. tunc plerumque crystallis calcariis permixtus. Colore est pallide rubeo, digitis in grana tenuia friabilis, in igne aperto colorem in griseum mutat, quam primum autem candet, pellucidas, albo coeruleas, phosphorescentes guttas exsudat, quae per aliquod tempus, boracis ad modum spumescunt, post coagulantur, etiam secunda vice difficilius multo liquescunt. Inde nomen lapidi *spumescentis* (*Gaessten*). Conuenit autem ille in his, ut in aliis, cum Zeolite, quem descripsit CRONSTEDT in Comm. Ac. Sc. Suec. 1756. Trimestri II. Lapidi, in puluerem comminuto, aquam fortem superfudit Noster, ut solueret; nata est fortis ebullitio, deinde omnia rursus quieta. Dimidiam horae post puluis ad fundum delapsus est, aqua fortis autem rubescens, semipellucida, carneoli ad modum coagulata, ut gelatinam referret, vitrum autem inuerti, imo succuti inuersum posset, nullo
p. 285. motu, nisi tremore quodam, nascente. Similia cum aliis menstruis successerunt, optime vero cum aqua forti. Haec ad lagenas vitreas applicat, quae ab acidis,

dis ſoluuntur, infertque, naſci hoc vitium a lapidum aut arenarum generibus quibusdam maſſae, ex qua vitra conficiuntur, immixtis. De quo ut certior fie- p. 286.
ret, varias variorum foſſilium mixturas examinauit, ex iis vero, quae reperit, haec deducit: vitrum et p. 295.
alia, igne vehementi colliquata, quorum magnam partem calx efficit, ab acidis mineralibus corroduntur. Soluuntur, calce cum aliqua reliquae materiae parte velut educta, et cum acido in gelatinam coeunte. Id vero ſimili plane modo calci ex omnibus tribus naturae regnis contingit. Huic vitri vitio optime medentur quarzum et ſilex, quibus efficitur, ut minor acidorum in illud poteſtas ſit. Filicis cinis maxime p. 296.
idoneum eſt maſſae vitro faciendo ingrediens, ut qui facillime fluat et minime ab acidis corrodatur. DV FAY Com. Ac. Sc. Gall. 1727 cauſſam, cur vitra quaedam facilius ab acidis ſoluantur, in cineribus ligni viridis quaeſiuit, noſtro autem veroſimilius videtur, vitium cineris terrae calcariae tribuendum eſſe. LINNAEI ſuſpicionem, calcem et cretam ſilicis cornei, quo in bombardis minoribus utimur (*Flintenſtein*), principia eſſe, experimentis ſuis confirmari, ait Noſter, quoniam gelatinae, quas calx et creta intrauerant, ſilici illi quam ſimillimae fuerint, duritie ſola fere cedentes, aliquas tamen eo ſcintillas elicuerunt. p. 299.

4) *Modus inſignem copiam pecorum exigua foeni* p. 302.
copia per hiemem nutriendi docetur a LORNS WOLTROTHOF. Artificium, a ruſtico quodam Laurentio Andreae filio (*Lars Anderſon*) inſigni cum fructu adhibitum, ut foeno intermiſceantur plures aliae herbae, paluſtres in primis, quae quod ſiccae et coriaceae ſint, nihil plerumque ad pecus nutriendum conferre poſſe, iudicantur. Tales ſunt erica vulgaris et tetralix, eriophora, empetrum nigrum, vaccinia, myrica gale, item arundo, ſchoenus, arborum folia cet. Semine foeni et erica primum allicit ANDERSON

 pecus

pecus, adſuefacitque ad rigidum hoc pabulum guſtandum, aquam praebet, qualis in ſtabulo incaleſcere paullulum potuit, eſt autem potus copioſus magni momenti ad ſiccum rigidumque hoc pabulum ſuperandum. Pecora eius optime ſe habent, boues, oues, caprae, plurisque aeſtimantur quam vicinorum.

p. 307. 5) *Meteorologicas obſeruationes, in itinere verſus Spitzbergam captas,* edit ANTON ROLANDSON MARTIN. Nauis, balaenas venatura, noſtrum eo detulit. Thermometro uſus eſt inter glaciei et aquae bullientis puncta 100 gradus habente. Etſi inde a 5 Maii ſolem perpetuo ſupra horizontem habuerint, frigus tamen ſemper ingens fuit. Calor maximus intra latitudines graduum 76 et 78 Ian. 28. 29 graduum octo ſupra punctum glaciale. Frigidiſſimis diebus magna pars nautarum cephalalgia vehemente infeſtata eſt, apud aliquos in haemorrhagiam narium
p. 312. deſinente. Calor aquae marinae plerumque graduum 2 ſupra punctum glaciale. Intra 79, 80 gradum latitud. inſulas quasdam Spitzbergenſes conſcendit Iulii 1. milliari uno alteroue a continenti remotas. Ibi tunc initium veris. Anas molliſſima, cuius plumis (*eyderdunen*) delicatiores utuntur, tunc ouis incubabat. Herbas reperit ſaxifragam oppoſiti foliam, item ceſpitoſam, cochleariam Groenlandicam et gramina quaedam, nullas tamen plantas florentes. Montes compoſiti ex lapide ſciſſili, margini impoſito, argillae ad modum, molliſſimo. Ad littora creſcebat fucus veſiculoſus. Eiecta in illa iacebat Vlua latiſſima. Aer plerumque griſeus, hiemali facie nebuloſus, etiam cum hic laetiſſima tempeſtas eſt. Nubes non denſe pendent et opacae, ſed ex nebulis diſper-
p. 314. ſis parum eleuatis conſtant. Nubes, conſuetis ſimiles, ubi nautae vident, ſciunt, Groenlandicum clima ſe reliquiſſe. Vapores, in columnas aſcendentes, qualis aurorae

aurorae borealis facies est, Noster vidit, boreales auroras ipsas ob diem continuam nullas.

II.

La Physique des arbres; où il est traité de l'anatomie des plantes et de l'économie végétale: pour servir d'introduction au Traité complet des Bois et des Forêts: Avec une Dissertation sur l'utilité des Méthodes de Botanique; et une Explication des termes propres à cette Science, et qui sont en usage pour l'explication des Bois et des Forêts. Par M. DVHAMEL DV MONCEAV, de l'Acad. Royale des Sciences; de la Soc. Roy. de Londres; des Academies de Palerme et de Besançon; Honoraire de la Soc. de Edimbourg et de l'Acad. de Marine; Inspecteur Général de la Marine. Ouvrage enrichi de Figures en taille-douce. A Paris, chez H. L. Guerin et L. F. Delatour. MDCCLVIII. 4. Pars I. 2 Alph. 3 pl. 28 tab. aeri incis. Pars II. 2 Alph. 9 pl. 22 tab.

i. e.

Physica arborum, seu tractatus de anatome plantarum et oeconomia vegetabili. Auctore DVHAMEL DV MONCEAV. etc.

Cl. DVHAMEL in praefatione, libris de arboribus et fruticibus praemissa, pollicitus erat *, de Physica vegetabilium in singulari volumine exponere, quod lectoribus operis sui de lignis ac siluis pro introductione posset inseruire. Datam fidem hoc, quod

* vid. Comment. nostr. Vol. VI. p. 641.

in manibus habemus, volumine ita liberauit, ut ab omnibus Botanicae et Physicae studiosis summam iniisse videatur gratiam.

Diuisum est hoc volumen in duas partes, quarum prima tres libros, altera duos complectitur. Hos libros praecedit praefatio, in qua Cl. Auctor primo magnam studii botanici utilitatem copiose et eleganter laudat, ac deinde argumenta librorum huius voluminis, nec non viam ac rationem, quam in eis tractandis adhibuit, breuiter exponit.

Praemissa etiam est libris sequentibus *dissertatio de methodis botanicis*, quae 36 paginarum spatium explet. Huius dissertationis initio Cl. DVHAMEL exemplo praesertim coniferarum et umbelliferarum plantarum docet, dari familias plantarum naturales, monetque, methodum naturalem botanicam, dum modo ea perfecta haberi posset, optimam fore omnium, interea autem in condenda methodo artificiali semper allaborandum nobis esse, ut ea ad methodum naturalem, quam prope fieri possit, accedat. Posthaec distinctius explicat, quid sit methodus artificialis plantas definiendi, et nomenclaturae botanicae leges tradit praecipuas; ubi simul disputat contra receptam a multis Botanicis legem, qua species a varietatibus sic distingui volunt, ut plantae indiuiduae, quae per semina sua semet non multiplicent, non speciem sed varietatem constituere dicantur. Tandem diuersas methodos botanicas a MORISSONO, RAIO, TOVRNEFORTIO, MAGNOLIO et LINNAEO inuentas dilucide describit, et singularum specimina in generibus siue superioribus siue inferioribus, quae arbores ac frutices continent, exhibet. Inter has methodos *Tournefortianam* non obscure ceteris praefert, quanquam et *Linnaeanam* multis laudibus prosequitur.

Accedimus nunc ad enarrationem eorum, quae in quinque libris, in quos hoc volumen partitum

est,

eſt, traduntur, in qua ſi non ita verſabimur, ut de ſingulis argumentis egregias doctiſſimi Auctoris annotationes pro dignitate exponamus, aequi lectores facile nos ipſa earum multitudine excuſatos habebunt. In uniuerſum autem indicandum nobis eſt, conſilium Auctoris fuiſſe, ut et ſingularum partium arborum anatomiam, et earum uſum in oeconomia vegetationis doceret.

Liber I. quinque capita habet, quorum *primum* de trunco arborum, *ſecundum* de cortice, *tertium* de ligno et medulla, *quartum* de fibris et vaſis, nec non diuerſis liquoribus, in cortice vel ligno reperiundis, *quintum* de radicibus et ramis agit. In cortice tres p. 6. partes diſtinguit Cl. DVHAMEL, quas cuticulam, inuolucrum cellulosum, et ſtrata corticalia appellat. De cuticula notat, eam in plures ſaepe membranas tenuiſſimas diuidi poſſe, et extenſionis ad certum uſque terminum capacem eſſe; ſed de formatione, regeneratione, et textura eius nihil habet dicere, quod ſibi ſatis faciat. *Inuolucrum celluloſum* appellat p. 15. ſubſtantiam illam fere ſemper ſucculentam et herbaceam, ac ſaepius obſcure viridem, quae ſub cuticula reperitur; hanc ex filamentis ſubtiliſſimis permultis, iuxta omnes directiones intricatis, conſtare, et medullari ſubſtantiae ſimilem eſſe, microſcopium docuit. Quod autem ſaepius colorem viridem habeat, qui in medulla non apparet, id a lumine ſolis eſſe autumat. Inuolucrum celluloſum dicit hanc ſubſtantiam, quia extenſio ſeu productio telae celluloſae videtur, et non ſolum ramos, ſed et radices ac nonnunquam fructus ipſos inuoluit et veſtit. De uſu eius coniicit, exſiccationem partium, quas contegit, ea impediri, materiam tranſpirabilem ſecerni, et cuticulam laeſam reparari. *Strata corticalia* vocat, p. 17. quidquid inter inuolucrum celluloſum et lignum interiacet ſtratorum in modum, et GREWIO *liber* dici-

tur. Singula ſtrata e faſciculis fibrarum longitudina-
lium conſtant, qui plerumque rete formant, quod
Auctor *plexum corticalem* dicit. Fibras illas pro vaſis
p. 19. lymphaticis habet. Areolae in retibus ſtratorum in-
teriorum, eo minores deprehenduntur, quo ſtra-
tum propius eſt ligno, adeo ut in ſtrato intimo areo-
p. 22. lae ad ſenſum euaneſcant. Ex areolis ſingulorum
ſtratorum contiguorum fiunt alueoli, infundibulo-
rum quaſi figuram habentes, et tela cellulari impleti.
Hanc telam, quam GREWIVS parenchyma, MAL-
PIGHIVS ſeriem vel contextum utriculorum voca-
uit, Auctor ex propriis obſeruationibus deſcribens,
fatetur, quanquam ea granulata appareat, ſe tamen
p. 25. veſiculas vel utriculos MALPIGHII in ea ſatis diſtin-
cte videre non potuiſſe, ſed ſibi eam ita apparuiſſe,
ut GREWIO, nempe tanquam ſpumam vini fermen-
tantis. Veram telae celluloſae ſtructuram, nondum
ſatis cognitam, neque forſan tam ſimplicem, quam
vulgo creditur, neque in omnibus arboribus ean-
dem eſſe, monet. Praeter telam cellularem ac vaſa
lymphatica corticis *vaſa* etiam *propria*, ſed minus co-
pioſa, in cortice agnoſcit, quorum deſcriptionem ex
MARIOTTI *Tentamine de vegetatione plantarum* huic
p. 27. capiti inſeruit. Diſcernuntur ea a reliquis vaſis 1)
magnitudine, quae tanta eſt, ut plerumque liquor,
ex iis diſſectis erumpens, facile oculis percipiatur;
2) colore, qui a colore viridi vaſorum lymphatico-
rum plerumque differt; 3) liquore, quem continent,
et qui in diuerſis plantis diuerſum colorem atque in-
dolem habet; nam e. gr. albus eſt in ficu, ruber in
cinara, luteus in chelidonio, gummoſus in ceraſo,
reſinoſus in pino.

p. 38. In medulla, quae a tela cellulari non differre vi-
detur, fibras etiam longitudinales dari, probat Cl.
DVHAMEL exemplo medullae ſambuci, in cuius ra-
mis vetulis fibrae illae colore rufo ſe diſtinguunt a
medulla alba. Vaſa etiam propria, et lymphatica
medullae

medullae non deesse coniicit; haec, quia ubique obuia sunt, illa, quoniam terebinthina ex pini et abietis medulla exit. Ceterum medullam non nisi telam p. 40. cellulosam dilatatam esse autumat, eiusque formationem sic mente concipit. Quum primum surculus e gemma prodit, totus fere est tela cellulosa, admodum dilatata, et succis plenissima (nam lignosae eius fibrae valde subtiles sunt, et cortex oppido tenuis est): Quo magis autem strata lignosa indurescunt, eo minus succulenta fit tela cellulosa: Quare quando succo fere omni destituitur, sub forma substantiae rarae et leuis appareat necesse est.

In ligno non solum ea omnia rursus deprehenduntur, quae in cortice obseruantur (quanqnam magis compacta et rigida); sed praeterea etiam *vasa aerea*, quibus cortex et liber carent. Nam de horum vasculorum existentia in ligno, foliis et floribus Auctor non dubitat, ac modum ea oculis subiiciendi p. 42. saltim in tenellis ramis herbaceis docet (in ligno enim perfecto se ea nondum vidisse fatetur): quod autem ad horum vasculorum usum attinet, magis cum GREWIO, quam cum MALPIGHIO facit. „Hae tracheae, inquit, curatius examinatae fortasse p. 43. deprehendentur in veras tandem fibras lignosas mutari, quae aggregatae componant maiuscula illa vasa, quorum orificia in area sectionis ligni apparent. Vtcunque sit, quum aliquando tempore autumni radices ulmi, e terra extractas, considerarem, videbam multum liquoris e maioribus illis orificiis manare; unde colligi potest, aut non trachearum esse illa orificia, aut verum dixisse GREWIVM, qui illis tracheis nonnunquam liquores contineri statuit. Multum aeris inesse plantis certum est; attamen nullis adhuc, quod sciam, euidentibus argumentis euictum est, vasa illa spiralia reuera esse pulmones plantarum, et hanc unam esse eorum functionem, ut aerem contineant. „

De

p. 49. De alburno notat Auctor, ſtrata eius eo paucio-
ra, ſed craſſiora eſſe, eoque celerius in lignum abi-
re, quo maior ſit ſucci in arbore copia, idemque
verum eſſe de diuerſis unius eiusdemque arboris par-
p. 51. tibus. Et hinc explicat phaenomenon excentricita-
tis circulorum lignoſorum arborum, quod male ob-
ſeruatum peruulgatae originem dedit opinioni, poſſe
ex trunco arboris ſecto plagas coeli cognoſci. Nulla
eſt inter coeli plagam et maiorem ſtratorum lignoſo-
rum arboris craſſitiem cognatio: ſed ubi radix aliqua
eſt ceteris craſſior, ibi in ima arboris parte ſtrata
lignoſa craſſiora exiſtunt, et ad quod latus arboris
grandior ramus ex trunco exit, in eodem latere craſ-
ſiora ſunt ſtrata lignoſa partis ſuperioris arboris.

p. 52. In nuce inuenit Auctor per obſeruationes et calcu-
lum, ramos iuniores, quorum diameter dimidium
fere pollicem aequat, tantum habere corticis quan-
tum ligni, ſed in ramis craſſioribus ligni volumen
maius eſſe volumine corticis. Idem vero de omni-
bus arboribus veretur affirmare.

In quarto capite, ubi de quaeſtione, utrum vaſa
caua ſeu fiſtulae in plantis dentur, in utramque par-
tem diſputat, quanquam litem ſe componere non
p. 59. poſſe fatetur, tamen magis illorum, qui fiſtulas
agnoſcunt, parti fauere videtur, et ex conceſſis ab
utraque parte hoc ſaltim certum eſſe concludit, dari
in plantis vaſa, ſi hoc nomine ea organa compellan-
tur, quae ſuccos nutritios ad diuerſas plantae partes
quocunque modo vehant. Ceterum lympham aeque
ac ſuccos proprios in arboribus non ſolum aſcendere,
ſed etiam a ramis verſus radices deſcendere, pluri-
mis experimentis, quae hic deſcripſit, ſibi per-
ſuaſit.

p. 78. In quinto capite poſt recenſitas differentias radi-
cum in diuerſis plantis (quas iconibus illuſtrat) de
organica radicum arborearum ſtructura exponit.
Quo loco annotat, omnem arborem, ex ſemine
educa-

educatam, habere radicem perpendicularem, quae, niſi impediatur, ad magnam profunditatem recta deſcendat: Hanc radicem autem non amplius exten- p. 83.
di, quam primum extremitas eius ad 4 vel 5 pollicum longitudinem reſecta ſit, ſed ex gemmis ſuis eo maiorem copiam radicum lateralium protrudere: Incrementum radicum qua longitudinem fieri ſemper p. 84.
in extremitatibus tantum, ita ut punctum in ſuperficie radicis notatum, et ab eius extremitate plus quam quartam pollicis partem diſtans, eandem a trunco diſtantiam ſemper, creſcente licet radice, ſeruet: In humo rara leuique radices quarundam arbo p. 86.
rum longiſſime extendi, et graciles tenuesque eſſe, contra in denſiori terra breuiores eſſe ac craſſiores: Ramificationes radicum arborum neque ramificationibus trunci reſpondere, neque omnino regulares eſſe. Praeterea Auctor, in eodem capite de ramis p. 91.
breuiter agens, optime deſcribit modum, quo rami ex trunco oriuntur. Hunc modum oculis quaſi ſub- p. 93.
iicere licet, truncum arboris bifurcum horizontaliter ſecando proxime ſuperiorem extremitatem, ubi rami diuaricare incipiunt. Sic enim area ſectionis oſtendet duas ſeries circulorum lignoſorum, centra ſua in axibus ramorum habentium, et alium circulorum lignoſorum ſeriem, qui centrum habent commune in axe trunci poſitum, atque illas duas ſeries cingunt.

Liber II. quatuor capita habet, quorum primum p. 99.
de gemmis folioſis ſeu ſterilibus, ſecundum de foliis generatim, tertium de perſpiratione plantarum, quartum de pilis, ſpinis ac clauiculis tractat. In primo capite Cl. Auctor praecipue deſcribit diuerſas in diuerſis arboribus et fruticibus poſitiones gemmarum in ramis, quarum ope ſaepe diuerſae ſpecies unius generis arborum a ſe inuicem diſcerni poſſunt. De ſtructura gemmae hoc loco pauca dicuntur.

Secun-

p. 105. Secundum caput Auctor in duodecim articulos diuiſit, et in 1. de poſitione foliorum in ramo, et de ſtipulis, atque in 2. de diuiſione foliorum in ſimplicia et compoſita breuiter egit; in 3. autem foliorum ſimplicium differentias, qua ſubſtantiam, colorem, ſuperficiei habitum, figuram, connexionem cum ramo, cetera, copioſe expoſuit, iconibus illuſtrauit, et nomina foliis hinc impoſita indicauit; eodemque modo in Articulo 4. circa folia compoſita verſatus eſt. In 5 docuit neruorum ramificationem in foliis diuerſae figurae plerumque diuerſam eſſe. In 6. articulo et ſequentibus uſque ad decimum varia ad anatomen foliorum ſpectantia tradidit, primo folia in gemmis adhuc latentia, et ſeſe inde euoluentia, deinde perfecta etiam folia conſiderans. Quo
p. 120. loco exactiorem gemmae deſcriptionem, exemplo gemmarum hippocaſtani uſus, dedit, ex qua apparet, ſquamas gemmae ex parte interiori corticis rami oriri, corticem vero ſurculi, quem gemma verno protrudit tempore, ex ſtratis internis corticis, aut inter lignoſum corpus ac corticem veteris rami, lignoſum denique corpus ſurculi, quod valde ſubtile eſt, aut ex corpore lignoſo rami, aut ex fibris ſtrati lignoſi, quod nunc primum veteri ligno accreſcit; ceterum medullam, quae pars ſurculi longe maxima eſt, non eſſe niſi continuatam medullam rami, a qua ſolo colore viridi differat. Vtilis etiam eſt ad ſtru-
p. 125. cturam foliorum penitius cognoſcendam haec Cl Auctoris obſeruatio, in foliis aquifolii facta, quod fibrae, in quas tale folium facile diuiditur per diuturnam macerationem, crebris ictibus malleoli, formam cunei obtuſi habentis, in multa filamenta ſubtiliſſima diuidi queant, inter quae innumerabilis multitudo fibrarum ſpiralium appareat. In undecimo articulo de cauſſa, quamobrem folia plerarumque arborum quotannis decidant, diſputat, tandemque hanc eius rei, ceu maxime probabilem, rationem reddit:

reddit: quod petiolis foliorum craſſeſcere deſinentibus ob imminutam humoris, quem radices praebeant, copiam, rami diu poſt adhuc incrementum craſſitudinis capiant, unde fibras petioli a fibris rami ſeparari neceſſe ſit. In 12. articulo uſus foliorum ad vegetationem iuuandam, fructusque perficiendos, declaratur. p. 130.

In tertio capite praecipua enarrantur HALESII et GVETTARDI experimenta de perſpiratione plantarum inſenſibili, quam Cl. DVHAMEL a ſenſibili perſpiratione diſtinguit. Hanc vocat factam per poros plantae euacuationem materiae cuiusdam, quae vel ob tenacitatem, vel ob copiam, nimiam non aeque ac illa, quae inſenſibili perſpiratione excernitur, in auras facile diſſipatur. Talis obſeruatur euacuatio materiae reſinoſae in fraxinella, quae planta in aere tranquillo et valde calido atmoſphaera inflammabili cingi fertur. Huc Auctor etiam refert mannae et ſucci mellei florum ſecretionem. Deinceps per MARIOTTI, HALESII, MILLERI, BONNETI et propria experimenta docet, folia organis abſorbentibus inſtructa eſſe, per quae pluuiam, rorem, et humidos vapores inſenſibiles in aere diſperſos ſugant, et ſic plantis nutrimentum peculiare quaerant ac comparent. Hinc plurima ducit conſectaria, ad hortorum et agrorum culturam utilia. Neque tamen diſſimulat, huic tot experimentis declaratae ſuctioni foliorum contrarium videri experimentum quoddam Cl. GVETTARDI, qui, quum caput iunioris arboris incluſiſſet globo cauo vitreo, cui adaptatus erat tabulas, cuius alterum extremum inſertum erat vaſi recipienti, in terra defoſſo, vidit hanc arborem, licet ſicciſſima, ut videtur, atmoſphaera cinctam, laetius tamen creſcere, ſimili arbore in aere libero conſtituta. Hortatur ergo phyſicae botanicae amatores, ut hoc experimentum repetant, ſed adhibitis cautioni- p. 152. p. 166.

cautionibus, AGVETTARDO neglectis, quas Auctor hoc loco praescribit. Progreditur ad tractandam quaestionem, num folia in plantis pulmonum vice fungantur. Quo loco primum ea affert, quibus, argumentum vulgare pro vasis exspirantibus et inspirantibus ab adhaesione bullularum aerearum ad folii aquae immersi superficiem petitum a Cl. BONNETO solide refutatum est *; tum monet, experimenta, quibus HALESIVS viam, qua aer plantas intret, ostendere voluit, non satis esse ad hanc rem apta, quoniam in eis pondus atmosphaerae aeri vias sternere potest insuetas; denique suam ipse coniecturam profert, quae huc redit, aerem una cum succo a radicibus, et nonnunquam a foliis, hauriri; sed uberiorem eius declarationem lectori in quinto libro pollicetur, quam nos tamen ibi deprehendere non meminimus, colophonem huic capiti imponit recensitis variis experimentis, et a se et a BONNETO institutis, eum in finem, ut quibus modis perspiratio et suctio foliorum, saluis foliis, impediri possit, patesceret, quae autem omnia frustra fuerunt.

p. 182. In quarto capite Cl. Auctor pilorum et glandularum in foliis praecipue conspicuarum differentias et species ex Cl. GVETTARDI hac de re commentariis describit. Glandulas sic definit, ut dicat eas esse corpuscula tumida seu inflata, a ceteris folii partibus varia figura distincta, ortu ex insertione fibrarum plurium longitudinalium, rete formantium, in particulam corporis cellulosi. Vsum harum glandularum et pilorum, quem adhuc non nisi coniectura assequi licet, putat eundem esse, quem habent glandulae cutaneae nostri corporis, nempe ut perspirationem insensibilem adiuuent, nonnunquam autem etiam su-
p. 183. ctionis vel inspirationis negotio inseruiant. Illum usum Auctor confirmat obseruatione, quam species quaedam

* vid. Comment. nostr. Vol. III. p. 670.

quaedam *Martiniae*, haud ita pridem ex Louiſiana allatae, ſuppeditauit; quippe cuius folia, flores et fructus pilis valde ſubtilibus ſunt obſiti, in quorum extremitatibus haerent guttulae liquoris tranſparentis, viſcoſi atque odoriferi, ex planta haud dubie exſudantis. De ſpinis poſthaec agit Auctor, quarum non ſolum diuerſas figuras et poſitiones, ſed organicam quoque ſtructuram deſcribit. Quaedam ſpinae, veluti in roſa, groſſularia ſpinoſa, paliuro, nihil habent cum corpore lignoſo commune, ſed ex ſolis ſtratis corticalibus exterioribus oriuntur, et propterea unguibus noſtris ab Auctore comparantur. Aliae, cornubus boum et ungulis auium ſimiles, habent nucleum lignoſum, veſtitum productione corticis, quae indureſcit, et in quibusdam pellucida euadit. Tales ſunt ſpinae aurantii, et pruni ſilueſtris. Et p. 191.
quia hoc genus ſpinarum ramis valde affine eſt, diſcrimina, quae illas et hos intercedunt, Auctor ſollicite annotat, inter quae praecipuum eſt, quod nulla in centro ſpinae medulla deprehenditur. Praeterea dari obſeruat productiones, quarum natura inter ramos et ſpinas media ſit, velut ſpinas monſtroſas *Gleditſchiae*, quae ligno rami leuiter adhaerent, et in axe ſua medullam habent, ſed exſuccam, et medullae rami non continuam. Quem autem in oeconomia vegetabili uſum habeant ſpinae, id ſe ignorare fatetur. Vltimo loco clauiculas deſcribit, de quibus p. 195.
hoc tantum enotabimus, quod ex clauiculis vitis, in quarum extremitate nonnunquam duo vel tres acini perfecti reperiuntur, colligi poſſit, clauiculas habere inuolucrum corticale, fibras lignoſas, vaſa propria, tracheas et telam celluloſam.

Libri III. argumenta ſunt organa fructificationis, fructus, et uſus partium in floribus ac fructibus. Haec tria argumenta in totidem capitibus tractantur. In primo capite gemmae floriferae mezerei, pyri et

persicae accurate tum verbis tum iconibus describuntur, non solum qua externam figuram, sed etiam, qua interiora, quae oculis, microscopio armatis, omnes floris partes, iam in paruo formatas, exhibent. Eodem modo circa singulas floris partes, calicem puta, petala, stamina, pistilla, et nectaria versatur Cl. Auctor, et varias earum figuras, positiones, ac cum ceteris partibus connexiones, nec non nomina, quae a Botanicis acceperunt, usus etiam quarundam diligenter
p. 207. annotat. De calice negat, ullam eius definitionem sibi obuenisse, quae ad calicem, in omni planta a pe-
p. 215. talis distinguendum, satis apta sit. Petalorum usum putat ampliorem esse, quam ad inuoluenda stamina et pistilla, et habenda illa esse pro organis secretionis, perspirationem efficientibus, qua ipsa motus
p. 223. succi in partibus floris incitetur. De puluere antherarum monet, eius particulas diuersas saepe in diuersis plantis habere figuras, et de puluere valerianae annotat, non nunquam se vidisse granula quaedam eius pulueris in foco microscopii sponte disrupta, ex quibus prodiit liquor, saliuae similis, in quo
p. 228. granula ad modum exigua obscure visa sunt. Stilos non nullorum florum in medio usque ad ouarium manifesto cauos conspici tradit, et probabile esse, ex dissectione pistilli in pyro, cauum illud formari a fasciculis vasorum, qui a singulis diuisionibus stigmatis ad singulos loculos fructus descendant.

p. 270. In secundo huius libri capite, descriptis breuiter differentiis fructuum vel seminum in diuersis plantis, anatomica traditur expositio fructuum pyri, et amygdali, nec non fructus capsularis seu siliquae. Sed ex hac, licet admodum eleganti et accurata expositione, vix quidquam potest excerpi, quod sine iconum adspectu intelligi possit.

Tertii capitis initium continet historiam opinionum de generatione plantarum, et controuersiam, de sexu plantarum docte expositam. Doctrinam, hodie

die a plerisque receptam, quod generatio plantarum generationi animalium analoga ſit, Cl. Auctor non ſolum notis argumentis, ſed et nonnullis peculiaribus obſeruationibus confirmat, et ab obiectionibus aduerſariorum vindicat, quanquam ipſe, experientiae fulcro deſtitutus, neque decidere audeat, utrum liquor, p. 281. ſaliuae ſimilis, ex granis pulueris antherarum ruptarum fuſus, an obſeruabilia in illo liquore puncta ſeu granula foecundationem ouulorum abſoluant, neque uſus ſingulorum organorum femineorum in fructu poſſit determinare. Deinceps elegantes ac lectu digniſſimas obſeruationes ſuas microſcopicas partium genitalium equiſeti, polypodii, linguae ceruinae, anguſtifoliae lucidae folio ſerrato, filicis non ramoſae dentatae, et muſci capillacei foliolis latiuſculis congeſtis, capitulis oblongis, reflexis, cum lectoribus communicat; ex quibus obſeruationibus apparet, ni- p. 292. hil ex conſideratione harum plantarum, quarum organa genitalia nondum ſatis cognita ſunt, iure poſſe colligi, quod hypotheſin de ſexu plantarum euertat. Poſtea V. C. docet, cauſſam ortus nouarum varieta- p. 296. tum in regno vegetabili magna cum probabilitate attribuendam eſſe foecundationi a puluere antherarum certae ſpeciei in ſpecie alia eiusdem generis effectae; tandemque monſtroſas quasdam plantas et plantarum partes a ſe obſeruatas deſcribit, inter quas non nullae morbis plantae veriſimiliter debentur.

In IV. *Libro* Auctor de ortu plantarum exponit, Tom. II. et in primo quidem capite ſemen perfectum conſide- p. 1. rat, cuius accuratam deſcriptionem exhibet, ab ea, quam GREWIVS dedit, haud diſcrepantem, et ſimul nuclei cum ouo ſimilitudinem manifeſtam reddit.

Caput ſecundum de germinatione ſeminum in- p. 8. ſcriptum eſt. Poſtquam Auctor HOMBERGII experimenta (Mém. de l'Acad. des Sc. 1693) de aliquali, ſed imperfecta germinatione ſeminum in ſpatio aeris

vacuo recenſuit, primam germinis in ſemine, terrae mandato, euolutionem verbis et iconibus declarat.
p. 14. Sub finem huius capitis annotat, iunioris radicis, cortice detracto, in aqua coctae vel maceratae, partem lignoſam in fila valde ſubtilia poſſe diuidi, quae, per microſcopium contemplata, vaſa ſpiralia ſeu tracheae appareant; unde colligi poſſe videtur, inquit Auctor, fibras lignoſas omnes, quamdiu adhuc tenerae ſunt, eſſe fibras ſpirales.

p. 17. Tertium caput de incremento arborum agit. Quo loco doctiſſimus Auctor primo recens natum ſurculum conſiderat, et per experimenta docet, eum in ſingulis ſuis partibus in longum extendi, dum creſcat, magis tamen in partibus a trunco remotioribus, ſed incrementum illud imminui, quo magis lignum indureſcat, tandemque omnino ceſſare, quum pars eius lignoſa perfecte induruerit. Proximum, quod conſiderat, eſt incrementum arboris in latitudinem. Ea de re Cl. DVHAMEL iam expoſuerat in Comment. Ac. Sc. Par. ad ann. 1751, ſed quanquam ibi dicta, hic nouis non nullis experimentis et obſeruationibus auxit, tamen haud omnem euidentiam in decidenda hac quaeſtione, quae ſit noui ſtrati lignoſi, quo lignum iam formatum quotannis veſtitur, origo,
p. 41. ſe adhuc aſſequi potuiſſe fatetur. Certum quidem eſt, in ſtatu naturali ſtrata lignoſa produci ex cortice vel libro: ſed utrum ea ſint ſtrata libri indurata, ut MALPIGHIVS ſenſit, an emanationes ex cortice, quae pro partibus libri haberi nequeant, ex ſententia GREWII, et quomodo difficultates non nullae, quae utramuis ſententiam premunt, et quas Cl. Auctor (p. 46. 47.) indicat, tollendae ſint, id quidem phyſicorum ſollertiae adhuc indagandum relinquit, etiamſi ipſi ſententia GREWII probabilior videatur. Deinceps explicat incrementum trunci in altitudinem, et productionem ramorum e trunco, horumque incrementum. Truncus arboris, e ſemine recens

cens enatus, eſt conus ligneus, in vertice habens gemmam. Hic conus proximo anno non amplius creſcit; ſed ex gemma illa producitur nouus conus ligneus ſuper cono primo cum noua in vertice gemma, et ſimul lignum primi coni inueſtitur nouis ſtratis lignoſis et corticalibus, quae cono ſecundi anni continua ſunt. Huic trunco in tertio anno partim nouus conus cauus circumponitur, partim nouus conus ligneus, ex gemma enatus, adponitur. Et ſic porro. Simile eſt ramorum in longitudinem et craſſitiem incrementum. Tandem Cl. Auctor de modo diſſerit, quo vulnus, arbori inflictum, coit. Experimentis variis inſtitutis didicit, ſi portio corticis uſque ad lignum, vel et una cum aliqua ligni adiacentis portione, exciſa fuerit, et ad vulnus aeri liber acceſſus pateat, ad cicatricem illud venire ope materiae, ex intimis corticis ſtratis, vel inter corticem et lignum, emanantis, quae initio tumorem aliquem circa labia vulneris efficit, et, cum tempore ſe magis magisque extendens, cicatricem inducit, quum haec materia nouum corticem, et ſub eo nouum etiam lignum formet, quod ligno veteri exacte quidem ſe applicat, ſed cum eo non cohaeret; et hanc materiam ſemper copia maiori ex terminis lateralibus ſeu longitudinalibus ſectionis corticis, quam ex transuerſalibus, et ex parte ſuperiori vulneris copioſius, quam ex inferiori, promanare vidit. Quum p. 42.
autem ſemel iterumque ex truncis arborum iuniorum menſe Aprili annulos integros corticis excidiſſet, atque haec vulnera tubis vitreis aliisque inuolucris contra aerem et ſolem contexiſſet: animaduertit non ſolum illam inter corticem et lignum prouenientem materiem, ſed etiam papillas quaſi deprehendit gelatinoſas albidas ex ligno ipſo hic illic erumpere, quae ſuccedente tempore virideſcebant, increſcebant et cum illa corticali materia ſe coniungentes cicatricem ducebant. Hanc gelatinoſam materiam vere organi- p. 45.

 cam

cam esse, optime colligit Cl. Auctor ex eo, quod eadem etiam in aqua, qua tubum vitreum aliquando impleuerat, genita fuit, creuit et cicatricis formationem
p. 59. adiuuauit. Vulnerauit etiam iuniores arbores sic, ut inflectendo eas magnam partem fibrarum corticalium et lignosarum rumperet; quo facto restituit eas in situm verticalem, et per ferulas in hoc situ sustentauit, donec reconualescerent; tandem serra dissectis his arboribus, obseruauit, fibras lignosas ad sanationem horum vulnerum nihil facere, sed vacua inter eas fibras spatia repleri materie granulata herbacea, quae ex libro emanare videbatur, et successiue indurescebat, ac lignosas fibras ex se producebat. Ceterum rationem sanandi vulnera externa in arboribus eandem esse monet, quae in corpore animali; sed, inter multa emplastrorum genera, ea citissime et optime sanandis vulneribus arborum maxime couenire expertus est, quae ex materia balsamica, et pluuiae atque aeri arcendis idonea parantur, veluti ex cera, terebinthina, pice, stercore vaccino. Contra omnis pinguedo nociua est.

p. 65. Capite quarto Cl. Auctor omnes insitionis modos docte, ac copiose, et ad praxin maxime accommodate exponit. Omnium modorum unam hanc communem legem esse notat, ut liber surculi libro rami vel trunci contiguus reddatur, utque caueatur, ne cortex a ligno surculi inter inserendum secedat. Sub finem autem huius capitis docet, quanti momenti ad insitorum surculorum incrementum sit certa inter arbores affinitas, adeo ut minime audiendi sint, qui arbores ad modum diuersae naturae sibi inuicem, velut pirum quercui, vel morum ulmo, vel vitim ceraso, inseri, et hac ratione nouos ac singulares fructus obtineri posse, aliis persuadere volunt.

p. 99. Capite quinto de radicibus earumque incremento iterum agitur, sed eo consilio, ut ratio arbores multiplicandi per taleas et propagines explicetur. Arbores

bores enim ita ſerere, nil aliud eſt, quam efficere, ut rami, radicibus hactenus deſtituti, agant radices. Poteſt autem ea res propterea effici, quia tubercula in cortice rami, quae vel natura praeſentia ſunt, vel quibus ars naſcendi occaſionem dedit, in extremitate rami ligatura facta, vel annulo ex cortice exſciſſo, continent germina, quae radices aeque ac ſurculos producunt, prouti vel terra obtecta, vel aeri expoſita ſunt; et quia radicibus nutrimentum atque incrementum ſuppeditat pars ſucci per truncum deſcendens. Quorum utrumque Auctor multis experimentis et ratiociniis vincit. Et ad poſterius quidem quod attinet, Vir doctiſſimus, quanquam circulum ſucci in ſtrictiori ſenſu defendere non audet, tamen in ea eſt ſententia, (quam etiam hic tantum nobis videtur demonſtraſſe, quantum propoſitio meris experimentis innixa demonſtrari poteſt) ſuccum interdum aſcendere verſus ramos, interdum deſcendere ad radices, non ſola grauitate, ſed vi peculiari propulſum, et, ſecundum ordinariam naturae oeconomiam, radices nutrimentum ſuum accipere a ſucco deſcendente, ſurculos autem ab aſcendente. p. 123.

Capite ſexto Auctor difficiles illas tractat quaeſtiones de cauſſis motuum, qui in certis plantarum partibus obſeruantur. Prima eſt, quamobrem ſemine germinante ſemper radicula deorſum, et plumula verſus ſuperficiem terrae tendat? Cuius rei cauſſa ſicut a viris doctiſſimis, DODART, ASTRVC, DELAHIRE, HALES, BAZIN perperam eſt expoſita, ita nec Cl. DVHAMEL labore et ſagacia adhuc in apricum producta eſt. Coniecturam tamen affert, quam a vero prope abeſſe putat, quod directio vaporum tam eorum, qui in vaſis plantae continentur, quam illorum, qui extrinſecus plantam circumdant, pro cauſſa huius phaenomeni habenda ſit. Ex hoc principio videtur etiam ratio reddi poſſe, cur caules et rami flexiles plantarum, prope murum aliquem poſitarum, p. 137. p. 154.

ſitarum, ſe ſemper in regionem liberi aeris dirigant et extendant, et cur in plerisque arboribus inferiores rami maiores cum trunco angulos conſtituant, quam
p.146. ſuperiores; unde parallelismus ille ſequitur ramorum arboris in decliuitate collis natae cum ſolo, obſeruatus a DODARTO. Hoc etiam loco occaſionem nactus Auctor conſiderandi cauſſam, cur plantae ex ſemine in loco aeri et praecipue lumini inacceſſo natae graciles fiant et albae, Cl. BONNETI * hac de re obſeruationes et ſententiam recenſet, et propriis
p.156. iungit. Arbitratur autem, non ſolam priuationem luminis cauſſam eſſe huius rei, ſed fortaſſis etiam defectum transſpirationis foliorum, ob quem planta tenerior manet, ac magis herbacea et ductilis, ut motui ſucci facilius obſequatur, et ergo magis in altum, quam in craſſum creſat. Ex eodem Auctore Noſter porro recenſet obſeruationes de motibus ſpontaneis foliolorum, quibus folia pinnata conſtant, et his larga manu ſubiungit proprias obſeruationes de motibus, in foliis *ſenſitiuae* ſpinoſae pro rerum circumſtantium varietate admodum variis. Quum etiam motus ſpontanei in floribus non nullarum plantarum, et in fructibus praeſertim capſularibus ac ſiliquoſis appareant, mentionem eorum non praetermiſit; ſed, de ratione iſtorum motuum in floribus incertus, mo-
p.171. tuum tantum, muſcularibus ſimilium, in fructibus obuiorum rationem explicat, per fibrarum peculiares directiones, earumque exſiccationem. Tandem caput hoc claudit obſeruationibus de coloribus florum, foliorum et fructuum, quae confirmant ſententiam plurimorum Phyſicorum, folia diſcolora ſignum eſſe debilitatis vel morbi plantae.

p.176. Capite ſeptimo, in quo Cl. Auctor admirabilem plantarum foecunditatem eleganter deſcribit, colophon huic IV libro imponitur.

Vltimus

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. p. 673.

Vltimus Liber, qui uniuerſae oeconomiae vege- p. 183.
tationis deſcribendae deſtinatus eſt, tribus conſtat capitibus. In primo Cl. Auctor de ſucco nutritio plantarum agit. Oſtendit nimirum, primam ſucci illius praeparationem fieri in terra, quum aqua particulas nutritias, quas humus et laetamen continent, ſoluat; naturam eius ſucci per analyſin plantarum p. 192.
chemicam vix unquam cognitam iri; ſolam aquam p. 198.
puram ſufficere non ſolum germinationi ſeminum, ſed etiam educandis plantis, immo arboribus, adeo ut non floreant ſolum, ſed etiam fructus ferant (licet adhuc, deficiente experientia, incertum ſit, an arbor per complures annos in ſola aqua viuere poſſit); plantas diuerſas non diuerſos ſuccos e terra hau- p. 210.
rire radicibus ſuis, ſed eiusdem generis ſuccos in variarum plantarum viſceribus vario modo mutari. Sub finem huius capitis de *plantis paraſiticis* agitur.

His de ſucco nutritio plantarum diſputatis, pergit Cl. Auctor in capite ſecundo ad motus varios ſucci exponendos. Ante omnia inquirit in vim, quae ſuccum illum in plantis aſcendere cogit. Talem enim vim et in radicibus et in ramis vere adeſſe, HALESII ac BONNETI experimenta, quae Noſter hic recenſet, demonſtrant. Enarratis autem auctorum de hac re ſententiis, docet, quanquam aſcenſio ſucci et perſpiratio plantae ita ſint ex ſe inuicem aptae et nexae, ut plerumque huius auctio vel im- p. 249.
minutio illam adiuuet vel impediat, tamen transſpirationem plantae pro unica cauſſa aſcenſus ſucci non eſſe habendam: quum non nunquam, ceſſante transſpiratione, vehemens tamen motus ſucci obſeruetur. Et quoniam huius rei exemplum habemus in vitibus p. 251.
lacrymantibus, Auctor hinc occaſionem arripit, de lacrymis arborum et in primis vitium hoc loco ea exponendi, quae indubia experientiae fide conſtant; num autem lacrymae aſcendentes et deſcendentes di- p. 259.
uerſae ſint indolis, et in diuerſis vaſis moueantur, id

C 5 poſtere-

posterorum industria detegi optat, et detectum iri
p. 262. sperat. Porro ostendit, neque per ipsam hiemem, nisi forsan intense gelidam, penitus cessare motum succi nutritii in arboribus. Postea caussas recenset physicas, quae ad vegetationem concurrere putantur, et de singulis, quid sibi videatur, pronuntiat; plurima quoque ad culturam arborum utilia monita
p. 283. interspergit. Hinc progreditur ad enumerationem tentaminum, quibus non ipse solum, sed etiam Viri Cl. DELABAISSE et BONNET, viam succi in plan-
p. 292. tis ope iniectionum indagare allaborarunt. Et quum haec experimenta docuerint, succum illum non nisi inter fibras lignosas plantarum sese eleuare, ideoque verticaliter; cui consequens videri posset, nullam esse inter vasa succifera arboris communicationem late-
p. 295. ralem: Cl. Auctor hanc opinionem per experimenta refellit, et commonstrat, succum ab aliqua radice haustum, quanquam via ordinaria ad unum duntaxat arboris latus vel ramum tendat, tamen a via sua non nunquam data occasione in latus deflectere, et ad alias quoque arboris partes deuenire. Praeterea, quum ex praedictis experimentis etiam probabile sit, succum in arboribus per solum corpus lignosum, non
p. 297. autem per corticem, ascendere: rationes quasdam dubitandi hac de re affert, et modum, quo veritas
p. 301. nouis experimentis detegi possit, indicat. Tandem refluxum quoque succi a ramis versus radices plurimis obseruationibus atque experimentis euincit, per quae simul probabile est, hunc descensum fieri inter
p. 313. lignum et corticem. Cuius loci tractationi subiungit longiusculam de circulo succi in plantis disputationem, in qua, legitime primum formato statu controuersiae, omnia fere argumenta, quae tam pro illo circulo, quam contra illum, hactenus allata sunt, perspicue edisserit, et neutra ad hanc litem di-
p. 327. rimendam satis valere docet. Extremo loco attingit quaestionem, unde terra recipiat prodigiosam illam

humoris

humoris copiam, quam plantae in auras transſpiratione ſua iugiter diſſipare videntur? et oſtendere annititur, aquam, per pluuias, niues, et rorem ſuppeditatam, una cum humoribus, qui ex intimis terrae viſceribus aſcendant, ſufficere impenſae, quam plantarum nutritio requirat.

Tertium denique Caput morbos arborum, eorumque remedia docet. p. 337. Quidam eorum morborum, de quibus hic agitur, a ſiccitate, vel humiditate, vel vitioſa quadam terrae indole oriuntur, alios gelu afficit, alii inſectis debentur. Plerorumque naturam et remedia Cl. Auctor ſtrictim hic indicat, prolixiorem eorum tractationem libro *de cultura arborum*, quem pollicetur, reſeruans.

Enarrauimus itaque hoc eximium opus, in cuius laudes digredi, ſuperuacaneum foret, quum nemo non harum rerum intelligens ex iis, quae diximus, intellecturus ſit, hoc opus inter claſſicos de phyſica botanica libros numerandum eſſe, eiusque lectionem omnibus, qui poſthac in hoc ſtudiorum genere aliquid praeſtare laude dignum cupiant, magnopere eſſe commendandam. Hoc unum ergo nobis reſtat, ut lectores moneamus, appendicis loco Cl. DVHAMEL huic operi annexuiſſe *lexicon* vocabulorum, quibus ſcriptores rei botanicae, agrariae, et ſilueſtris utuntur. Hoc lexicon, ſingulari diligentia elaboratum, quum aliis, tum iis praecipue, qui leuiori botanicae notitia tincti ad hoc opus ſe applicant, multum ad id melius intelligendum auxilii praeſtabit.



III.

Diſſertatio inauguralis botanica de Buxbaumia Praeſide D. CASIMIRO CHRISTOPHORO SCHMIDELIO, Reſpond. *Ioan. Georg. Hoelzel.* Erlangae. 1759. 5 pl. c. tab. aen.

Quam alto a plerisque, vel rei naturalis cultoribus, fungorum muſcorumue familiae, ſupercilio deſpiciuntur, tantum abeſt, ut quisquam ſine eorum ſcrutinio, totius regni vegetabilis ſcalam intelligat; quid quod praeſertim in ſtricte ſic dictis muſcis, ſummi creatoris magnitudo atque ſapientia pulcherrime ſeſe manifeſtet. Iucundum ad modum huius rei teſtimonium exhibet Cl. SCHMIDELIVS, dum ex uniuerſa horum grege, contemplandam ſibi ſumit *Buxbaumiam*, in honorem viri eiusdem nominis, bene de botanica promeriti, ab Ill. HAL-
p. 8. LERO ſic nuncupatam. Primo itaque loco, continuo filo, vitae huius plantulae, ab ortu ad occaſum uſque tradit hiſtoriam, obſeruationibus per decennium fere continuatis collectam. Vbi quidem inter annuas eam refert plantas et calyptrae, a FABRICIO negatam praeſentiam affirmat. Ab hinc ad ſingulas partes perquirendas pedem mouet, radiculam, villum bulbum cingentem, et ex hoc prodeuntem pediculum ſeu ſetam deſcribit, nexuque pediculi cum capſula indicato, ad huius, ceu praecipuae par-
p. 15. tis conſiderationem ſeſe conuertit. In gremio nimirum capſulae, cuius internam laminam libro aequiparandam ſtatuit Auctor, haeret granum liberum, ex pediculi medulla procedens, parietibus capſulae filorum copioſorum interuentu annexum, quae ex interna capſulae lamina procedunt et profunde in grani corpus inſeruntur: quae, dum granum maturuit, exſiccantur et totum grani cauum polline per
p. 17. lobulos cohaerente farcitur. Coronis capſulae eſt

operculum-

operculum, comprehendens ſub ſe pectinem, qui ſuperficiei internae capſulae implantatur. Eum ſeparatam tamen partem eſſe Cl. Auctor perhibet, quae ex congerie ſetarum rigidarum, in conum coeuntium, conflatur. Cum interim in illa plantula, quam celeberrimus DILLENIVS propter calyptrae abſentiam inter Sphagna ſua locauit, nomine: *Sphagnum acaulon, foliis in centro ciliaribus*, cum, inquam, multa in hac inuenerit, quae cum Buxbaumiae potius quam Sphagni charactere concordant, breuibus eam deſcribit, ubi *recte* et noſtris obſeruationibus conuenienter aſſerit, calyptram neutiquam deficere. Ex iis p. 25.
autem omnibus concludit Cl. Auctor, Buxbaumiam non ſolum verum eſſe muſcum, ſed muſcum etiam eſſe ſui generis. Quare characterem eius ſic conſtituit, ut Buxbaumia ſit *muſci genus, quod ex bulbo radicato, capſulam trudit oblique ellipticam, orificii pectinati, inſtructam calyptra laeui, operculo obliquo conico tectam et intus fouentem granum, maturitate globulos farinoſos (ſeminales) excludens.* Atque ſic huius generis duas ſpecies condit, nimirum

cauleſcens I. Buxbaumia bulbo villis tecto.

ſeſſilis II. Buxbaumia bulbo foliis cincto.

His uſum partium, quae praeſertim ſobolis cauſſa adſunt, ſubnectit, et inſtituta conſideratione generali perfectiorum florum, ſecundum ortum naturamue eorum, nec non florum, quibus muſci inſtruuntur, ſolide diſcuſſis omnibus obiectionibus, de Buxbau- p. 36.
mia ad minimum euincit, elaborationi ſeminum, granum inſeruire, eiusque pollinem ſeminum vices gerere, ideo quod ex medulla nutritur, et quod nulla alia organa generationis deprehenduntur. Maſcula vero organa, fila illa eſſe, quae ex interna capſulae lamina in granum penetrant, contendit idque eleganter Filicum exemplo illuſtrat.



IV.

IV.

IOHANN GEORG MODELS, *Apothekers bey der Rußisch-Kayserl. Ober-Apotheke zu St. Petersburg, Versuche und Gedanken über ein natürliches oder gewachsenes Salmiack, nebst Erörterung einiger vom Hrn.* BARON *gemachten Einwürfe über das persische Saltz. Leipzig, in Ioh. Friedrich Gleditschens Handlung.* 1758. 8. pl. 5.

h. e.

IOANNIS GEORGII MODELII experimenta et iudicium super natiuo sale ammoniaco, accedit dilucidatio quarundam, a Cl. BARON prolatarum, de sale persico obiectionum.

Praemittit Cl. Auctor in literis dedicatoriis, ad Cl. MARGGRAFIVM datis, quaedam de praestantia disquisitionis vegetabilium per triturationem continuatam, qua methodo usus est ad praeparanda sua sic dicta salia Cl. GARAY, prae ea, quae coquendo ac destillando ista corpora examinare docet. Quae enim ignis ope educuntur ex vegetabilibus, tantum non semper unius eiusdemque in cunctis videntur esse indolis, et si quando differant, vix sensu percipi aut ad amussim determinari potest hocce discrimen. Quin imo interdum fit, ut hacce coctione destruantur potius, vel deteriora reddantur quaedam educta, quod salium essentialium et opii exemplo docte satis comprobat. His igitur commotus Cl MODEL, quae sibi disquirenda sumsit vegetabilia, ita examinauit, ut vel eorum infusa aut sine, aut cum trituratione parata, explorando variis contrariis quicquid salini ipsis insit detegere, vel ope *liquoris aetherei* FROBENII, spiritum rectorem cognoscere, vel et putrefactionis auxilio singulares eorum proprietates perspicere
p. 1. queat. Breuibus hisce disputatis ad salis ammoniaci examen

examen accedit, quod quamuis dudum ut corpus ſalinum in aqua ſolubile et in igne volatile innotuerit, eiusque uſus latiſſimus in pharmaceutica aeque ac docimaſtica chemia cognitus fuerit, magna tamen inter chemicos huc uſque de origine eius fuit diſceptatio. Cum enim illud ſal medium ex alcali volatili et acido ſalis communis mixtum eſſe, experimentis luculenter iam demonſtratum ſit, utrumque vero horum ingredientium vix in naturae regnis, ut purum, inueniatur, fieri non poſſe, ut ſal illud a natura productum proſtare queat, multi ſibi perſuadebant. Quae in contrarium a quibusdam prolata ſunt, ea de cauſſa, quod in vicinia vulcanorum naturalium verum ſal ammoniacale inueniatur, et ideo vim ignis ad eius productionem requiri certum eſſe, vix veroſimilia Cl. Auctori videntur, cum corpora, quae alcali volatile praebent, aeque diuerſa in ſuae mixtionis proportione ſint, ac ea, quae alcali fixo praeparando inſeruiunt. Monet hinc, et exemplis contra Cl. POTTIVM demonſtrat, regulas chemicas, hucuſque interdum pro axiomatibus habitas, vix ſemper firmo talo niti, ſed ulteriori perfectione indigere. Exemplum, quod ipſe in ſuo corpore expertus eſt, adfert, ex quo probare annititur, non ſummum ignis gradum, ſed lenem tantum, longe tamen diuque continuatum, ad productionem ſalis noſtri ſufficere. Cum enim Noſter, febre catar- p. 11.
rhali maligna laborans, criſi ſudorifera accedente ad manus ſordibus purgandas, aquam tepidam, in qua alcali fixum ſolutum erat, adhiberet, ſubito ab odore alcali volatilis ita afficiebatur, ut ſenſuum uſu priuaretur. Similem caſum iam olim obſeruatum in Commerc. lit. Noric. deſcriptum adfert, et multa experientia varios alios eiusdem indolis in noſocomiis vidiſſe ſe aſſerit. Quae recenſitae obſeruationes nullum relinquunt dubium, odorem hunc volatilem ſalis ammoniaci, cuius acidum alcali fixo accedenti ſe iungebat,

iungebat, alcalique volatile expellebat, in sudore praesentiam manifestasse. Nec iis certe hac de re orietur dubium, quibus cognitum est, sal illud urinae natiuum a variis aeui nostri celeberrimis chemicis descriptum, quod varias ammoniacalis salis proprieta-
p. 17. tes possidere Noster commonstrat. Sal vero, quod nunc examini subiicit, in magna satis copia apportatur e regionibus, quas Calmuccae incolunt, in Sibiriam. In rupibus crescere dicitur, quod et ipsi adhaerentes interdum saxeae particulae vel argilla bolarisue terra probare videtur, quibus in opposita superficie, rariori tamen exemplo, sulphur accretum inuenitur. Figurae est indeterminatae, ita ut vix duas reperias glebas, similem figuram ostendentes, nec in crystallos cogitur, sed friabilem massam, sali gemmae puluerulento analogam, constituit: in aqua plenarie soluitur. Nascendi eius modum aliis relinquit determinandum, sufficit ipsi pro vero sale natiuo illud esse habendum. Nec experientias fusius enumerat, quas cum ipso sale per varia contraria corpora instituit, sed eas tantum, quae extra dubitationis aleam ponere videntur salis huius veram ammoniacalem naturam. Vncias duas salis unciis duabus cinerum clauellatorum subtilissime puluerisatorum mixtas spiritu quodam lenissimo irrorabat, et in balneo arenae destillabat. Prodiit sub primo caloris gradu siccum album volatile alcalinum sal cum paucis guttulis spiritus et tandem phlegma, quod sal dictum soluebat. Residuum elixiuatum crystallos longas prismaticas, nitro antimoniato similes, ostendebat, quae cum oleo vitrioli satis diluto dabant spiritum salis purum.

Quod idem eueniebat cum sale tartari, calce viua, cui ultimae, si simul sulphur admiscebatur, productum tincturae sulphuris volatili BEGVINI ex as-
p. 22. se simile deprehendebatur. Cum acido vitrioli destillationis ope exploratum, acidum salis communis largieba-

largiebatur, cuius residuum, exceptis paucissimis floribus, vitrescebat; cum acido nitri combinatum aquam regiam constituebat.

His expositis, num hocce sal sublimari possit, percontatus est, quod omnino experimentis institutis probat, cum in densas placentas per sublimationem cogatur, simulque adfert varia argumenta, quae determinant, venale sal ammoniacum per sublimationem, non autem per inspissationem in formas suas redigi.

In aqua solutum, et artis lege, vel leni tantum, vel summo ignis gradu ad crystallisationem adaptatum, non nisi paucas tenues longas crystallos largiebatur, quae florum salis ammoniaci similitudinem referebant. Inspissatio placentas formabat, ab iis per sublimationem paratis valde diuersas. Quae igitur omnia cum salis ammoniaci indolem satis abunde declarent, non dubitat Cl. Auctor, salem istum, quem explorauit dicto modo, verum esse salem ammoniacum natiuum, illumque, qui vulgo venditur, sublimatione parari.

Quae a D. HIRSCHINGIO in collectionibus franconicis de sale ammoniaco ope vitrioli ex ungulis, cornubus, et ossibus extracto proponuntur, probantur a Nostro ac confirmantur.

Addit sub finem quasdam dilucidationes obiectionum a Cl. BARON contra suum de sale persico institutum examen, quibus dilucide commonstrat istum celeberrimum ac magnum virum in essentialibus, ut aiunt, a suis prolatis assertis neutiquam dissentire: et ad ea, quae contra eum monuit, docte ac solide respondet.



V.

Quaestio medica: An ut sensibilitas sic irritabilitas a neruis? Praeside M. CAROLO GEILLE DE SAINT LEGER, Doctore Medico, proponebat Parisiis LVDOVICVS MARIA GIRARD DE VILLARS, Doctor Medicus Monspeliensis. 1757. 4. pl. 1.

Experimenta, quae Cl. Auctor instituit, tum sensibilitatem, tum irritabilitatem plurium partium probant. Tendines enim, aponeuroses, ligamenta, glandulae HAVERSII, periosteum, pericranium, pleura et peritonaeum, secundum Cl. Auctoris obseruationes, sensibilia sunt. In pulmonibus vero, hepate, renibus et liene sensibilitas quidem, sed parua deprehenditur eademque pluries in arteriis, rarius in venis apparet. De tunicae arachnoideae et piae matris sensibilitate certi quid vix statuitur. Cerebrum nullum sensibilitatis signum conspicuum, exquisitissimum vero medulla oblongata et spinalis, porro dura mater, nerui omnes, cutis, ventriculus, intestina, vesica urinaria, uterus, urethra et musculi produnt. Cordis sensibilitas ob agitationes et mortis periculum non definienda quidem, ast ob analogiam, quam habet cum musculis, assumenda est, euidenti contra sensibilitate donatur diaphragma. Quod ad irritabilitatem pertinet, caute hic experimenta instituenda et irritabilitatem natiuam simplici quidém mechanica irritatione, nec aeque chemica designari, Noster monet, neruisque irritatis, ad musculum abeuntibus, hunc contrahi atque cor, diaphragma, ventriculum, intestina, vesicam urinariam atque uterum irritata se contrahere perhibet. Duram vero matrem, cerebrum, cerebellum, medullam oblongatam et spinalem, neruos, pulmones, viscera abdominis non musculosa, tendines, aponeuroses, ligamenta,

gamenta, perioſteum, pericranium, glandulas et ureteres irritata euidenti contractione non donari, dicit. Ex his itaque plerasque animalium partes ſenſiles eſſe, certos vero ſenſibilitatis gradus definiri vix poſſe, atque motum et ſenſibilitatem infantibus neruorum copiae non eſſe ſemper proportionales, colligitur. Cum vero in parte irritata ſenſibilitatis ſigna frequentius oriantur, quam contractio, neruisque irritatis, ſequatur partium contractio, vel demum illis ligatis motus et ſenſus pereant, affirmatur proinde, quod ſenſibilitas pariter ac irritabilitas a neruis dependeat.

VI.

Eſſai ſur les Alimens pour ſervir de Commentaire aux Livres Diététiques d'Hippocrate. Par Mr. LORRY. Tome Premier. A Paris de l'imprimerie de Vincent. MDCCLVII. 12. mai. pl. 19½.

et

Eſſai ſur l'Uſage des Alimens etc. Tome Second. A Paris, MDCCLVII. 12 mai. pl. 19.

i. e.

Tentamen ſuper alimentis, inſtar commentarii in libros diaeteticos Hippocratis. Auctore Cl. LORRY. Tomus I. Pariſiis, 1757. etc.

et

Tentamen ſuper uſu alimentorum etc. Pariſiis, 1757. etc.

Alimentum omne id dicitur, quod corpus animale ſuſtentat, partes amiſſas reſtaurat, vel et in incremento conſtitutum corpus auget. Ergo particulae nutritiae naturam animalem habeant, neceſſe eſt. Cum autem materies alimenti a corpore animali differat, p. 1.

D 2

ferat, requiritur omnino, ut in naturam animalem transmutetur. Omne igitur corpus, quod augmentum capit, necessario proprietatem possidet, materiem ita mutandi, ut in propriam naturam conuertatur.

Corpora vegetabilia et animalia analogiam inter se alunt. Nam ex iisdem principiis constant, modo attendatur, gradus seu modos mutationis diuersos esse. Atque vegetabilia quidem materie, quae in omnibus plantis eadem est, simplici magis magisque elementari nutriuntur, neque vero animalia. Haec enim vegetabilibus sustentantur, ideoque materies, quae illa nutrit, mutata iam est, et prout vegetabile esse solet, varie mutata esse deprehenditur. Cum vero multa animalia, genere omnino diuersa, una tamen eademque plantarum specie viuant, aliaque contra multiplici vegetabilium genere vescantur, omnia proinde alimenta unam eandemque substantiam nutrientem continere, sequitur. Vocatur haec substantia chylosa et lymphatica, quae humores nostros constituit. Ex ea in corpore generatur lympha mucilaginosa, quae sensim attenuata omnia vasa corporis penetrat, et quamlibet partem corporis nutrit seu in statu seruat. Verum materiae nutritiae mutatio in corpore tum a facilitate plus minus maiori, quam habet ipsa materies, tum ab ipso corpore, quod mutat et assimilat, dependet. Haecce tamen facilitas mutandi in omnibus eadem non est, sed valde variat, imo ipsa quoque corpora maxime in mutando variant. Cum itaque alimentorum mutatio in corporibus animalium et ab alimentis et ab illis ipsis dependeat, cuncta hinc, ut clarius intelligantur, quatuor exponuntur partibus. Prima materiem nutritiam in genere considerat; secunda alimenta in corpore perpendit; tertia eadem in diuersis corporibus disquirit, atque has tres partes primus tomus continet. Quarta denique pars comparationem alimen-

alimentorum cum diuerſis corporibus inſtituit. Cum autem hoc argumentum latius exponendum ſit, cuncta ea propter ſeorſim pertractanda a prioribus ſeiunguntur et alteri tomo committuntur.

Primae partis caput primum de eſſentia et proprietatibus eſſentialibus materiae nutritiae agit. Huius materiae character eſt, ut in ſubſtantiam animalem mutari poſſit. Mutatio autem diuerſa eſt, hicque tres in primis conſtituuntur gradus. Primo quaedam in corpore mutantur et ſtatim applicantur; deinde non nulla aliqua mutatione opus habent, qua facta animalis naturam acquirunt; tandem non nulla magna attenuatione opus habent, ut nutriant. Ex his itaque ea tantum corpora, quae mutata iam ſunt, quaeque ulterius in corpore mutari et a natura animali ſuperari poſſunt, ad nutritionem apta eſſe, colligitur. Omne enim, quod naturam animalem ſuperat, hoc eſt, quod non mutatur, ſed mutat, id alimentum non dicitur. Mutatio iſta in eo conſiſtit, ut omne id, quod ſponte in principia reſoluatur, in naturam animalem tranſeat. Singularis autem aut proprius materiae nutritiae character aſſumitur, ſi materies lenem lubricitatem in ſe foueat, nec non in aqua ſolui et mutari poſſit. Cum autem id in mucilagine reperiatur, haec proinde materiem ſiſtit nutritiam. Quicquid itaque hanc poſſidet, id alimentum dici poteſt. p. 13.

Caput ſecundum differentias eſſentiales materiae nutritiae pertractat. Differentiae hae in diuerſo gradu alterationis conſiſtunt; haec autem in maiori minoriue gradu attenuationis verſatur. Differt etiam iſta materies, prout mucilago perfecta vel imperfecta deprehenditur. Perfecta eſt, ubi nullum principium eminet; imperfecta, ubi particulae peregrinae immixtae ſunt, ita tamen, ut praeparationem in corpore animali facta, perfecta demum exſurgat materies.

ries. Differentiae praeterea in corporibus animalium quaerendae sunt. Itaque notetur, materiem magis attenuatam, quam animal, quod ea nutriri debet, ad nutriendum aptam non esse, contra, quo densior eadem sit, eo magis, si concoquatur, nutrimentum praebere posse. Ergo diuersitas mucilaginis plus minus attenuatae, et diuersitas insuper corporum animalium respectu attenuationis, mutuas materiae nutritiae constituunt differentias.

p. 48. Caput tertium naturales, quas materies nutritia patitur, mutationes considerat. Materiem hanc mucilaginem insipidam esse, superius dictum fuit, eam vero ex principio terrestri, salino et oleoso, aqua plus minus mixtis constare, iam nunc ostenditur. Haec, si mucilaginem constituere debeant, ita inter se inuicem iuncta esse oportet, ut nullum alterum superet. Antequam vero principia haec misceantur, varias mutationes subeunt, quae in vegetabilibus incipiunt. Quo iunior planta est, eo plus abundat aqua et terra, quod sapor probat; dum autem magis magisque adolescit, salinum se prodit principium, quod in aciditate consistit. Quando demum crescere desinunt, oleosum principium, quod odor prodit, se offert, atque hoc summus est motus spontanei effectus. Si enim aqua, terra et sal cum phlogisto miscentur, oleum exsurgit. Quando nunc omnia haec perfecte miscentur, ita, ut nullum alterum superet, tunc mucilago animaduertitur. Caussa mixtionis est calor et aqua, utpote quibus motus excitatur, qui ista principia miscet. Quo magis aqua abundat, eo tenuior est mucilago, quoue autem parcior illa, eo densior haec apparet, sed quo densior mucilago est, eo plus aeris recondit: Tandem quo magis sapor in vegetabili est, eo imperfectior iudicatur mucilago; atque sapor quidem acidus salini, amarus vero oleosi principii abundantiam manifestat. At vero aer, qui in mucilagine haeret, ultimae

mae mutationis caussa putatur. Quando nunc mucilago in animale corpus peruenit, mutatio demum exoritur, et mucilago magis attenuata redditur. Cumque motus insimul adsit, partes ea propter a se inuicem disiunguntur inque alium statum mutantur, inter quas salinae facillime degenerant; unde fit, ut motu spontaneo istae extricentur, attenuentur et sub alcalini volatilis forma appareant.

Caput quartum mutationes recenset, quas ars in p. 78.
materie nutritia profert. Prima mutatio mucilaginis, quae ante excitatur, est fermentatio. Haec non nisi motus spontanei continuatio dicitur et est partium heterogenearum disiunctio, et homogenearum combinatio. Cum autem mucilago ex partibus heterogeneis constet, harum autem perfecta mixtio materiem nutritiam constituat, mucilago proinde maximam partem nutriendi facultatem per fermentationem amittit. In omnibus tamen minime haecce facultas destruitur, siquidem non nulla fermentata sunt, quae et nutriunt, ut vinum. Quodsi vero plenaria partium disiunctio fiat, ut in aceti productione animaduertitur, tota demum nutriendi facultas aufertur. Mutatio porro in mucilagine per aliorum corporum additionem producitur. Ad haec referuntur aqua, oleum et sales, inter quos acidi propensionem mucilaginis in statum alcalescentem hincque attenuationem impediunt; alcalini contra mucilaginem ita attenuant, ut coagulari unquam nequeat. Ad corpora, quae adduntur, referuntur etiam sapores vegetabiles acescentes, qui mucilaginem attenuant et eo disponunt, ut facilius assimilari possit. Tertia tandem mutatio per ignem inducitur. Sed effectus, qui inde resultant, pro vario ignis gradu varii sunt, inter quos tamen ultimus semper ad partium disiunctionem tendit. Ita enim omnes mucilagines in aqua ebulliente attenuantur. Licet autem animalium mucilagines in aqua ebulliente primo

coagulantur, gradu tamen caloris protracto, coagulatio iterum cessat. Lenis praeterea sicci caloris gradus partes etiam disiungit, magnus autem eas plenarie separat et immutat.

p. 106. Caput quintum de corporibus peregrinis, quae cum materie nutritia mixta esse possunt, deque diuersis, quae inde proueniunt, combinationibus agit. In omni corpore tum vegetabili tum animali reperitur mucilago, quae vero plus minus pura est. Attamen non nisi arte mucilago obtinetur perfecta. Differt enim ea, prout partes sunt, quae cum ea miscentur. Ita in non nullis partes acres admiscentur, inde vis medicamentosa, aut si corpus destruitur, venenata ab illis dependet. Harum particularum, in diuersis corporibus tam diuersimode mixtarum, caussa in corporum organisatione et vasorum in primis structura quaerenda est. Caussas autem, cur peregrinae hae particulae cum mucilagine misceantur, aut hanc in principia ista mutent, solis calor, tempestatum vicissitudines et climatis varietas sistunt. Sed quaenam partes sunt in humoribus animalium et succis vegetabilium, quae nutriunt et quae non nutriunt? Materiae nutritiae character primarius est, ut sit in aqua solubilis, inque ea simul mutabilis. Quodsi nunc partes mucilaginis attenuatae iam sunt, eae nutrire nequeunt. Ergo requiritur, ut materies minus attenuata sit, quam corpus, quod ista nutriri debeat. At, partes, quae non nutriunt, sunt aqua, terra, oleum et sal. Licet enim hae partes in mucilagine mixtae reperiantur, eae tamen, si una vel altera abundat, non nutriunt. Hinc omne corpus maturum, si uno vel altero dictorum principiorum abundat, non nutrit. Sed, accidit saepe, ut, si quando maturatio facta est, quaedam quasi degenerent; quare etiam ad ea attendendum est. Si enim in non nullis aqua difflatur, oritur resina, quae putredini ideoque mutationi resistit, hinc non nutrit; si in

ſi in ſalem aut olea abeunt, talia quoque non nutriunt, quia in corpore animali immutari nequeunt. Ergo particularum perfecta unio, ita, ut inſipidae in aqua ſolubiles et mutabiles ſint, materiem nutritiam conſtituunt.

Pars ſecunda alimenta in corpore animali conſiderat, atque caput quidem primum de nutritione ſeu mutatione alimentorum in corpore animali agit. Alimenta, quae in corpus introducta ſunt, muſculorum, caloris et affluentium humorum ope attenuantur, inque chylum, cum emulſionibus vegetabilium conuenientem, mutantur. Hic, chylus nimirum, nihil niſi partium mucilaginoſarum, quae in alimentis continentur et per copioſum fluidum ſeparantur, extractus liquor eſt, et ex iis tantum elicitur, quae eiusmodi naturae ſunt; hinc ea, quae plus talis materiae fouent, pauciora excrementa relinquere, et magis nutrire, colligitur. p. 137.

Caput ſecundum de aſſimilatione in ſtatu naturali, ſano, agit. Alimenta ſi mutari inque naturam animalem tranſire debent, requirunt, ut coctio in primis viis, ſanguificatio tandemque ſe et excretio humorum optime ſe habeant. Signa ergo ſtatus huius ſani ut pernoſcantur, neceſſe eſt. Corpus robuſtum, ſobrium, quod functiones alacriter, facile et conſtanter perficit, ſigna dat generalia. Specialia in viis primis aliisque quaerenda ſunt. Appetitus igitur bonus, iuſto tempore accedens, ventriculus, absque incommodo digerens, et faecum laeuium, conſiſtentium, inodorarum, ſtato tempore, depoſitio coctionem primam bene peractam manifeſtant. Alteram coctionem ſeu ſanguificationem bene procedere, ex eo cognoſcitur, ſi quando homo de nulla infirmitate queritur, omni momento agilis eſt et iuſto tempore ſomno reficitur. Secretionem tandem bene peractam humorum ſtatus bonus declarat, hunc p. 161.

vero indicat perſpiratio et urina. Si enim illa bene ſuccedit, et urina decem horis a paſtu bene colorata, aurantia, pellucida, non adeo odora, ſedimento leui aequali pauco cum facilitate emiſſa deprehenditur, ſtatus ſecretionis bonus iudicandus eſt.

p. 183. Caput tertium regulas generales tradit, ad quas, quo aſſimilatio in ſtatu naturali ſeruetur, obſtringere quiuis ſe debet. Regulae generales ſequentes ſunt: 1) Si vires aſſimilantes augentur, neceſſe omnino eſt, ut reſiſtentiae, quae ab illis ſuperari debent, augeantur. 2) Contra ſi vires iſtae diminuuntur, neceſſario reſiſtentiae imminuendae ſunt. 3) Rurſus, ſi reſiſtentiae augentur, vires augendae ſunt, ſique illae diminuuntur, hae etiam minui debent. Motus itaque et ſomni ratio recte ubique habita media, regulas has exercendi, ſuppeditant, atque ſomnus quidem non nimius itidemque motus moderatus, tempore in primis matutino, optime huic rei proſpiciunt.

p. 209. Caput quartum de nimia quantitate alimentorum, in corpus introducta, deque huius incommodis hisue medendi methodo agit. Hic tres gradus conſtituuntur: Primus eſt, quando ab alimentis nimium aſſumtis reſiſtentias ſentimus, ita tamen, ut, niſi crebro id fiat, facile a natura ſuperentur. Secundus eſt, quando natura a pondere, quo obruitur, absque motu extraordinario ſe liberare nequit. Tertius tandem eſt, quando natura pondere opprimitur et, niſi ars ſuccurrat, ſuccumbit. Quod ad primum gradum ſpectat, ubi quantitas ſemel tantum inducta aliqua incommoda profert a natura facile ſuperanda, praeter ventriculi pondus, quod ſentitur, nihil niſi chyli elaborati copia in vias ſecundas transfertur, tuncque ad tempus quaſi oritur plethora, quae autem, tranſpiratione aucta, ſuperatur. Quando vero plus quam ſemel quantitate peccatur, maiora ſtatim incommoda ſentiuntur, et natura motibus extraordina-

ordinariis opus habet, ſi quando incommodis iſtis liberari debet. Mala fere eadem, quae in priori, ſed peiora ſunt: Pondus ventriculi diutius ſentitur, circulatio magis turbatur, propenſio in ſomnum fere continua, reiectio ciborum absque motu vehementi atque ſingultus oritur. Symptomata circulationis turbatae ſunt horror, pandiculatio, oſcitatio, paulo poſt calor et ariditas. Praeter haec et tormina et alui deiectio accedunt, tandem aſthma et, citra manifeſtam cauſſam, a ſomno ſudor. Quando tunc vires fortius reſiſtunt, euacuationes magis auctae euadunt, quaeque ideo in hoc gradu magis quam in illo ſenſibiles ſunt. Quodſi denique ventriculus ultra modum diſtenditur, actio huius ceſſat, reſpiratio difficillima fit, magnum pondus ventriculi ſentitur, ineptitudo ad agendum, facies rubra et affectus comatoſi accedunt. Aſt raro ultra modum diſtenditur ventriculus, crebrius contra accidit, ut plus ingeratur, quam digeri poteſt. Euenit hoc in conualeſcentibus ac infantibus. In prioribus cephalalgia inſignis et febris ſaepe magna, in poſterioribus reſpiratio difficilis, fere ſuffocatiua et motus conuulſiui deprehenduntur, quae mala autem ceſſant, quam primum vomitus vel materiae ſemicoctae deiectio per aluum accedit. Et ſi quoque euacuationes iſtae ſuccedunt, in adultioribus tamen fomes corruptionis inque infantibus viſcida in primis pituita remanet. Sed ex his varia mala. Primo namque circulatio turbatur, quare pulſus inaequales et febris lenteſcens; viſcera dein in primis pulmones chylo, non ſubacto, infarciuntur, inde ſaepe ſuffocatio; in capite tandem ſommus lethargicus et apoplexia ſeroſa. Atque haec cuncta a viſcido collecto dependent. Methodus his malis medendi, in abſtinentia et quiete, ſubiuncto motu moderato ſenſim aucto, conſiſtit. In gradu ſecundo motus in primis matutinus in primo autem motus paululum auctus ſuadetur.

Caput

p. 236. Caput quintum de quantitate alimentorum imminuta deque motibus inde pendentibus agit. Hic confiderandum eft, mala, prout gradus abftinentiae fe habent, variare. Primus eft relatiuus, quando nimirum ftato tempore, ubi quis prandere folet, non prandet. Quodfi vero diu quis impranfus manet, maior gradus habetur et mala maiora fiunt. In priori fubita ftatim impotentia, tremor et animi defectus eft, quae autem ceffant, quam primum cibus affumitur. In pofteriori acrimonia putrida et fumma debilitas oritur; tunc autem fenfim fenfimque corpus cibis implendum eft. Interdum vero acrimonia ifta ita augetur, ut horrenda faepe mala et mors accedant.

p. 252. Caput fextum de alimentis agit, quae praeter virtutem nutriendi, etiam proprietatem, nouas quasdam mutationes in corpore animali producendi poffident. Cum alimenti character primarius fit, ut id infipidum exiftat; fignum ea propter eft, alimentum, fi plus minus fapidum reperitur, particulas peregrinas admixtas habere. Harum funt, quae in primas vias, aliae, quae in fanguinem et humores, aliaeque tandem, quae in neruos agunt. Quicquid itaque faporem et odorem in alimentis habet, id medicamentofum eft. Alimentum vero medicamentofum ab ipfo medicamento diftinguas: In illo enim non, ut in hoc eft, particulae medicamentofae fed alimentares eminent. Sed quaenam igitur alimenta conducunt? Id in genere pronunciari non poteft, fed ad idiofyncrafiam, tempus aliasque circumftantias attendendum eft. Nam, quod robufto alimentum, id debili faepe medicamentum eft.

p. 267. Tertia pars materiem alimentorum in diuerfis naturae corporibus confiderat. Hanc, fcilicet materiem, vegetabilia et animalia fuppeditant, inde caput primum de differentiis generalibus materiae nutritiae

tritiae in plantis agit. Differentiae hae primo a varietate climatum dependent. Ita enim, ubi vel frigida vel calida, vel calida cum humiditate coniuncta, temperies eſt, mucilago etiam vel attenuata vel ſicca deprehenditur. Dein etiam in regionibus temperatis pro temporum viciſſitudine mucilaginis plantarum diuerſitas eſt. Ita v. g. verno tempore pauca in plantis mucilago, eaque magis attenuata reperitur.

Caput ſecundum de differentiis partium vegetabilium ſpecialibus, quatenus ad nutriendum plus minus aptae ſunt, agit. Hic minime de materie nutritia, ſed de alimentis, quae vulgo ſub hoc nomine veniunt, ſermo eſt. Diſquiritur itaque, quae partes vegetabilium particulas peregrinas pauciores, plures contra nutritias habeant; ex quibus materies iſta facilius extrahatur; inque quibus demum eadem ſimplicior magisque animali naturae conformis ſit. Radices materiem nutritiam craſſiorem, atque caules et folia, quae inter plantas alimentares olera audiunt, eandem fere ut illae largiuntur. Aſt notandum hic tempus eſt, quo ad nutriendum apta veniant. Id, non niſi aetate tenerrima fit; in adulta enim prorſus non alunt. In his materies nutritia imperfecta eſt, cum partes nondum unitae ſint et terra et aqua abundent. Flores mucilaginem valde paucam, contra vero plures partes peregrinas actiuas et fere medicamentoſas continent, hinc ad alimenta referri nequeunt. Fructus, ſub quo nomine horaei arborum in primis ueniunt, mucilaginem valde attenuatam et ſaponaceam habent, ita tamen, ut in non nullis aqua, in aliis terra praeualeat. Proprie iſti fructus ad alimenta non pertinent, ſed ad medicamenta, et magis ad anni tempus et climata a natura coordinati eſſe videntur. Aſt ſemina praecipuum nutrimentum ſuppeditant. Horum non nulla plus minus in aqua ſoluuntur, cumque ea fermentant. Alia vero, in aqua non ſoluenda, in ea macerata putreſcunt, haecque p. 279.

que cum aqua trita emulſionem exhibent, quae materiem nutritiam continet. Emulſiones de reliquo plus minus nutriunt, omnis tamen emulſionis nutrientis character in eo poſitus eſt, ut dulcis guſtu reperiatur. Aliam denique ſpeciem ſeminum, ad nutritionem animalis deſtinatorum, conſtituunt cerealia et legumina, quae ultima craſſiores partes continent, craſſioremque hinc mucilaginem nec adeo attenuatam poſſident; quare ea coctu difficiliora ſunt. Illa vero, cerealia nimirum, mucilaginem perfectiſſimam continent, eaque, ut HIPPOCRATES dicit, *alimentum et re et nomine, alimentum maximum in minima mole* ſiſtunt. Cum autem ſemina haec, nondum praeparata, difficilius digerantur, colligendum inde eſt, ſemina haec ad maxime nutrientia pertinere. Aſt cauſſa difficilioris eiusmodi digeſtionis in nimia aquae abſorptione poſita eſt; hinc aqua tantum macerata et praeparata bene tandem digeruntur inque nutrimentum abeunt.

p. 327. Caput tertium de praeparationibus generalibus et ſpecialibus agit, quas materiae nutritiae e vegetabilibus extractae ferre poſſunt. Praeparationum claſſes duae conſtituuntur: Altera eſt, ubi mucilago in ſtatu naturali ſeruatur; altera autem, ubi eadem mutatur et nouam formam induit. Ad priorem referuntur fructuum ſaponaceorum per calorem ſolis aut ignem exſiccatio, cumque aqua eorundem poſthac decoctio, tandem ſuccorum vegetabilium, gummoſorum et mucilagineorum abſque aqua extractio, ut ſaccharum, mel etc., ſed praeter mucilaginem et multas partes peregrinas in talibus contineri, notandum eſt. Ad poſteriorem claſſem referuntur praeparationes per fermentationem, quippe qua et potus et victus nutrientes obtinentur. Verum, quo magis fermentatio rite procedit, eo magis productum digeri et nutrire poteſt. Iſta enim in omnibus, quae mucilaginem continent, attenuationem huius

et

et praeparationem efficit. Differt tamen inde ortum alimentum; alia enim ſubito nutriunt, ut vinum, alia conſtantem nutritionem praeſtant, ut panis, qui vero pro puritatis diuerſitate etiam in digeſtione variare ſolet. Reliquae praeparationes, quas guſtus et voluptas excogitauit magis medicae quam vere alimentares dici poſſunt.

Caput quartum materiem nutritiam ex animalibus extractam, eiusdemque differentias generales perpendit. Nutrimentum, quod animalia ſuppeditant, eadem principia poſſidet, quae vegetabilia. Differt tamen ab eorum mucilagine, animalium mucilago. Magis enim in his, quam in illis, ea attenuata eſt, magis etiam oleoſa minusque terreſtris. Eodem porro minus in aqua intumeſcit, tandem partes mucilaginis animalis multo magis aequaliter mixtae ſunt, quam in vegetabilibus. Omnes hae mutationes a motu, quem in animalium organis patitur mucilago, dependent. Verum motus iſte, in variis animalibus varius eſt, quare etiam differentia mucilaginis in ipſis animalibus ſuboritur. Dependent autem differentiae in primis ab aetate, ſexu, viuendi modo, corporis exercitio locique varietate. Ita enim alia animalia mucilaginem craſſiorem minusque attenuatam, alia contra attenuatam fouent, hinc multiplex omnino nutritionis eo pendentis diuerſitas oritur. p. 351.

Caput quintum differentias ſpeciales alimentorum, ab animalibus deſumtorum, exhibet. Hic ad animalia quadrupeda, volatilia et aquatica in primis reſpiciendum eſt. Inter quadrupeda diſcrimen faciunt cicurata et fera. Illa partes teneriores et mucilaginem, ad indolem humanam propius accedentem, continent et magis nutriunt. Haec, fera nimirum, deliciis tantum hominum fauent, eorumque mucilago multum ab hominum mucilagine diſtat. Volatilia carnes ſicciores, non adeo nutrientes, ſed facile digeren- p. 378.

digerendas habent, ita tamen, ut auium domesticarum carnes humidiores sint quam syluestrium. Ast et inter has quoque magnum discrimen est, utrum nempe vegetabilibus an aliis animalibus vescantur. Quae enim alia animalia et putridas in primis carnes deuorant, eae in nutrimentum adhiberi prorsus nequeunt, quia mucilago earum hominum mucilagine multo tenuior est. Pisces mucilaginem ut plurimum valde attenuatam habent et caro eorum facile digeritur. Inter pisces, quorum caro mollis facileque digerenda est, pertinent hic in primis littorales et saxatiles; ad eos vero, qui duram carnem habent et multa excrementa in corpore relinquant, referantur omnes, qui in mari magnisque fluminibus degunt.

p. 397. Quod ad ipsas animalium partes, ceu alimenta, in specie pertinet, eae duplices sunt; solidae nimirum et fluidae. Illae, quatenus solidae sunt, non nutriunt, sed quatenus fluida in se recondunt; hinc plus minus alimenti praebent, prout fluidi copia se habet. Inter fluida, ceu alimenta considerata primum locum occupat lac, quippe quod chyli naturae accedit et mucilaginem nutrientem magna copia continet. Differt tamen lac, prout animal est. Ita enim alia crassum, alia magis tenue lac habent. Prius coctu difficile est, posterius vero facile concoquitur. Differt de reliquo lac pro vario anni tempore. Cum enim istud multum de vegetabilium natura participet, diuersum proinde enascitur alimentum. Differt denique lac, prout vegetabilia sunt, quibus animal vescitur.

p. 411. Ad fluida etiam refertur ouum, albumen nimirum et vitellus. Illud totum mucilago est, et alimentum valens praebet, quod attenuationem magnam pati potest. Vitellus vero partes quidem nutritias continet, sed oleo abundat et magis saponem oleosum quam verum nutrimentum largitur.

Butyrum,

Butyrum, quod lactis pars est, aliquas quidem mucilaginis partes continet, sed magis oleosum est, hinc non nutrit. Caseus vero, qui etiam lactis pars est, copiosam mucilaginem insimulque multas partes terrestres habet. Quo magis iste durus obtinetur, eo magis alimentum praebet, sed eo magis quoque coctu difficilis est; contra quo mollior deprehenditur, eo magis digeritur, sed eo minus nutrit. p. 414.

Quod ad sanguinem attinet, iste quidem multas partes nutritias, sed attenuatas continet. Cum vero, secundum Cl. Auctoris sententiam, id tantum huic vel illi animali alimentum sit, quod humoribus animalis, quod nutriri debet, minus attenuatum deprehenditur; facile hinc intelligitur, cur sanguis homini alimentum esse nequeat. Ex his etiam facile colligendum est, quid de reliquis humoribus statuendum sit. Hi enim, vel, quia multum attenuati sunt, alimenta esse nequeunt, vel, quia aliqua pars, ut in bile oleum, abundat, ob hanc caussam alimenta esse non possunt. p. 417.

Caput sextum de mixtione animalium inter se inuicem deque alimentis, ex animalibus et vegetabilibus inter se inuicem mixtis, agit. Hic ostenditur, quomodo alimenta praeparari debeant, ut magis salutaria aut facilius digerenda euadant. Omnes praeparationes vel in conseruatione vel mutatione in statum meliorem consistant. Quod ad conseruationem spectat, alimenta, ex regno animali petita, vel partibus non nullis peregrinis additis, vel propriis quibusdam subtractis conseruantur. Ita carnes leni igne vel sole exsiccant, aut sale quodam condiunt, vel et fumo indurant et a putredine conseruant. Verum, ita praeparatae carnes vel coctu difficiles sunt, vel ab additis acrimoniam aliquam concipiunt, hancque secum in corpus introducunt. Quod ad mutationem in statum meliorem pertinet, omnis res in eo versatur, ut vel in aqua decoquantur vel assentur. p. 421.

Prior praeparatio ad diaetam humidam pertinet et alimenta, facile digerenda, largitur. Poſterior vero ad diaetam ſiccam numeratur, et alimenta, plurimum mucilaginis continentia, exhibet. De conditis demum, quae ad corrigenda animalia addunt, notandum, ſalem communem principatum tenere, omnibus praeferendum. Reliqua enim palato fauentia magis medicamentoſa quam vere diaetetica aeſtimantur.

p. 1. Pars quarta, quae unice alterum tomum conſtituit, primo de differentiis hominum agit. Earum fontes ſunt, regionum et vitae generis diuerſitas. Ita alio corpore Lapponius, alio Afer; rurſus alio ruſticus, alio miles, alio demum, qui ſtudiis dediti ſunt, gaudent. Quod ad ipſa corpora in qualibet regione ſpectat, duplex ubique in genere differentia ſtatuitur; alia eſſentialis, alia accidentalis. Illa ſexum et aetatem reſpicit, haec in corporis colore, forma etc. conſiſtit. Aſt mechaniſmus et organiſatio in omnibus una eademque eſt. Omnium enim corpus ex ſolidis et fluidis conſtat, quorum mutatio ab illis dependet. Pro varia igitur ſolidorum conſtitutione, corpora etiam variant. Hinc fibrarum differentiae notandae ſunt, quae vel in maiori minoriue tenſione, dein in ſenſibilitate et mobilitate, tandem vel in debilitate vel in laxitate vel in firmitate conſiſtunt. Prout autem fibrarum tenſio plus minus augetur, corporis etiam robur varium eſſe ſolet. Solidorum itaque ſtatus diuerſus omnis, quae inter homines eſſe ſolet, varietatis fons eſt. At vero, eaedem hae differentiae, diuerſitatis humorum originem ſiſtunt. Horum enim formatio ab illis dependet; interim tamen humores etiam absque ſolidorum ratione habita differentias conſtituunt, ſi ad acrimonias, quas ſuſcipiunt, attendamus. Nam licet formatio a ſolidis dependeat, aliae tamen cauſſae, ut euacuationes plus

plus minus maiores, varietas exercitii etc. ſunt, quae inter ipſos humores apud ſingulos differentias conſtituunt. Ita varius humorum ſtatus oritur, prout ſolidorum actio vel viuida et continuata cumque calore inſigni coniuncta eſt, vel inertia in iisdem deprehenditur. In priori caſu humores attenuantur, ſales et olea exaltantur, et acrimonia ſic dicta bilioſa oritur. In poſteriori autem nulla fit attenuatio, ſed pituita colligitur, quae tandem acrimoniam concipit et atram bilem ſiſtit. Acrimonia, quae non a ſolidis dependet, vel in materie excrementitia reſorpta, vel in particulis quaerenda eſt, quae, oeconomia animalis turbata, alimentorum uſu minus conuenienti euoluuntur.

His praemiſſis capite primo de differentia regimi- p. 90.
nis ſecundum diuerſa temperamenta agitur. Horum diuerſitas non niſi a diuerſa principiorum fluidi mixtione ſeu combinatione dependet. In omnibus enim eadem principia, ſed numero et combinatione diuerſa ſunt. Fontes autem, de quibus differentiae iſtae manant, ſunt digeſtio in primis viis varia, dein circulationis humorum et vitae actiones variae, varia tandem fibrarum, excretiones et euacuationes dirigentium mobilitas. Pro varietate itaque harum rerum varia ſolidorum conſtitutio variaque fluidorum mixtio oritur et, prout haec vel illa ſe habet, ita varia temperamenta, ſanguineum, cholericum et pituitoſum gignuntur. Melancholicum vero ut plurimum ſtatus morboſi ideam et intemperiem potius quam verum temperamentum ſiſtit. Diſtinguendum tamen inter ſic dictum temperamentum melancholicum, quod functiones aliqua cum alacritate perficit, et melancholiam, quae verus ſtatus morboſus.

Temperamentorum horum quodlibet peculiare p. 114.
regimen poſcit; inde iis, qui ſanguineo temperamento gaudent, ſequentes regulae praeſcribuntur: Cum in his ſolida laxa et debilia ſint, ſanguisue co-

piosus in iisdem contineatur, omnia hinc mucilaginosa non fermentata ob viscidum non superandum fugienda sunt; contra, quae facile mutanda, ut fermentata et carnes animalium herbis pastorum, tenuem mucilaginem continentes atque olera concedantur. Aromata vero omnesque cibi, his conditi, atque ea etiam, quae oleum multum in se recondunt, euitentur. Potus sit vel aquosus solus vel cum pauxillo vini austeri mixtus: Reliqua spirituosa intermittantur. Corpus denique motu saepe exerceatur, quo fibrae firmiores euadant.

p. 124. Biliosi valida viscera digestionis, fortem vasorum actionem, fibrarum sensibilitatem et mobilitatem notabilem caloremue magnum fouent, euacuationes insignes patiuntur, inque vasis humores, ad suscipiendam acrimoniam et ad densitatem pronos, gerunt. His ieiunia, piscium omniumque carnium ferinarum esus, olea et quicquid facile ad putredinem inclinat, interdicantur, atque semper diaeta carnosa parca aestimetur. E contrario omnes mucilagines vegetabilium, etiam non fermentatorum, bonae, bona quoque legumina, boni demum fructus saponacei indicentur. Potus sit semper aqua, inter fermentata cereuisiae tenues, inter vina acidulum, tartarum continens; spirituosus de reliquo fere nullus.

p. 135. In pituitosis vis ventriculi et viscerum digerentium debilis, fibra laxa, hinc vasa laxa et sanguis, viscida pituita abundans, deprehenditur. Itaque leguminosa, farinacea non fermentata nunquam, contra panis bene fermentatus et bis coctus, atque plantae, alcalino volatili principio scatentes, neque vero fructus saponacei concedantur. Caro animalium adultorum bona aestimetur, parcius vero iuniorum et nunquam pisces et olea ingerantur. Potus sit parcus, non aquosus sed bene fermentatus, nunquam mere spirituosus et inter vina Burgundicum et similia. Motus sit moderatus sed creber.

In melancholicis ſolida ſicca fere rigida, hinc p. 144.
actio ventriculi et viſcerum digerentium minus viuida, hinc ſanguis craſſus et terreſtris, inde ſiccitas et frigus. Quicquid itaque difficulter digerendum et facile mutationem ſpontaneam ſubit, id euitandum eſt. Quo circa omnia farinacea non fermentata et leguminoſa exulent. Conuenit panis bene fermentatus, caro animalium, herbis paſtorum, ſerum lactis, vinum album leue, olera et fructus ſaponacei. De regimine temperamentorum mixtorum nihil eſt, quod addamus, cum facile ex hactenus dictis regulae concinnari poſſint. Quod ad conſtitutionem cuius- p. 159.
libet viſceris in ſpecie attinet, hic prae reliquis ventriculus in cenſum venit. Attendendum itaque eſt, utrum iſte fortis an debilis ſit; inde etiam victus eo coordinandus eſt. In genere tamen ventriculum nunquam inter edendum ultra modum diſtendendum eſſe, notetur.

Caput ſecundum regulas regiminis in aetate di- p. 166.
uerſa diuerſisque vitae periodis neceſſarias tradit. Foeminae corpus debilius laxiusque viris habent, quare etiam ventriculus illis debilior eſt. Itaque omne id vitandum, quod difficulter digeritur. Grauidae parcius ſed ſaepius alimenta facile digerenda ſumant atque, quantum poſſunt, aromatica et ſalina vitent.

Infantis, recens nati, victus ſit lac maternum, p. 169.
ſeu ſi nutrix neceſſaria eſt, talis eligatur, quae plura cum matre communia habet. Lac autem animalium aliusque tunc temporis victus reiiciatur. Quantitatem victus pro tenello motus determinat. Itaque ii, qui linteis inuoluuntur parcius nutriantur quam, quorum membra libera moueri poſſunt. Lacte ultra annum nec alio cibo nutriantur, dein alimenta alia non niſi a nutrice, nunquam autem a vetulis maſticata, porrigantur. Reiiciatur omnis cibus, ex farina cum aqua et lacte per coctionem paratus,

 cuius

cuius potius loco panis bene fermentatus cum melle concedatur. Infantes, qui ipſi maſticare poſſunt, atque motu membra exercent, ſolidiora alimenta ſumant, inter quae tamen ſemper ea eligantur, quae facillime digeruntur. Aſt pro incrementi corporisue exercitati ratione alimenta exhibeantur atque oua, mucilagines tenues, bene fermentata, ut panis, panatellae fructusque dulces iſtis pro victu ſint, caro autem animalium cicuratorum parciſſime, nunquam tamen ferorum ingeratur. Potus ſit aqua, euitetur calidus et fermentatus.

p. 195. Qui pubertatis annos attigerunt, ei obſeruent, quae ſanguineis commendantur, et ad adultos quod ſpectat, hi ſecundum temperamentum, clima aliasque circumſtantias alimenta eligant. Regulae, quae ab his obſeruandae ſunt, partim in antecedentibus, partim in ſequentibus reperiuntur.

p. 198. Senibus ſolida rigida et ſanguis craſſus, hinc temperamentum ſiccum et frigidum, ut melancholicis, eſt. Sed duplex ſenectutis diſcrimen. Alia eſt incipiens, alia decrepita. Semper itaque ſalubritas, huiusque prolongatio indicatur. Vt hoc obtineatur, omne id vitandum eſt, quod rigiditatem ſolidorum auget et ſanguinem incraſſat, ut aromata, vinum, exercitia violenta animique affectus vehementes. Diaeta autem ſit tenuis, diluens, parca, carnes facile digerendae, panis bene fermentatus, fructus ſaponacei, vinum aqua dilutum, motus in primis in agris moderatus atque balnea. In ſenectute decrepita diaeta ſit humectans, panatellae, iuſcula, decoctum fabarum cacao, Chocolat dictum, nec non vinum tenue parciſſime ſpirituoſum. Singula horum parcius ſumantur; poſt prandium corpus quieſcat, dein motus in aere humido leniſſimus ſuſcipiatur.

p. 207. Vita prolongatur ſi mature diaeta tenui humectante, exercitiis moderatis quis utatur, omniaque obſeruet, quae fibris mollitiem et humiditatem conciliant.

ciliant. Cum vero nobis nati non ſimus, ſed ut alter alteri inſeruiat, fit inde, ut regulas, vitae prolongationi inſeruientes, vix unquam obſeruemus. Itaque regulae traduntur, ſecundum quas in vario vitae genere diaeta coordinanda eſt. Duplex igitur attendatur vitae genus: alii vitam ſumme exercitatam, ut milites, ruſtici idque genus alii tranſigunt. His ſit diaeta dura nec victus mollis, ſed difficulter alias digerendus. Alii, ut artifices, vitam ſedentariam agentes, conſtitutionem prioribus fere contrariam habent; hinc diaeta mollis, victus facile digerendus, nec aceſcens, potus aquoſus vel nullus, vel vino generoſo mixtus concedatur. Cumque foeminis ſimilis fere conſtitutio ſit, eadem etiam ab his obſeruari debeant.

Eruditi, qui, praeter vitam ſedentariam, animam laboribus fatigant, corpus ea propter debilius reddunt: In primis autem in his functiones, digeſtioni dicatae, langueſcunt; inde diaeta ſingularis obſeruanda. Poſt prandium nec ſomnus nec exercitium conuenit, ſed corpus quaſi otioſum eſſe debet. Victus ſit tenuis, mucilaginoſus, facile ſubigendus, panis optime fermentatus beneque coctus. Olera magis quam fructus nec non aues iuniores et tenerae carnes animalium teneriorum, fructus cocti atque vinum album molle optime conueniunt. Motus tempore matutino optimus. p. 233.

Caput tertium de differentiis regiminis, quod climata et anni tempora requirunt, agit. Varia climatum annique temporum atque caloris in corpus mechanica actione expoſita, regulae traduntur, quae, calore praeſente obſeruandae ſunt. Vt itaque fibrarum ariditas ſanguinisque condenſatio praecaueatur, alimentis liquidis, multam aquam in ſe recondentibus, acidis, ſaponibus plantarum acidulis, cibis mollioribus, leguminibusque recentibus utendum eſt. Diaeta carnoſa parca ſit, et non niſi animalium, p. 246.

 herbis

herbis paſtorum caro concedatur, farinae vero et quicquid facile putredinem ſuſcipit, euitetur, nec unquam cibo oneretur ventriculus. Potus, Chocolate, habito reſpectu corporum, interdum concedatur, contra omne oleum, butyrum, iuſcula atque aromata euitentur. Potus ſit aquoſus cum tenui vino acidulo mixtus, vel et cereuiſia tenuis hisque ſimiles. Inter edendum potus ſit parcus, poſtea vero hauſtus crebriores ſumentur. Quod ad frigidos potus ſpectat, hi ſane conueniunt, ſed non niſi circumſpecte, et rebus bene ponderatis, exhibendi ſunt. Potus, gelu artificiali frigefacti, inter cibandum prorſus interdicantur, de reliquo autem eadem cautione concedantur. Motus ſit moderatus, de die nullus, in primis autem ad meridiem omnis labor, omnia exercitia vitentur. Tempore nocturno ſomno reficiatur corpus.

p. 302. Quando calor cum humiditate coniunctus eſt, regimen fere medicamentoſum obſeruandum eſt. Talis aeris conſtitutio putredini cum faueat, antiputredinoſa hinc, aromatibus iuncta, exhibeantur. Conueniunt etiam acida mineralia, itidem cum aromatibus combinata, motus dein moderatus, balnea frigida et ſomnus breuis, exercitium vero veneris prorſus nullum.

p. 309. In frigore leuiori liquores fermentati, vinum, caro et farinacea paulo craſſiora conducunt. Quando autem humiditas cum hoc gradu coniuncta eſt, ambulatio, frictio cum motu, ſomnus breuis, diaeta ſicca, vina generoſa, farinacea bene fermentata beneque cocta et aromata conueniunt. Acida vero, oleoſa, lacticinia et potus copioſi vitentur. In frigore magno ſomnus longior, victus parcus, magis ſiccus quam humidus, carnes attenuatae, alimenta aromatibus condita, motus crebior ſed nunquam tempore digeſtionis, vinum meracum, potus de reliquo nec calidus nec frigidus ſuadeantur. In frigore

gore tandem extremo motus fortis, protractus, ſomnus longus, potus parcus vinoſus, alimenta pauca ſicca, ut piſces et caro vel ſalita vel fumo indurata etc. conducunt.

Tempore vernali ſobrietas utilis eſt; vinum et p. 339.
omnes potus generoſi, hyeme uſurpati, ſenſim intermittantur atque, vere ad finem properante, prorſus exulent. At carnes animalium herbiuororum tenerae, farinacea bene fermentata nec non herbae recentes tenerae concedantur.

Tempore autumnali omne id vitetur, quod ad p. 343.
putredinem inclinat, contra fructus ſaponacei, ut pyra, pruna, etc. exhibeantur.

In regionibus, ubi omni die calorem magnum p. 345.
intenſum ſub nocte frigus excipit, mane corpus contra calorem per antiputrida muniendum et ſemper attendendum eſt, ut perſpiratio bene ſuccedat. Tempeſtate procelloſa vel nullus cibus vel paucus ad modum aſſumendus eſt.

Regimen tempore contagioſo ſequens obſerue- p. 351.
tur: Vitentur omnes carnes, piſces, aromata fortiora atque potus acres ſpirituoſi, in primis autem ieiunium. Contra antiputredinoſa, ut omnia acida, acidula et vegetabilia concedantur. Ventriculus cibis non oneretur, ſed vino albo roboretur, hilarisque de reliquo ſemper ſit animus.

Caput quartum regimen in morbis acutis tradit. p. 356.
Vt hoc rite obſeruetur, morbos in principio, incremento, vigore ſummo et decremento conſiderandus eſt. Victus ſemper tenuis indicatur. HIPPOCRATES in principio pulten, ex hordeo cum aqua paratam, in incremento cremorem ſeu florem iſtius decocti, in vigore meram tantum hordei decoctionem vel aquam puram cum melle et aceto, ſub finem vero ptiſanam paulo ſpiſſiorem exhibuit. Noſter, omnem diaetam carnoſam, etiam iuſcula, in morbis eiusmodi proſcribens HIPPOCRATI omni

ex parte ſuffragatur, paululum tamen ab eo recedens loco hordei panem bene fermentatum cum aqua decoqui et in principio et incremento propinari iubet, inque vigore fructus acidulos ſaponaceos commendat. Sub finem autem morbi victum vegetabilem continuandum eſſe, praecipit, ita tamen ut iſte nutriens magis, fortior et aromaticus paullo exhibeatur.

p. 388. Caput quintum viuendi rationem in morbis chronicis exponit. Hic triplex morborum diſcrimen conſtituit Noſter. Primo morbos chronicos actiuos nuncupat, h. e. ubi natura malo ſe liberare annititur. Dein morbos paſſiuos vocat, h. e. ubi natura quaſi quieſcit et non agit. Tandem morbos nominat, quorum radices in nullo viſcere quaerendae ſunt, ſed qui a tono plus minus aucto neruorum dependent et neruoſi dicuntur. Regulae diaeteticae generales hic ſunt, ut primo alimenta eligantur, quae debilitati organorum digeſtionis non obſtant. Dein ut alimenta morbi diuturnitati proportionata ingerantur, nec corpus impurum ultra neceſſitatem nutriatur. Tandem ut alimenta ſtatui naturali proportionata aſſumantur. Singuli horum morborum peculiare regimen poſcunt.

p. 406. Morbi chronici actiui vel cum vel ſine febre ſunt. Si febris adeſt, ea vel ſalutaris vel ſymptomatica habetur et noxia. Vbi prior eſt, mucilagines fermentatae, attenuatae, facile digerendae exhibeantur. Carnes in regula vitandae ſunt, ſed cum conſuetudo eas poſcat, tales eligantur, quae ad indolem humanam accedunt, ut pulli, verueces, piſces ſaxatiles etc. carnes vero aſſatae coctis praeferantur. Aſt panis alimentum praecipuum ſit, cui mucilagines fructuum iungi inſimul poſſunt. Vitentur leguminoſa, farinacea non fermentata et omnia oleoſa. Potus ſit parcus, aquoſus, pauxillo vini mixtus. Vbi febris ſymptomatica a reſorptione eſt, tale eligatur alimentum, quod ad naturam humanam propius accedit,

dit, nec adeo digeſtione et attenuatione opus habet; cui ſcopo lac animalium, naturam animalem iam expertum, ſatisfacit. Morbi actiui, ubi nulla febris eſt, requirunt alimenta demulcentia et talia, ubi nullum principiorum, alimentum conſtituentium, eminet. Plura hic ſuppeditat natura, ſed valde viſcoſa, quae attenuanda prius et praeparanda ſunt. Hinc lac iterum commendandum venit, quod et alimentum et medicamentum in hoc caſu ſimul eſt.

In morbis chronicis paſſiuis, h. e. ubi inertia p. 421. fibrarum eſt, et humores partim nimis tenues, partim nimis craſſi ſunt, alimenta magis corroborantia, quam vere nutrientia, ut vinum fortiſſimum et ſuccus carnium valentiorum vel carnes ipſae cum leguminibus calidioribus ceu aromatibus exhibeantur. In eo autem caſu, ubi actiones difficillime perficiuntur, ut in ſcirrhis et viſcerum obſtructionibus, alimenta parcius ingerantur et talia, quae facile digeruntur. Reliqua, ut in iis, qui debili fibrarum genere inſtructi ſunt, obſeruentur.

In morbis neruoſis duplex diſcrimen aſſumitur. p. 425. Alii ſunt, ubi extraordinaria tenſio et ariditas fibrarum neruearum deprehenditur. His conducit diaeta humectans, diluens, tenuis, refrigerans, balnea et exercicitia moderata. In aliis, ubi ſpirituum tantum ataxia ſeu influxus inordinatus, his ventriculus primo roborandus eſt, deinde autem aromata et corpora, particulis terreſtribus valde attenuatis praedita, et vina exhibenda; diluentia vero, ſaponacea potusque copioſi fugiantur.



VII.

VII.

Recueil des pieces, qui ont concouru pour le prix de l'academie royale de Chirurgie. Tom. II. à Paris chez la Veuve Delaguette. 1757. 4to mai. alph. 4.

h. e.

Collectio dissertationum, quibus de praemio, in academia chirurgiae obtinendo, concertatum fuit. Tom. II. etc.

Laudandi huius instituti rationem supra * iam, cum primi Tomi recensionem exhiberemus, reddidimus, hinc nihil ultra monendum habemus, praeter id, quod quaestiones ab anno huius seculi quadragesimo tertio ad quadragesimum septimum usque propositae in secundo hoc Tomo ventilentur, cuius summam iam nunc expectes.

Primam quaestionem anno 1743 de *remediis emollientibus*, *eorum agendi ratione*, *diuersis speciebus et usu*, *quem in morbis praestent*, propositam explicauit et anno sequenti praemium obtinuit Cl. GRASSOT. Quaestionem hanc in quatuor partes Cl. Au-
p. 3. ctor diuidit et primo quidem disquirit, quid sub remediis emollientibus intelligendum sit. Emollientia dicuntur, quae partibus solidis, nimis tensis, mollitiem conciliant, dolores mitigant, inflammationes sedant et liquores inspissatos fluidos reddunt, eosdemque vel ad resolutionem vel ad suppurationem disponunt. Horum omnium tres a Nostro constituuntur classes, quarum prima emollientia anodyna, altera emollientia resoluentia et tertia maturantia comprehendit. Emollientia anodynam vim praestant, si fibrarum et filamentorum nerueorum tensio remediis applicatis cessat, quod fit, dum multae particulae,

* vid. Comment. nostr. Vol. IV. P. III. p. 494.

ticulae, valde fluidae, per poros ſe inſinuant et fibras relaxant. Remedia, quae id praeſtant multum aquae et olei, paruam vero portionem ſalis continent. Emollientia reſoluunt, ſi quando, fibrarum tenſione p. 10. ſublata, obſtructa ob auctam vaſorum diametrum reſerantur, et humores craſſi ita attenuantur, ut ruptura vaſorum praecaueatur. Remedia, quae huc ſpectant, minorem aquae portionem, aſt oleum magis attenuatum magisque penetrabile ac maiorem ſalis copiam, quam prioris claſſis remedia, continent.

Emollientia maturantia ſunt, ſiquando materies p. 14. obſtructionum, non reſoluenda, talibus applicatis eo diſponitur, ut liquores craſſi obſtruentes, ruptis vaſis, emiſſi, una cum his miſcentur, attenuantur et in pus bonum mutantur. Remedia huc ſpectantia parum aquae, multum olei, maximam autem copiam ſubſtantiae mucilaginoſae, gummoſae et terreſtris, nec adeo multum ſalis continent.

Quod ad ipſas emollientium ſpecies pertinet, in- p. 18. ſignis copia a Cl. Auctore adducitur, e quibus pauca duntaxat exempli loco commemorare liceat. Ita ad primam claſſem, anodynorum nimirum, talia referuntur, quae et multum aquae et olei ſimul habent, ut ſolanum, mandragora etc. atque ex compoſitis aqua liliorum, roſarum vel et oleum nympheae, ſolani, hyoſcyami etc. Alteram claſſem conſtituunt, quae minus aquae, contra plus olei cum pauco ſale continent; ut ex ſimplicibus, melilotus, chamomilla, ſambucus, ex compoſitis oleum roſarum, unguentum neapolitanum, emplaſtrum diachylon etc. Tertia claſſis maturantia comprehendit, talia nimirum, quae paruam copiam aquae, magnam olei et maximam mucilaginis cum ſale volatili continent, ut ex ſimplicibus maluae omnes, althaea, porrum, allia etc. ex compoſitis oleum lini, unguentum populeum, emplaſtrum de mucilaginibus etc. Remedia p. 29. haec emollientia varia ſub forma, ut in balneo, fomenta-

mentatione, iniectione, cataplasmate, inunctione etc. applicantur, eorumque usum varii inflammationis gradus determinant. Cumque ipsae inflammationes pro diuersitate partium atque etiam tempore diuerso varient, diuersa proinde emollientium applicatio attendenda erit. Ita v. g. in principio erysipelatis aqua calida in fomentatione applicatur, et si inflammatio et symptomata augentur, fomentum ex malua, meliloto, chamomilla etc. cum aqua decoctis adhibetur, sique symptomata cessant, seque ad resolutionem determinat erysipelas, emollientia resoluentia et lenissime spirituosa conducunt, sin vero ad suppurationem tendit, emollientia maturantia applicanda sunt. Sed supersedemus his, quae exempli loco tantum adduximus; summa enim eorum, quae dicta hic sunt, absque iactura vix tradi potest.

p. 43. Eandem quaestionem declarauit Cl. GVYOT, et primo quidem, quid emolliens sit, exposuit. Quicquid partes corporis humani, duritie aut tensione contra naturam praeditas, emollit et relaxat, id omne a Nostro dicitur emolliens. Vt autem emollientium actio clarius intelligatur, non nulla prius de humorum corporis humani natura, deque solidorum indole et actione praemittuntur, dein autem ostenditur, quomodo omnis tumor aut durities vel a vitio solidorum, vel humorum, vel ab utrisque simul dependeat. Si solida peccant, omnia humectantia, relaxantia, anodyna et stimulantia in hoc casu emolliendi vim praebent, sique fluida in caussa sunt, emolliendi facultatem exserunt, quae euacuant, diluunt, attenuant et resoluunt.

p. 52. Omnia emollientia sunt vel simplicia, h. e. talia, quae natura largitur, aut composita, si plura simplicia inter se inuicem miscentur. Simplicium quatuor constituuntur classes; diuiduntur nimirum in aquosa, oleosa et pinguedinosa, mucilaginosa tandem

dem ſaponacea. Quaelibet harum iterum in diuerſas claſſes diuiditur, prout nimirum maior vel minor copia particularum peregrinarum immixta eſt. Inter aquoſa palmam omnibus praeripit aqua fontana, fluuialis et pluuialis: Reliquae ſpecies aquae vix emolliunt, imo interdum duritiem augent. At requiritur tamen, ut aquae priores, ſi emollire debeant, nec frigidae nec calidae ſint, ſed calorem temperatum foueant, quia alias nunquam talem vim, ſed contrariam praeſtant. Aqua itaque moderate calida ſub forma balnei, vaporis, fomentationis et embrocationis applicanda eſt. Pariter huc ſpectant thermae, plantae ſucculentae calefactae, ſerum lactis et vapor animalis viui. Ad oleoſa referuntur olea expreſſa, reſinae liquidae, non autem ſolidae, bitumina et animalium pinguedines, de quibus ultimis notandum eſt, eas, ſi adhibeantur, recentes nec in principio inflammationis applicari debere. Ad mucilaginoſa, h. e. quae ex oleo, aqua, particulis terreſtribus et ſale quodam ammoniacali ſeu alcali fixo mixta ſunt, pertinent ſucci vegetabilium mucilaginoſi minus condenſati, ut althaeae, gummata, ut ammoniacum et ſucci mucilaginoſi viſcoſi animalium, ut lac et gelatinae ex partibus extractae. Ad ſaponacea naturalia referuntur ſucci vegetabiles, ut ſaccharum, ſucci fructuum maturorum, ut pyrorum vel herbarum, ut ſaponariae, ex regno animali mel, bilis, ſaliua et excrementa animalia, ut vaccae. His adductis ad emollientia compoſita, h. e. quae ex pluribus emollientibus, inter ſe mixtis, conſtant progreditur Noſter, haecque cuncta vel ſecundum materiam vel ſecundum diuerſam conſiſtentiam conſiderat. Prioris generis quaedam ſunt oleoſa, ut olea compoſita et unguenta, alia aquoſa et mucilaginoſa ut cataplaſmata. Quod ad genus poſterius ſpectat, alia ſunt fluida ut olea, fomentationes, alia minus fluida, ut mucilagines, linimenta, alia craſſa ſed

mollia

mollia ut emplaſtra. De omnibus his exempla ad-
ducuntur, quae vero, ne nimis longi ſimus, omitti-
mus, de cataplaſmatum tamen uſu notamus, ea
paululum calida nec adeo craſſa applicanda et ſaepe
renouanda eſſe, ne ſuper partes ſicceſcant De em-
plaſtris notandum eſt, plurima quidem attenuare,
maturare et reſoluere, neque vero ſtricte emollire,
dari tamen, quae emolliant, ut diachylon magnum,
p. 76. cum gummi etc. Emollientia in variis morbis egre-
gium auxilium praeſtant et, habita ratione morbi, di-
uerſimode applicari poſſunt. Ita enim in inflamma-
tionibus, ſcirrhis benignis et confirmatis, tumoribus
mammarum duris, luxationibus inueteratis, anchy-
loſi, contractura et rigiditate muſculorum tendinum-
ue, ambuſtione emollientia ſub hac vel illa forma
applicanda ſunt. Aſt dantur quoque remedia emol-
lientia ſpecifica, ut mercurialia in tumoribus vene-
reis et emplaſtrum diabotanum in tumoribus tunica-
tis. Tandem etiam notandum, emollientia cum
anodynis, reſoluentibus aliisque coniungi poſſe,
prout morbi indoles aliaeque circumſtantiae id requi-
rere videantur.

p. 83. Hanc ipſam quaeſtionem etiam Cl. LOVIS de-
clarauit. Emollientia a Cl. Auctore vocantur, quae
ſolidas partes, nimis tenſas, relaxant et emolliunt,
quaeque fluiditatem liquoribus conciliant. Licet
autem difficile ſit, emollientia in certas quaſdam
claſſes redigere, ea tamen, ſi ad effectum eorum et
obiecta, in quae agunt, attendamus, in anodyna
reſoluentia et relaxantia diuidi poſſe, animaduerti-
mus. Quod ad anodyna pertinet, ea probe a nar-
coticis diſtinguenda ſunt, quippe quae non cauſſam
morbi, ſed ſpirituum influxum ad tempus tollunt, illa
vero, dum fibras relaxant, tenſionem et adeo cauſ-
ſam doloris auferunt. Cum autem in inflam-
matione ſanguis vaſa non rubra intret, haecque in-
farciat

farciat atque diſtendat, non poteſt inde fieri, quin ſimul oriatur dolor. Itaque fibrae relaxandae ſunt, quo fluidum liberius tranſire poſſit; id vero emollientia ſic dicta anodyna praeſtant, quippe quae ob mucilaginem aquoſam, quam poſſident, et ob calorem, qui eiusmodi remediis conciliandus eſt, per poros ſe inſinuant, fibras irrorant, minus ſenſiles reddunt et humores rarefaciunt. Referuntur huc aqua tepida, lac, althaea, malua etc. quae ut ſimplicia, vel etiam ut compoſita applicari poſſunt. Inter illa ſimpliciſſimum remedium aqua eſt tepida, poſt hanc lac tepidum, quae utraque in tumoribus inflammatoriis inſignem opem afferunt. Si cum his plantae coniunguntur, et ſub forma cataplaſmatis applicantur, emollientia tunc compoſita habentur. Talia autem cataplaſmata ſaepius renouanda ſunt, quia alias facile aceſcunt, tuncque plus nocent, quam proſunt. Inter partes, quae inflammantur, ſunt quaedam, quae emollientia anodyna leniſſima requirunt, ut oculi et faucium cauitas, pro quo ſcopo lac, vel ſolum, vel cum plantis, optime conuenit, imo inflammationi oculorum egregie pulpa pomorum medetur.

In tumoribus duris et ſcirrhoſis emollientia ano- p. 94.
dyna in principio quidem adhiberi poſſunt, ſed ad curationem non ſufficiunt, hinc emollientia reſoluentia ceu efficaciora eligantur. Mere reſoluentia huic ſcopo non ſatis faciunt, imo nocent, talia vero, quae praeter partes reſoluentes etiam emollientes poſſident, ut ex ſimplicibus crocus, chamomilla, melilotus etc. maxime vero gummata, ut galbanum, bdellium etc. et ex compoſitis emplaſtrum Vigonis, ſaponatum, de cicuta etc. optime conueniunt. In horum autem applicatione cautione opus, et in primis ad tempus, idioſyncraſiam aegrotantis, partem affectam et cauſſas tumorum ſcirrhoſorum attendendum eſt.

p. 99. Tertia emollientium claſſis relaxantia continet, h. e. quorum particulae lubricantes intra ſolida ſe inſinuant, a ſe inuicem disiungunt, eadem irrorant et emolliunt. Simplicia talium remediorum mitiſſima ſunt butyrum, pinguedo pulli et vituli, oleum lini, amygdalarum etc. et quae inſimul reſoluunt, ut pinguedines vulpis et caprae. Quae vero parum emolliunt pinguedines, ab iis animalibus deſumuntur, quorum oleum valde attenuatum et penetrabile eſt, ut in leone et tauro. Compoſita ſunt unguentum de althaea, oleum lumbricorum, emplaſtrum diachylon et alia. Nocent iſthaec remedia in inflammatione cutis, in vulneribus vero, ſclopeto inflictis, in inflammationibus internis externe applicata, in hernia incarcerata, in morbis oſſium, ubi emollitione opus, in luxationibus imo in fracturis, ad emolliendum callum et partes in priſtinum locum collocandas, conueniunt.

p. 105. Quaeſtio anno 1744 propoſita a Cl. LOVIS declarata fuit, cui etiam praemium adiudicarunt. Verſatur autem in eo, ut definiatur, *quid remedia anodyna ſint, quomodo agant, qua ratione ſecundum ſpecies varient, et in quibusnam morbis chirurgicis adhiberi debeant.* Quaeſtio in duas partes diuiditur; in priori de natura anodynorum, eorum diſcrimine et agendi modo agitur, in poſteriori autem variae formulae pro uſu in morbis adducuntur, inſimulque recta earundem in morbis adhibendi ratio declaratur. Praemiſſa doloris theoria variisque de eodem ſententiis adductis aſſeritur, formalem doloris et ſymptomatum inde prouenientium cauſſam ab inordinato fluidi neruei influxu, partibus neruoſis irritatis et diſtentis, dependere. Differunt autem dolores, prout partes maiori vel minori filamentorum nerueorum copia praeditae ſunt, vel prout gradus eſt, quo partes afficiuntur. Ita dolores vel grauatiui, vel pulſantes

tes, vel tenſiui, vel denique lancinantes ſunt. Omne itaque remedium, quod efficit, ut dolores ceſſent, anodynum dicitur, quorum tres conſtituuntur claſſes. Prima ea, quae fluida infarcta diluunt et ſolida nimis tenſa relaxant, continet, atque haec ſunt ſtricte ſic dicta anodyna; ſecunda talia exhibet, quae absque eo, ut ſopiant, ſedant, haecque ſedantia dicuntur; tertia demum ſtupefacientia comprehendit, h. e. quae dolores ſedant, dum partium aut corporis ſenſum obtundunt. Prima triplex anodynorum genus exhibet; alia ſunt aquoſa et diluentia, ut aqua, lac, ſanguis et fructuum quorundam v. g. pomorum coctorum pulpa etc. Omnia haec liquores infarctos diluunt et extrauaſatos eo diſponunt, ut facile in reſolutionem ſpontaneam h. e. putredinem abeant, hinc in contuſionibus non conueniunt. Alia ſunt mucilaginoſa et emollientia ut gummata, folia verbaſci et alia. Haec, cum magnam partem aquae contineant, in fluida agunt inſimul autem ſolida quodammodo relaxant, hinc in ulceribus vulneribusque, ubi tenſio, dolor et calor, nec vaſa ultra tonum a fluidis infarctis diſtenta ſunt, conueniunt. Alia demum ſunt oleoſa et relaxantia, quorum particulae fibrarum texturam penetrant, eas lubricant et relaxant. Haec, quae non niſi recentia exhiberi debent, in tenſionibus partium dolorificis, ut peritonaei inflammatione, exterius inuncta conueniunt; nocent vero ubi partes externae inflammatae ſunt.

Altera claſſis anodyna ſedantia, et quatuor eorum ſpecies continet. Quaedam nimirum ſunt antiſpaſmodica, ut camphora, quae in ſpiritus animales agit, fibrationes conuulſiuas neruorum ſedat et putredini reſiſtit, inde ea in contuſionibus bonam opem fert. Alia ſunt reſoluentia ut flores meliloti aliaque, quae in humores in primis agunt eosque attenuant. Hinc talia uſurpanda, ubi et reſolutio et mitigatio ſimul indicatur. Alia porro ſunt in craſ- p. 121.

F 2 ſantia,

ſantia, quae partibus viſcoſis praedita, ut ſperma ranarum, portulaca etc. ſolida illiniunt et ſuccos irritantes inuiſcant. Alia tandem ſunt exſiccantia, quae materiem acrem abſorbent et impediunt, quo minus ſolida irritet, atque hic in primis plumbum eiusque praeparata ſpectant.

Tertia claſſis narcotica, h. e. quae partes ſenſu ad tempus priuant, continet. Haec omnia, ut opium, cynogloſſa etc. externe vix et non niſi in caſu urgente, tuncque valde circumſpecte adhibenda ſunt. Cum enim calidae indolis ſint, ea irritant et dolorem excitant.

p. 129. Pars poſterior uſum anodynorum in morbis, inſimulque formulas talium remediorum continet. Anodyna, in genere conſiderata, in omnibus morbis, ubi dolor eſt, locum inueniunt, cumque variae eorum ſpecies ſint, itidemque morbi et partes affectae varient, Noſter ideo oſtendit, in quonam caſu et ſub quibusnam conditionibus anodyna applicari debeant. En itaque morbos, quos dolor comitatur et cui medendum eſt! In inflammatione praeter venaeſectionem, quae optimum anodynum hic eſt, cataplaſma ex mica panis, lacte et croco dolorem ſedat. In quibusdam autem inflammationibus, ut parotidibus, bubonibus aliisque tumoribus criticis, ubi ſuppuratio neceſſaria eſt, talia cataplaſmata anodyna
p. 135. non conueniunt, ſed eligenda ſunt maturantia. In eryſipelate et omnibus inflammationibus ſuperficialibus fomentationes ex lenientibus, ut decocto althaeae vel decocto chamomillae et meliloti proſunt. In
p. 136. ophthalmia attendendum eſt, utrum cauſſa externa, an interna ſit; in priori collyrium anodynum reſoluens ex aqua roſarum et plantaginis cum croco, ſique tunc inflammatio non ceſſat, ſola anodyna lenientia, ut lac et ſanguis columbi, ſuper impoſito cataplaſmate ex pulpa pomorum coctorum, vitello ouorum, pulpa caſſiae recenti, mucilagine ſeminum pſyllii

pſyllii et althaeae cum pauxillo hordei applicanda ſunt. Si inflammatio ex illapſo corpuſculo oritur, hoc educto, guttae dein aliquot collyrii, ex aqua roſarum, plantaginis et foeniculi cum ſaccharo ſaturni et croco parati, immittantur. In ophthalmia a cauſſa interna curatio variat. Ita in ophthalmia phlegmonode anodyna reſoluentia in principio, lenientia in progreſſu, inque ſtatu fere eadem, quae in ophthalmia a cauſſa externa, commendantur. In ophthalmia ſeroſa ſedantia proſunt, quae nimirum vaſorum tonum reſtaurant et lachrymarum acrimoniam abſorbent, ut collyrium ex aqua roſarum, plantaginis et ſolani off. cum vitriolo albo et tutia, ſuper impoſito cataplaſmate ex decocto florum chmamomillae. In coniunctiuae inflammatione, ex materie ulcerum orta, abſorbentia et exſiccantia, ut tutia et vitriolum album, conueniunt. In angina praeter venaeſectio- p. 141.
nem et humectantia et relaxantia interne ſumta, quae maxime neceſſaria, etiam gargariſmata acidulata, quae in principio adhibenda, intermittenda autem ſunt, ſi malum progreditur, atque tunc lac tepidum opem ferunt; ſin vero ob tenſionem et inflammationem magnam gargariſatio impoſſibilis, cataplaſma reſoluens ex nido hirundinum cum foliis maluae et violae, radice althaeae et liliorum, ficubus, floribus chamomillae et meliloti, farina hordei, ſeminis lini et foenu graeci, croco, butyro recenti, oleo chamomillae et amygdalarum dulcium paratum, exterius applicandum eſt.

In haemorrhoidibus dolentibus venaeſectio et p. 143.
remedia interna optima hic iudicantur, laudatur tamen decocti, ex foliis maluae, althaeae, parietariae, violae et verbaſci, floribus chamomillae et meliloti, ſeminibus lini et foenu graeci cum aqua parati, vapor per infundibulum ad partem dolentem admiſſus.

In paronychia inter topica remedia cataplaſma p. 146.
ex mica panis, cumque ea ſaepe ad ſuppurationem

 tendat,

tendat, maturantia, anodynis mixta, applicanda ſunt.

p. 148. In inflammationibus albis, ſeu lymphaticis, praeter purgantia, etiam cataplaſma ex mica panis ſimul adhibitum laudatur.

In podagra, rheumatiſmo et doloribus arthriticis, qui omnes inflammationis albae ſpecies ſunt, ſi externa requiruntur, linimentum ex vitello ouorum cum oleo roſato, ſuper impoſito cataplaſmate ex mica panis, lacte, mucilagine ſeminis althaeae, farina ſeminum lini et foenu graeci, puluere florum chamomillae et meliloti, croco et oleo roſato ſuadetur. Sin vero dolor extremus, caute tunc fomenta, ex aqua cum ſtupefacientibus, ut hyoſcyamo, mandragora etc. parata, applicanda ſunt. Maxime vero embrocationes una cum pinguedine humana, oleo lumbricorum etc. adhibitae laudantur.

p. 150. In vulneribus in primis neruorum et tendinum emollientia et relaxantia, ut oleum terebinthinae calefactum conuenit. Vbi autem poſt vulnera rigiditas et dolores rheumatici in membris remanent, tunc optimo cum fructu aquae thermales ſuadendae ſunt. In ulceribus dolentibus abſorbentia et exſiccantia, ut linimentum ex unguento populeo, roſato, de ceruſſa et oleo cerae conuenit. In combuſtionibus folia, ſambuci ſeu ebuli cum axungia porcina cocta, vel unguentum populeum aut oleum nucis chartae molli inunctum et tepefactum maxime ad compeſcendos dolores laudantur. Et ſi magna inflammatio ſuperuenit, cataplaſma ex mica panis ſuperimponendum ſuadetur.

p. 157. Eadem haec quaeſtio, quam exponendam quoque ſumſit Cl. GAYOT, in tres partes diuiditur. Prima de dolore, eius cauſſis, partibus huic obnoxiis deque eius effectibus agit. Secunda remedia anodyna, eorum agendi modum et diuerſas ſpecies conſiderat.

derat. Tertia tandem uſum exponit, quem anodyna in morbis chirurgicis ſecundum genus, cauſſas, ſymptomata et diuerſas partes, quas infeſtant, conſideratis, praeſtent. Dolor eſt complurium morborum, tam internorum, quam externorum, ſymptoma, cuius cauſſa proxima fibrae nerueae tenſio ſeu compreſſio ſeu alia praeternaturalis diſpoſitio habetur. Huius cauſſae remotae plures eſſe poſſunt. Inter internas plethora, obſtructio, inflammatio, corpora peregrina interius formata aliaque plura in cenſum hic veniunt; inter externas vero luxationes, herniae, puncturae, ſciſſurae, ambuſtiones etc. nominantur. Inter partes corporis non nullae dolori obnoxiae ſunt, aliae non aeque. Ad has referuntur pinguedo, viſcera non nulla valde mollia et ſpongioſa ut pulmones, demum oſſa et cartilagines. Dolori vero obnoxiae ſunt omnes partes muſculoſae, membranoſae, aponeuroticae, tendinoſae et neruoſae, atque inter has ipſas aliae plus, aliae minus dolorem ſuſcipiunt. Dolores ipſi inter ſe differunt et alii leues et tolerabiles, hique vel breues vel continui, alii pulſantes aliique grauatiui etc. ſunt. Effectus doloris varii ſunt, prout nempe dolor vel leuis vel magnus eſt et vel breue vel longum tempus durat. Ita enim functiones animales et tranquillitas animi turbatur, vel inſomnia, febres, calor, inflammatio, deliria aliaque plura dolores ſequuntur.

Altera pars de remediis anodynis agit. Anody- p. 165.
na dicuntur, quae dolorem vel prorſus ſedant vel imminuunt, quorum omnium tres claſſes conſtituuntur. Prima claſſis anodyna continet, quae cauſſam doloris auferunt; altera, quae cauſſam vel corrigunt vel debilem reddunt, exhibet, atque tertia demum anodyna comprehendit, quae absque eo, ut cauſſa doloris corrigatur vel imminuatur, ſenſum doloris vel aufert vel obtundit. Primae claſſis alia ſunt euacuantia, ut venaeſectio, urina per cathete-

rem et puris, abſceſſu aperto, eductio, ſcarificationes, cauteria, veſicatoria et id genus alia, dein corporum peregrinorum, ut calculi veſicae eductio, porro remedia pharmaceutica, ut purgantia, ſudorifera, emetica, tandem nix ſeu aqua frigida, membris gelu rigidis applicata. Alia ſunt reſoluentia, quae nimirum ob particulas aquoſas, diluentes et attenuantes materiem morboſam diuidunt, et ob particulas ſubtiles penetrantes et ſtimulantes in vaſa agunt, haecque excitant, ut materiem mobilem factam per colatoria expellant. Horum quaedam ſunt humida, ut balnea, fomentationes etc.; quaedam vero ſicca ut fumigationes et pulueres calide applicati; quaedam tandem medium tenent, ut emplaſtra reſoluentia. Anodyna reſoluentia etiam in ſimplicia et compoſita diuiduntur. Ad illa pertinent ex regno minerali aquae minerales paullulum calidae, petroleum, mercurius etc.; ex animali pellis animalis, recenter occiſi, mel, cera etc.; ex vegetabili tandem plantae emollientes aquoſae, mucilaginoſae ut althaea, malua etc. vel flores chamomillae vel ſemina e. g. lini, vel plantae aromaticae et reſoluentes fortiores, ut abſinthium, vel gummata, ut ammoniacum aliaque plura. Ex his vero varia componi poſſunt, ut unguenta, olea et emplaſtra, diuerſimode reſoluentia. Sed omnium horum ſelectus faciendus eſt, prout nempe hoc vel illud indicatur. Quod ad uſum anodynorum reſoluentium ſpectat, iſte varius eſſe ſolet. Ita ubi calor et inflammatio eſt, eligenda ſunt aquoſa et mucilaginoſa, contra ſtimulantia et calida vitanda. Vbi vero dolores non a cauſſa calida nec febris nec diſpoſitio cancroſa, tunc attenuantia, ſtimulantia etc. adhiberi poſſunt. Porro ubi cauſſa doloris in materie acri ſalina conſiſtit, ibi leniſſime diluentia, mucilaginoſa etc. conueniunt. Tandem etiam notandum, ſemper reſoluentia calide nec unquam frigide applicanda eſſe, gradus autem caloris variare poſſe.

Tertium

Tertium genus, quod ad hanc claſſem pertinet, reductionem partium dislocatarum in ſtatum naturalem, ut luxata etc. comprehendit. Quartum denique genus ſectionem partium, ut neruorum ſectionem integram etc. continet. Eo enim in caſu dolor fit medicina doloris.

Secunda claſſis remedia comprehendit anodyna, quae dolorem ſedant vel cauſſam eius imminuunt, dum vel cauſſam corrigunt, vel debilem eam reddunt. Horum quaedam in ſolida, quaedam in fluida, tandem quaedam in utraque ſimul agunt et varia ſunt, quae huc pertinent. Primo emollientia adducuntur, quorum alia ſunt aquoſa, ut aqua tepida, ſerum lactis et ſuccus plantarum emollientium; alia ſunt oleoſa, ut olea expreſſa, non autem deſtillata; alia denique ſunt mucilaginoſa, ut ſemina farinacea etc. Aquoſa dolorem auferunt, dum fibras relaxant et fluidi particulas attenuant, hinc, ubi nimia tenſio, conueniunt. Oleoſa et mucilaginoſa dolorem tollunt, dum fibras relaxant et particulas acres et irritantes inuiſcant. Remedia haec vel ut ſimplicia vel ut compoſita ſub forma fomentationis, cataplaſmatis, unguenti etc. applicari poſſunt. De uſu autem notandum eſt, balnea, fomentationes et cataplaſmata calida applicanda eſſe, mucilaginoſa et oleoſa vero ſemper recentia requiri, inque inflammationibus inſignibus, in primis eryſipelate, aquoſa oleoſis et mucilaginoſis praeferenda. Secundo temperantia et refrigerantia, ut ex vegetabilibus melones, cucumeres etc. ex animalibus ſperma ranarum et ex mineralibus ſaturnina et prae reliquis cunctis nitrum commemorantur. Haec fibras motrices vel relaxant, humectant et oſcillationes earum moderantur, vel liquidorum rarefactionem impediunt; vel ſales inuoluunt; vel vaſa conſtringunt et impediunt, quo minus a liquidis diſtendantur; vel ſpiritus animales ſopiunt; vel denique acrimoniam humorum

p. 176.

corrigunt. Ex ſimplicibus plura componi et ſub forma fomentationis, cataplaſmatis etc. applicari poſſunt, ita tamen, ut omnia refrigerantia, in primis repellentia et adſtringentia caute et non niſi in inflammationibus leuioribus et quidem in principio adhibeantur. Tertio abſorbentia, ut terrae, atque corrigentia et alterantia, ut ſales oppoſiti conſiderantur. Priora materiem acrem abſorbent, poſteriora dolorem ſedant, dum materiem immutant. Hinc varie compoſita, ut unguentum de lithargyrio, emplaſtrum de ceruſſa etc. huc pertinent.

p. 185. Tertia claſſis anodyna exhibet, quae ſenſum quidem doloris neque tamen eius cauſſam auferunt. Pertinent huc papauer album et nigrum, hyoſcyamus, cicuta, opium etc. atque ex his varia compoſita ut, pro uſu externo, aquae deſtillatae, decocta, olea, linimenta etc. pro interno vero ſic dicta opiata. Remedia haec narcotica prudentem applicationem requirunt et magis quidem, quam omnia anodyna, de quibus hactenus actum fuit. Cum autem ab omni tempore multum de eorum actione et uſu diſputatum ſit, Noſter ea propter varias, tum veterum tum recentiorum, de uſu narcoticorum interno et externo ſententias profert, quibus adductis, Ipſe de non nullorum narcoticorum uſu in ſpecie agit. Primo loco adducuntur papauer eiusque producta, ut opium, laudanum opiatum, laudanum liquidum etc. quae cuncta in parua doſi pro uſu interno commendantur, pro externo autem uſu folia papaueris cum emollientibus in cataplaſmate applicata ad compeſcendos dolores vehementes in phlegmone laudantur, opium vero eiusque praeparata pro uſu externo ob effectus incertos et ſaepe noxios reiiciuntur. Hyoſcyamus tam interne quam externe admodum caute uſurpandus eſt, folia tamen eius in cataplaſmate cum emollientibus et reſoluentibus adhibita conceduntur. Cicuta atque mandragora pro uſu interno reiici-

reiiciuntur, externe vero tanquam anodyna reſoluentia non autem ut narcotica, ſolanum vero officinarum tanquam narcoticum et refrigerans pro uſu externo commendantur. His expoſitis in genere nunc de uſu talium remediorum quaedam monentur. 1) Non niſi neceſſitate urgente ad opium et ſimilia confugiatur, et pro uſu interno papauer tantum eiusque ſuccus exhibeatur. 2) Nunquam continuetur vel augeatur in doſi opium, ſi dolor perſtat, ſed vel cauſſa doloris auferatur, vel aegrotans, quantum poſſit, dolorem perferat. 3) Nunquam opio et narcoticis aſſueſcendum eſt. 4) Narcotica exterius applicanda vim reſoluentem et emollientem non autem refrigerantem et repellentem habeant; hinc folia tantum hyoſcyami, papaueris, cicutae, ſolani furioſi et mandragorae in cataplaſmate cum aliis applicata ſuadeantur. 5) Narcotica vel nunquam vel cum corrigentibus oculo et auribus applicentur. 6) Tandem uſus narcoticorum in omni caſu, ubi euacuationes naturales neceſſariae ſunt, interdicatur. Tandem remediis anodynis, quae non cauſſam ſed ſenſum doloris auferunt, annumeratur compreſſio aut deſtructio nerui, ita ut commercium inter cerebrum et partem, in qua cauſſa doloris haeret, tollatur.

Tertia pars de uſu anodynorum in morbis chi- p. 215.
rurgicis agit. Morborum, qui huc ſpectant, quinque numerantur genera, nimirum tumores, vulnera, ulcera, fracturae et luxationes ſeu partium dislocationes. Tumores, qui cum dolore coniunguntur, ſunt tumores inflammatorii, cancroſi atque ii, qui in partium dislocatione oriuntur. Remedia anodyna varia in inflammatione eſſe ſolent, prout nimirum cauſſa eſt. In genere optimum remedium praebent venaeſectio et aquoſa, emulſiones ſeminum frigidorum et nitrum, interne ſumta. Externa remedia, quae dolores in inflammatione compeſcunt, ſunt emollien-

emollientia et resoluentia vel et interdum refrigerantia. Cautissime vero, vel nunquam, adhibenda sunt frigida, repellentia et pinguia. Singulae inflammationum species peculiaria remedia anodyna postulant. Ita in phlegmone, si tumor augmentum capit, anodyna et emollientia ut cataplasma ex mica panis cum lacte et croco applicentur. Sique dolor imminuitur et tumor ad resolutionem se disponit, resoluentia fortiora, ut plantae aromaticae, semina carminatiua, vinum etc. applicentur. Sin vero tumor nec resoluitur nec dolor cessat, maturantia adhibeantur. Notetur tamen, in hoc morbo remedia semper tepida applicanda et, ne super partem refrigescant aut acescant, saepe mutanda esse. Tandem in phlegmone, ad suppurationem tendente, optimum anodynum praebet puris eductio. In ophthalmia venaesectio oculi, secundum methodum de S. YVES, et coniunctiuae scarificatio remedia anodyna optima sunt. In inflammatione palpebrarum cataplasma ex mica panis lacte et croco vel pomum coctum, inque aurium inflammatione lactis tepidi cum croco aliquot guttae instillatae super imposito simili cataplasmate, suadentur. In inflammatione gingiuarum, parulide dicta, ficus vel lac cum croco laudantur. In inflammatione uvulae et tonsillarum sub initio refrigerantia et paulo adstringentia ut aqua plantaginis, hisque non iuuantibus, resoluentia atque, inflammatione ad suppurationem tendente, maturantia, ut ficus cum lacte et croco decocti, laudantur. In furunculo relaxantia et emollientia; in anthrace relaxantia et resoluentia simulque scarificatio partiumque corruptarum separatio; in paronychia pro caussarum varietate varia, ut interdum relaxantia et emollientia, interdum leuis per scalpellum incisio, interdum autem profunda, inque haemorrhoidibus dolentibus varia etiam pro diuersitate caussae, ut in exulceratis unguenta

guenta exſiccantia, refrigerantia etc. in carcinomaticis remedia, cancro propria, et alia ſuadentur.

In eryſipelate, quod alterum inflammationis ge- p. 230.
nus conſtituit, praeter interna remedia, inflammationi oppoſita, nullum externum applicandum; cum vero ſaepe exigantur topica, varia ea propter hic apponuntur, quorum uſus interdum concedi poteſt.

In tumoribus cancroſis non exulceratis optimum p. 234.
remedium, ſi fieri poteſt, iudicatur extirpatio; ſin vero ſuſcipi nequit, inter externa camphora optima habetur. Ad compeſcendos dolores in cancro exulcerato ſuccus ſedi vermicularis officinar. et forte alia commendantur.

In vulneribus varia anodyna, ut corporis pere- p. 239.
grini eductio, vel partium in fracturis reductio in ſtatum naturalem, de reliquo leuia ſuppurantia ſuadentur. In vulneribus partium neruoſarum vel integra nerui ſemidiſſecti diſciſſio, vel, ſi acris materies vellicat, huius per olea aetherea et remedia ſpirituoſa correctio, inque vulneribus cum contuſione lenia ſuppurantia et in vulneribus extremitatum cum contuſione et partium dilaceratione amputatio etc. ſuadentur. In ambuſtionibus leuioribus partis laeſae ad ignem admotio, ſpiritus vini etc. in grauioribus vero relaxantia et lenia ſuppurantia, in aliis ulceribus unguenta exſiccantia, ex plumbo parata, in fracturis oſſium reductio earum in ſtatum naturalem, in luxationibus fomentationes et inunctiones relaxantes, in diſtorſionibus venaeſectio et relaxantia et reſoluentia, in partium dislocatione earum in ſtatum naturalem reductio et topica relaxantia, tandem in malis venereis mercurialia dolores vel auferunt vel mitigant.

Haec ipſa quaeſtio etiam a Cl. FABRE declarata p. 247.
fuit. Anodyna ab eo dicuntur, quae vel in cauſſam doloris agunt eamque tollunt, vel actionem cauſſae

cauſſae ad tempus ſupprimunt, vel ſenſum organorum obtundunt. Vt clarius omnia exponantur, in tres partes quaeſtionem Noſter diuidit, atque in prima de dolore, in ſecunda de anodynorum ſpeciebus diuerſis inque tertia de uſu eorum in morbis chirurgicis agit. Dolorem Noſter cum BOERHAAVIO impreſſionem violentam per neruum, rumpendi periculo expoſitum, ad cerebrum delatam vocat, atque in hac re cauſſam doloris proximam conſtituit. Cauſſas remotas, a quibus illa producitur, in tenſione immoderata, obſtructione, acrimonia et corporibus peregrinis, neruos in ſtatum violentum redigentibus, quaerit. His praemiſſis altera nunc parte oſtenditur, quaenam anodynorum ſint ſpecies, quaue ratione ea agant. Primo diuerſae anodynorum ſpecies adducuntur, quae cauſſam doloris ſupprimunt. Pertinent huc relaxantia et quae fibras, nimis tenſas, vel laxiores vel magis extenſiles reddunt, ita, ut absque rupturae periculo facile elongari queant. Alia dolorem leniunt, dum obſtructionem diſſipant, hinc omnia, quae humorum maſſam minuunt, eos diluunt et vaſa relaxant, huc pertinent. Porro ea, quae acrimoniam corrigunt, ut diluentia, mucilaginoſa, oleoſa et abſorbentia; tum, quae inaequalem tenſionem tollunt, tandem, quae corpora peregrina auferunt vel ſupprimunt, dolorem ſedant. Quod ad remedia, quae, ſenſum auferendo, dolorem ſopiunt, attinet, duplex hic diſcrimen notandum eſt. Alia, in neruum affectum agentia, communicationem cum cerebro ſupprimunt, ut oleum terebinthinae calidum, nerui compreſſio aut eius deſtructio. Alia ſtatum cerebri mutant, ita, ut ſenſus doloris animae communicari nequeat, atque hic ſpectant ſic dicta narcotica. Ex his opiata fere ſola interne ſumi poſſunt, reliqua, interne ſuſpecta, exterius tantum locum habent.

In tertia parte de usu anodynorum in morbis p. 263. chirurgicis atque primo quidem de usu eorum, quae caussam doloris auferunt, agitur. In casu itaque, ubi nimia fibrarum tensio, semper, excepto cancro, relaxantia et emollientia conueniunt; ubi vero dolor ab obstructione, venaesectio et purgantia antiphlogistica nec non diluentia cum nitro interius sumta prosunt. Externa remedia in inflammationibus in specie consideratis variant. Ita in erysipelate pinguia et viscida nocent, prosunt vero fomentationes aquosae vel vapor aquae. In ophthalmia et aurium inflammatione lac foeminarum inque aliis alia conueniunt. Deinde, ubi dolores ab acrimonia, ea, quae hanc corrigunt, conducunt, e. g. si acrimonia salina in primis viis est, ita, ut ulcera simul afficiantur, olea expressa, clysmata et potus ex radicibus demulcentibus conueniunt. Vel, si acrimonia ab humore stagnante moto, ut in cancro exulcerato, oritur, exterius applicantur lenia aquosa et absorbentia, ut succus plantaginis et solani, in mortario plumbeo triti et plumaceolis excepti. Vel denique, si dolores a miasmate peculiari, ut venerea lue, mercurialia, aut scorbuto sic dicta antiscorbutica etc. prosunt. Porro, ubi inaequalis fibrarum tensio est, ut in laesionibus cutis, musculorum, tendinum etc. aut partium separatarum unio, aut emollientium applicatio, ut balsamum ARCAEI, aut cauterium actuale, aut discissio, e. g. neruorum, aut vulnerum dilatatio etc. dolores mitigant et saepe tollunt. Tandem etiam attendendum est ad dolores, qui vix a vulnere sed ab aliis caussis, ut malo obseruato regimine etc. dependent, hinc sollicite in caussas tales inquirendum est, quo remedium aptum adhiberi possit.

Quod ad usum remediorum, quae dolores, sen- p. 270. sum auferendo, sopiunt, attinet; alia neruorum communicationem cum cerebro supprimunt, ut neruorum

uorum diſſectio aut compreſſio, ſed haec, non niſi omnibus incaſſum tentatis, adhibenda ſunt. Deſtructo enim neruo, partium integritas perit. Alia, quae functiones partium ad tempus tollunt, ſunt narcotica, quorum uſus cautus eſſe debet. In genere, ubi dolores non a plenitudine vaſorum, ſed ab acrimonia quadam, ut in cancro, dependent, narcotica, interne ſaepe adhibita, proſunt, in inflammationibus vero, ubi ſanguinis maſſa per venaeſectionem et purgantia nondum imminuta eſt, narcotica interne nocent. Eadem cautio et in externa applicatione obſeruanda eſt. Ita in phlegmone, emollientibus fruſtra adhibitis et dolore perſiſtente, cataplaſma ex lacte cum foliis hyoſcyami et papaueris prodeſt. In doloribus vehementibus oculi aqua papaueris albi deſtillata inque aurium dolore oleum mandragorae laudantur. Tandem et caſus ſunt, ubi narcoticorum uſus non adeo timendus eſt. Dantur nimirum inflammationes, ubi obſtructio a dolore ipſo, ut in vulneribus partium tendinoſarum, oritur. In earum principio ſtatim narcotica exhibenda ſunt, quo filamenta neruoſa, quae extremitates arteriarum capillarium ſtringunt, relaxentur et ſanguini motus liberior reddatur. Laudantur etiam narcotica in gangraena ſicca, ubi non ſolum dolorem ſedant, ſed et vulnus eo diſponunt, ut humectetur.

p. 277. Quaeſtionem anno 1745 propoſitam, in qua *diuerſae remediorum ſuppurantium ſpecies, eorum agendi modus et uſus in morbis chirurgicis*, definienda fuerunt, declarauit annoque ſequenti praemium reportauit Cl. GRASHVIS.* Quaeſtionem in quatuor capita diuidit Noſter, quorum primum de ſuppuratione et pus mouentibus agit. Pus, tenax et ſubpingue liquidum, cum aqua miſcibile inque ea fundum

* Prodiit etiam haec diſſertatio de generatione puris Amſtelodami 1747. 8. latine et belgice.

dum petens in viui animalis parte, morbo affecta, productum vocatur, atque suppuratio, seu partium quarundam in pus mutatio, actio corporis viuentis spontanea, nullis artis adminiculis, vel non nisi imperfecte, imitanda dicitur, digestio autem puris in ulcere quotidie repetita generatio appellatur. Vt itaque pus generetur, requiritur, ut ad illud coquendum motus vitalis in parte superstes sit; dein ut morbus praecedat, quo suppuratio tanquam morbi finis sequatur; porro ut inflammatio praegrediatur, atque talis quidem, quae acuta est cumque magno in parte calore coniuncta; tandem ut pars, si in suppurationem abire debeat, ab aere externo defendatur atque eo disponatur. ut facilis sit intumescentia inque tumorem expansio. Suppurationis actionem absolutam esse cognoscimus, si quando inflammatio per aliquot tempus protrahitur, symptomata continuo augentur, aegrotans minus febrit, parum de dolore conqueritur atque pars minus tendi incipit molliorque fit. Dum haec mutatio, suppuratio nimirum, in parte contingit, membrana cellulosa, plurimis vasis, materiem pinguedinosam vehentibus, praedita, infarcitur, extenditur, rumpitur; quo facto cauum formatur, in quod corrupta pinguedo effunditur, cui ex vasis ruptis humor, efficiendae pinguedini destinatus, in pus transformandus adfunditur. Itaque inflammationis mutationem in abscessum in membrana cellulosa potissimum fieri, pus in ea coqui, hocque ipsum ex pinguedine maximam partem oriri, statuendum est. Quodsi vero tantus est aliorum humorum affluxus, ut hi materiae pinguedinosae quantitatem superent, tunc vel aquosum vel ichorosum vel sanguinolentum pus apparet. At vero, cum suppuratio solius naturae opus sit, facile hinc intelligitur, quid de remediis suppuratoriis dicendum. Nunquam nimirum reperiuntur, quae actionem hanc inducunt, sed quae impedimenta, suppurationem vel

vel arcentia vel retardantia, remouent aut ea requisita, quibus puris generatio perficitur, procurant, ea omnia ſuppurantia dici merentur.

p. 303. Caput ſecundum oſtendit, quibus modis pus mouentia operentur. Remedia, quae puris maturationem promouere debent, requirunt motum vitalem ſuperſtitem, quo praeſente iſta ſymptomata eorumque cauſſas aliquo modo mutant, dum vel iis aliquid addunt vel detrahunt. Promouetur itaque puris maturatio, ſi liberior aeris acceſſus arcetur, nimia in parte perſpiratio impeditur, cutis et partes externae relaxantur magisque extenſiles redduntur, nimius porro in parte calor imminuitur, vel, cum certus quidam caloris gradus requiratur, iſte augetur, inſimulque motus inteſtinus inter ſtagnantes vel in cauum depluentes humores excitatur atque leuioris putredinis principium h. e. fluidorum ab indole naturali degeneratio inducitur. Eadem fere ratione agunt digeſtiua, dum vel puris generationem adiuuant vel corrigunt, paulo tamen a ſuppurantibus differunt. Ipſi enim humido, in pus mutando admiſcentur, ipſis partibus caeſis applicantur inque ipſum cauum introducuntur.

p. 317. Caput tertium medicamentorum, pus mouentium, claſſes exhibet, quarum prima ea continet, quae, aeris externi acceſſum arcendo, calorem et humiditatem ut pix et ſemina auenae cum aqua cocta, conſeruant. Secunda claſſis ea comprehendit, quae partes relaxant et intumeſcentiam et rupturam facilem reddunt, ut radix althaeae, herba maluae, mel, olea et pinguia tum vegetabilia tum animalia. Tertia claſſis continet, quae calorem nimium minuunt atque hic ſecundae claſſis vegetabilia, cum aqua cocta et tepide applicata ſpectant, maiori tamen efficacia agunt, quae potentia frigida ſunt vel frigide applicantur, ut lens paluſtris, folia nymphaeae, unguentum populeum etc. Claſſis quarta offert, quae calorem

calorem paruum excitant vel augent. Referuntur huc, quae motu inteſtino gaudent, ut fermentum panis; dein quae fragranti et aromatica virtute pollent, ut gummi ammoniacum; porro quae fragranti et volatili aromate praedita ſunt, ut herba baſiliconis et quae minus volatili, valde autem penetrante, virtute gaudent, ut herba abrotani; tum quae magna acrimonia irritant, ut radices cepae; tandem, quae acria et ex acribus et calidiſſimis compoſita ſunt, aliisque ut plurimum adiutoriorum loco adiunguntur, ut fel taurinum et ſapo niger.

Caput quartum de medicamentorum pus mouentium uſu in morbis externis agit. Si inflammatio in ſuppurationem abire debet, neceſſe eſt, ut calor et humiditas in parte conſeruentur. Hinc emplaſtra et cataplaſmata nec adeo humida nec ſicca, ex farinaceis parata, applicanda ſunt. Si vero his ſuppuratio ob difficilem intumeſcentiam non ſuccedit, ea, quae in ſecunda claſſe reperiuntur et partes extenſiles reddunt, uſurpentur. Si calor inflammationis tantus eſt, ut gangraena metuenda ſit, iſte relaxantibus, ſecunda claſſe enumeratis, vel frigefacientibus, tertia claſſe adductis, temperetur. Sed caute his utendum eſt, ne nimium frigefaciendo ſuppuratio impediatur. Si contrarium, hoc eſt, motus et calor debilis obſeruatur, calefacientibus, quarta claſſe reperiundis, excitetur. Si abſceſſus ad maturationem accedit, maxime relaxantia, ut olea et pinguia applicanda ſunt, quae vero, in leuiori gangraenae ſuſpicione, vel omitti vel parcius uſurpari debent. Cum in glanduloſis obſtructionibus, non reſoluendis, ſuppurantia, absque praeuia inflammatione, vix proſint, ſuppuratoriis proinde calidiſſimis et penetrantiſſimis, naturae ſuccurrendum eſt. In magnis contuſionibus eaedem fere cautiones obſeruandae ſunt, et ſi gangraena imminet, relaxantibus utendum, vel ſi partes vicinae inflamma-

p. 335.

tione afficiuntur, resoluentia cum suppurantibus permiscenda sunt. Motus vero in contusis fere suffocatus, calidis suppuratoriis et cortice peruuiano, interne sumto, excitari debet.

p. 353. Digestiua in vulnere recenti vel et in ulcere locum habent. Digestioni obest aeris accessus, hinc omnia, quae hunc arcent, nec digestioni, naturali proprietate, resistunt, adhibenda sunt. In ulcere crusta et sordities puris exortum saepe impedit, hinc relaxantia, ut pinguia et oleosa admouenda Si in ulcere nimia laxitas est, ita, ut benignum pus vix generetur, resinosa balsamica, ut terebinthina, aloe, myrrha prosunt, eademque etiam, vel maiori adstringendi vi praedita in ulceribus cancrosis conueniunt. Tandem et ulcus saepe adeo sordidum est, ut escharotico opus sit, hinc butyrum antimonii applicandum, quo nouum ulcus generetur et digestio inde restauretur.

p. 361. Eandem hanc quaestionem explicandam sibi sumsit Cl. ESCHENBACH. Generalibus non nullis de solidorum fluidorumue statu sano atque morboso praemonitis, ad ipsam rem accedit Noster, et primo
p. 371. statim puris definitionem exhibet. Hoc, inquit, *est substantia ex albido flauescens; consistentiae mediocris fluidae; odore vel nullo vel saltem non ingrato praedita; originem trahens ex miscela fibrarum dilaceratarum, cum sanguine extrauasato.* Remedia igitur externa, quae puris confectionem promouent, suppurantia vocantur, ipsa autem actio, qua pus in parte generatur, dicitur suppuratio, quae nunquam sine praeuia inflammatione locum habere potest. Vt pus generetur certus requiritur vasorum mouendorum gradus, qui nec debilis, nec violentus esse debeat. Si itaque suppuratio in parte inflammata adiuuanda est, motus nimius compescendus, debilis vero augendus est. Prius perficitur remediis sic dictis emollientibus,

entibus, quippe quae fibrarum tenſionem nimiam imminuant atque efficiant, ut hae ſanguini et humoribus ungentibus facilius cedant. Poſterius praeſtant irritantia, ea nimirum, quae ſolidorum tenſionem et motum adeoque circulum humorum augent. Hinc duo ſuppurantium genera diuerſa enaſcuntur atque ſemper, in procuranda ſuppuratione attendendum, ideoque cauendum eſt, ne emolliens cum irritante, ut ſaepius fieri ſolet, commiſceatur. Vbi itaque, imminente ſuppuratione, cum tenſione dolor inſignis eſt, emollientia proſunt, ut pote quibus fibrae laxantur et dolor et motus minuitur. Aſt omnia emollientia eundem agendi gradum non poſſident, quare tres claſſes conſtituuntur, quorum prima mitiſſime agentia, ſecunda fortiora, tertia tandem fortiſſima comprehendit. Ad primam claſſem aqua ſimplex vel ex decoctis emollientium fortiorum cum aqua paratis vapor, ad ſecundam lac, decocta mucilaginoſa ex ebore, plantis earumque partibus mucilaginoſis etc. ad tertiam denique ſperma ceti et oleoſa pertinent. De horum omnium uſu notandum eſt, ſemper ea calida applicanda atque calida conſeruanda eſſe. His de emollientibus adductis variae remediorum formulae apponuntur.

Vbi tenſio nulla ſed potius indolentia eſt, irri- p. 407. tantia conducunt, quae cum in actione varient, in quatuor claſſes rediguntur. Prima mitiſſima, ſeu nude roborantia, ut terrea, ex plumbo parata, plantas adſtringentes et aromaticas etc. continet. Secunda vera irritantia aſt mitiora, ut gummi reſinas, ceram, mel etc. comprehendit: Tertia irritantia fortiora, ut terebinthinam, reſinam ligni ſancti, ſalia fortiora, ſaponem, cepas, allium etc. exhibet: Quarta demum rubefacientia atque corrodentia ut ſemen ſtaphisagriae, olea deſtillata, acida mineralia etc. offert. Quod ad uſum horum ſpectat, haec tanquam ſimplicia vel ut compoſita et calida applicari

 poſſunt,

possunt, de quibus ultimis plures iterum formulae
p. 421. annectuntur. Quamdiu pus confectum includitur, morbus dicitur abscessus, quam primum autem, partibus disruptis, puri liber exitus patet, ulcus vocatur, inde ea, quae abscessui imponuntur, maturantia, quae autem, ulcere praesente, usurpantur, digestiua nuncupantur, utraque vero sic dicta suppurantia constituunt. In usurpandis his semper partium habenda est ratio, siquidem aliae magis aliae minus sensibiles sunt. Omnibus partibus, quae molliores nec elasticae sunt, suppurantia sine ulla exceptione applicari possunt, quae vero elasticae sunt, ut partes neruosae et tendinosae, in harum inflammatione, ad suppurationem tendente, emollientia fortiora euitanda, contra mitissima eligenda vel reuulsio suscipienda est. Ossibus emollientia nunquam, sed irritantia, ut euphorbium etc. conueniunt. In genere de suppurantibus notandum est, eorum usum in inflammatione, ad gangraenam tendente, maximum esse pariterque in ulceribus fistulosis ac mali moris, fistulis ipsis, tumoribus saccatis aliisque excrescentiis mollioribus atque in primis in ulceribus conducere. Emollientia autem in specie, in primis primae et secundae classis in omnis generis inflammatione, tensionem et dolorem inducente, inque aliis morbis, ubi dolor est, egregie conuenire, atque irritantia tandem, ut adstringentia in haemorrhagiis, balsamica et sales in gangraena imminente, aromata et vinosa in contusione ad sanguinem resoluendum, terrea et saturnina in erysipelate, adstringentia et aromatica in oedematosis tumoribus atque vesicantia et corrosiua in partibus gangraenosis, tumoribus saccatis, excrescentiis carnosis fistulosisque ulceribus multum valere experientia docet.

p. 438. Quaestio, quae anno 1746 *diuersas remediorum detergentium species, eorum agendi modum et usum in morbis*

morbis chirurgicis definienda propoſuit, anno ſequenti praemium non obtinuit, ſed ad annum 1749 translata fuit. Praemium proinde duplex conſtitutum Viri Cll. FLVRANT et LOVIS obtinuerunt. Prior quaeſtionem in tres partes diuidit; in prima nimirum morbos pertractat, in quibus detergentia adhibenda ſunt; in ſecunda de ipſis his remediis agit; inque tertia oſtendit, in quonam caſu memorata remedia proſint vel noceant. Morbi, in quibus detergentibus opus, ulcera ſunt, ſub quo nomine partium mollium, quae in pus conuertuntur, ſoluta continuitas intelligitur. Haec vel ſimplicia ſunt vel complicata. Illa adeſſe dicuntur, ſi quando nullus morbus, nec aliud quidquam, quod carnis regenerationi aut cicatricis formationi impedimento ſit, ea comitatur. Complicata vero vocantur, ſi quando ulcera cum aliis vitiis, ut callo, ſinu, fiſtulis, vermibus, varicibus aliisque coniuncta reperiuntur. Origo ulcerum in ſuppuratione quaerenda eſt, haec autem oritur, ſi vel vaſa externa quadam vi illata rumpuntur, vel ſi eadem fluidis ita infarciuntur, ut deinde etiam continuitas ſoluatur. Licet autem ortus ſuppurationis diuerſus ſit, in utroque tamen caſu formatio ſuppurationis uno eodemque modo perficitur. Ea enim nihil aliud, quam puris ex deſtructorum vaſorum fruſtis cum fluidis effuſis mixtis, formatio eſt. Facta itaque ſuppuratione cauum conſpicitur, quod ulcus vocatur, in quo vaſa dilacerata, relaxata et depreſſa reperiuntur, quae vero tanquam eſcharae ſeparandae et regenerationi obſtantes conſideranda veniunt. Partes hae mortuae vel facile ſeparantur, ſi leues ſunt, vel ſi nimis craſſae ſunt, difficulter ſecedunt. Exinde autem ſtatus ulcerum dependet, qui malignus eſt, ſi partes mortuae nimis craſſae ſunt, inſimulque materies purulenta vel nimis craſſa vel acris vel ſeroſa eſt; hinc etiam praecipua impedimenta, quae bonae carnis regenerationi

ſe opponunt, enaſcuntur. Vt itaque ulcus purum fiat, partes mortuae et peregrinae ſeparentur atque vitia fluidorum et materiae purulentae corrigantur, neceſſe eſt, ut auxilium feratur, quod non niſi remediis ſic dictis detergentibus perpetratur.

p.451. Secunda parte de his nunc agitur atque, ut recta eorundem agendi ratio exponatur, primo ſtatim in principia eorum inquiritur. Haec, ut ſubſtantias ſalinas ſeu ad minimum ut mixta, in quibus ſales partes eſſentiales conſtituunt; conſideranda eſſe, Noſter autumat. Quod ad ſalium actionem pertinet ii vel partes arrodunt vel diſſoluunt et varias mutationes pro varia partium, in quas agunt, diſpoſitione producunt. Ita in partibus ſolidis iſti dolorem, tenſionem fibrarum neruearum et affluxum copioſiorem ſpirituum animalium excitant, imo in partes mortuas, ut eſcharas agunt, eas penetrant et partim conſumunt; in fluidis autem viſcoſitatem tollunt eaque attenuant. Differunt autem remedia detergentia, prout ſales ſunt, qui eorum mixtionem ingrediuntur, vel prout aliae partes cum ſalibus ſimul mixtae remedium detergens conſtituunt. Ratione itaque effectuum, quos praeſtant, detergentia in quatuor genera diuidi poſſunt; in irritantia nimirum, quae partium viuarum oſcillationem viuidiorem reddunt; dein in rodentia, quae partes mortuas penetrant et efficiunt, ut decidant; porro in diluentia, quae fluida exiſtunt et viſcoſitatem humorum in ulcere tollunt; tandem in abſorbentia, quae humores ſeroſos attrahunt et vaſa relaxata conſtringunt. Primi generis remedia eo in caſu, ubi in ulcere ſuppuratio lente procedit, pus malae indolis eſt et partes mortuae ob debilem fibrarum oſcillationem non decidunt, applicantur. Secundi generis remedia adhibentur, ubi ulcera a tumore maligno orta ſunt et ubi partes mortuae, fibris licet irritatis, non decidunt, niſi eſcharae ipſae diuidantur et conſumantur. Tertii generis remedia

remedia uſurpantur in tumoribus ſcirrhoſis exulceratis, ubi humores viſcidi et tenaces ſunt. Quarti denique generis remedia proſunt, ſi humores tam copioſi tamque fluidi ſunt, ut ſanationem impediant. Quod ad uſum horum remediorum in ſpecie attinet, tempus in primis conſiderandum eſt, quo adhiberi debeant. Ea itaque non niſi ſuppuratione praegreſſa et materie purulenta, conſiſtentia requiſita non praedita, ulcerisque fundo non rubro, paucis, regeneratione impedita, conducunt. Talia enim remedia regenerationem bonae carnis accelerant, ſique illa praeſtita fuerit, tempus etiam datur, quo iterum iſtis abſtinere debeamus. Quando nimirum canales molles et liberi ſunt, ſuccus nutritius conſiſtentiam requiſitam habet, fundus ulceris ruber apparet et dolor a remediis applicitis excitatur, detergentia illico intermittenda ſunt, quia alias dolor, ſiccitas ulceris praematura, et induratio marginum enaſcitur, atque in genere ſanatio impeditur. Praeter haec et diaetae regimen obſeruandum et, pro ulceris conditione, varia etiam remedia ut diluentia, incraſſantia, lenientia etc. propinanda ſunt. Detergentia in omnibus ulceribus uſurpanda veniunt, exceptis cancroſis, quippe in quibus lenientia tantum adhiberi poſſunt. De reliquo remedia illa varia ſub forma et vel liquida ut balnea vel minus liquida ut balſama, vel ſolida ut emplaſtra exterius applicantur, interius vero, ſi detergentia indicantur, ea ſemper ſub forma liquida exhibentur. His expoſitis remediorum tam ſimplicium quam compoſitorum ſubnectitur catalogus.

Eandem hanc quaeſtionem expoſuit Cl. LOVIS, p. 481. atque primo de natura et cauſſa ulcerum agit; deinceps caſus exponit, ubi remedia detergentia applicanda ſint; porro de ſelectu, praeparatione et viribus medicamentorum, quae morbus indicat, loquitur;

tur; tandem varias remediorum formulas apponit. Vlcus Noſtro dicitur ſolutio continui ſeu diuiſio partium mollium, de quibus materies purulenta manat. Haec, ſi ante partium diuiſionem formatur, ulcus a cauſſa interna natum dicitur; ſin vero partium diuiſionem ſequitur, cauſſa ulceris externa habetur. Siue autem ab hoc ſiue ab illa naſcatur ulcus, uno tamen eodemque modo in utrisque pus generari, hocque, ſanguine in cellulas pinguedinoſas effuſo cumque pinguedine mixto formari, certum eſt.

p. 490. Quod ad ulcerum curationem attinet, ea primis diebus maturantibus et digeſtiuis tractanda ſunt, caute tamen iſta continues. Quam primum igitur ſuppuratio imminuitur et materies alba, aequalis, laeuis et absque malo odore apparet, recedendum ſtatim ab illis eſt, et ſic dicta detergentia applicanda ſunt. His enim ulcera mundantur et eo diſponuntur, ut noua caro generari poſſit, quae vero maturantibus aut digeſtiuis, diu continuatis, impeditur omnino. Cum autem remedia iſta varia ſint et a ſe inuicem ita diſcrepent, ut unum alteri minime ſubſtitui poſſit, ſed pro varia indicatione varia eligi debeant, iſta proinde remedia in certas claſſes rediguntur, quarum quaelibet oſtendit, qua ratione reme-
p. 493. dia iſta uſurpanda veniant. Prima claſſis mundificantia, quae ex digeſtiuis et ſuppurantibus cum reſinoſis, ut terebinthina, myrrha etc. mixtis, conſtant, exhibet inſimulque oſtendit, quomodo iſta remedia, ob olea balſamica, irritent et mundent. Cum vero ea non niſi in caſu, ubi nullum impedi-
p. 496. mentum ſe praebet, exhiberi poſſint, altera claſſis talia largitur, quae fortius paulo agunt, attenuant et incidunt quaeque demum adhibentur, quando prioribus, diu continuatis, caro non rubra ſed pallida, pusque craſſum et glutinoſum fit. Remedia iſta balſamica, cum relaxantibus et oleoſis mixta, in priori claſſe nominata, hanc quoque claſſem conſtituunt,

tuunt, eo tantum diſcrimine, ut quantitas relaxantium imminuatur, balſamicorum vero augeatur. Praeter haec et lixiuia, ex cineribus plantarum parata imo et ſal fixus tartari nec non urina atque ſapones tam naturales, ut bilis, mel, ſaccharum, ſuccus ſaponariae etc. quam artificiales, ut ſapo niger, ſal volatilis oleoſus etc. ſecundum indicationem prudenter adminiſtranda, huc etiam referuntur. Ter- p. 500.
tia claſſis detergentia antiputrida continet, quae in ulceribus adhibentur, ubi odor foetidus et color, inſtrumenta argentea tingens, deprehenditur. Praeſtant id vel decocta vulneraria ex herbis abſinthii, ſcordii etc. vel acida, ut acetum, oxymel ſimplex etc vel ſpirituoſa ut ſpiritus vini vel ſolus, vel cum camphora aut ſale ammoniaco mixtus. Quarta claſ- p. 502.
ſis exſiccantia largitur, quae eo in caſu adhibentur, ubi materies absque eo, ut cauſſa virulenta ſubſit, valde tenuis reperitur. Pertinent huc colophonii puluis, aut tinctura myrrhae, aloes etc. Cum vero non ſolum humorum, de quibus hactenus actum fuit, ſed et ſolidorum ratio in ulceribus habenda ſit, quinta hinc claſſis ea remedia tradit, quae in primis in ſolida agunt. Accidit nimirum, ut in ulcere ſaepe caro mollis, pallida et fungoſa a vaſis vel diſruptis vel et integris, debilibus tamen, pronaſcatur, atque ideo curatio impediatur. Ad deſtruendam hanc carnem, remedia, hactenus commemorata, ſi non ſufficiunt, alia atque fortiora eligenda ſunt. Praeſtant id ſic dicta irritantia detergentia, quae ex corroſiuis, e. g. viridi aeris et praecipitato rubro cum pinguibus et relaxantibus mixtis, ut unguentum aegyptiacum, conſtant. Atque haec ſunt, quae, de remediis detergentibus hic expoſita, breuiter commemorare placuit; formulas diſſertationi ſubnexas omittimus.

Hanc

p. 519. Hanc ipſam quaeſtionem declarauit etiam Cl. FABRE. Detergentia ſeu mundificantia ab eo dicuntur remedia, quae vulnera et ulcera ad conſolidationem diſponunt, malas ſuppurationis qualitates immutant, depletionem vaſorum efficiunt, carnemque ſuperfluam deſtruunt. Remedia haec in vulneribus recentibus, bonae notae, non adhibentur, ſed in iis tantum, quae diu durant et ubi caro mollis ac ſpongioſa eſt, atque pus ſeroſum fit, in genere ubi vulnus ad conſolidationem perduci nequit, iſta adhibenda veniunt. Detergentia irritant et in ſolida agunt, et duplicis generis eſſe ſolent. Alia ſunt ſtimulantia, ut plumaceola ſicca, decocta plantarum vulnerariarum, adſtringentia, ſapones etc.; alia vero ſunt corroſiua, ut alumen uſtum, praecipitatum rubrum etc. In vulneribus, ubi ſuppuratio ac tanta vaſorum relaxatio eſt, ut laudabiles ſuppurationis qualitates ſenſim euaneſcant, conducunt. In abſceſſibus eadem laudantur atque quidem, ſi ulcus poſt phlegmonem ſuppuratam remanet, aut in viſceribus ſpongioſis, ut hepate et in primis cerebro deprehenditur, detergentia ſtimulantia leuiora optimi iudicantur uſus. Vbi vero ulcera diu durant et absque dolore, tenſione et inflammatione ſunt, inſimulque vitioſum pus apparet, ibi ſtimulantia acriora conducunt, atque haec absque pinguibus admixtis, quod ſaepe in priori caſu fieri ſolet, adhiberi poſſunt.

p. 529. Quaeſtionem, quae anno 1747 *remedia exſiccantia et cauſtica, eorum agendi modum, diuerſas ſpecies et uſum in morbis chirurgicis* definienda propoſuit, explicauit annoque ſequenti praemium reportauit Cl. CHARMETTON. In duas partes hanc quaeſtionem diuiſit Cl. Auctor, inque priori de cauſticis, in poſteriori vero de exſiccantibus egit. Cauſticorum nomen ab uſtione, roſione ſeu conſumtione partium, quibus applicantur, deſumitur, eorumque vis atque

efficaci-

efficacitas eadem fere est, quam ferrum candens, cauterium actuale dictum, praestat. Remedia ista caustica, potentialia dicta, vel ope salium acrium agunt, suntque simplicia seu naturalia, vel ope particularum ignearum vel harum et salinarum simul agunt suntque composita, id est, quae arte chemica aut alia mutationem susceperunt. Caustica potentialia non nisi in viuum corpus agunt, quia transpiratio insensibilis menstruum quasi est, quo sales soluantur particulaeque igneae liberae reddantur. Variant caustica, quoad effectus, eorumque varietas a diuersa consistentia, natura, forma et quantitate salium vel maiori minoriue particularum ignearum inuolutione, vel a longiori aut breuiori tempore, quo partibus applicata manent, dependet. Itaque ob diuersos actiuitatis gradus diuersae etiam habentur species, quarum tres sunt. Alia in cutem agunt suntque vesicatoria; alia in carnes, cute denudatas, agunt et dicuntur catheretica; alia et in cutem et carnem simul agunt, vocanturue escharotica. Harum quaelibet debilia et fortia nec non simplicia et composita habet, de quibus omnibus Noster in specie nunc agit.

Primo vesicatoria, ad quae et epispastica perti- p. 537.
nent, considerantur. Vtriusque generis efficacitas a subtilitate et acrimonia partium dependet, usus que eorum in concutiendo genere neruoso inque educendis humoribus, ad nobiles partes facile transeuntibus, consistit. Applicantur ista vel in dorso, vel pone aures, vel in suris aut femoribus et, praeter non nullos morbos internos, ubi utilitatem praestant, multum etiam in morbis oculorum, dentium auriumue valent. Exhibentur hic variae formulae, quae emplastra et cataplasmata vesicantia nec non unguenta epispastica continent.

Catheretica crassiores quam vesicatoria magisque p. 548.
inuolutas, quam escharotica possident particulas. Illa

cutem

cutem intactam relinquunt, ſed hac remota et carni nudae admota, effectus exſerunt. Haec autem, eſcharotica nimirum, ſalibus magis liberis et acrioribus praedita, cuti ſi applicantur, facile deliqueſcunt, cutem arrodunt, carnes adurunt, corpora dura et calloſa penetrant et cruſtam nigreſcentem relinquunt, quam eſcharam vocant. Licet autem catheretica tam violenter non agunt ut eſcharotica, unus tamen idemque agendi modus in utrisque deprehenditur et non niſi gradu actiuitatis a ſe inuicem diſcrepant. Applicatis remediis his vaſa irritantur et ad crebriores oſcillationes diſponuntur, hinc ea fluidum vehementius ad obſtaculum appellunt, mortuamque demum partem ſeparant. Catheretica ſunt vel leniora, ut borax, alumen uſtum etc. vel fortiora, ut puluis arſenici albi, auripigmenti etc. Pariter etiam eſcharotica vel ſunt leniora, ut aqua phagedaenica, oleum tartari per deliquium etc. vel fortiora ut ſpiritus nitri, butyrum antimonii, lapis infernalis etc. Ex his, in primis cathereticis ſimplicibus inter ſe mixtis varia, vel in forma ſicca vel in fluida aut alia, componi poſſunt, de quibus omnibus formulae appoſitae hic reperiuntur.

p. 560. Quod ad uſum cauſticorum ſpectat, ea et in morbis ſimplicibus et compoſitis uſurpanda quidem, ſed caute adhibenda ſunt. Morbi dicuntur ſimplices, ubi caro fungoſa in ulcere, quod partes non adeo ſenſiles occupat, conſumenda aut ubi excreſcentiae diuerſae in partibus ſenſibilibus extirpandae ſunt. Ita tales morbi in dura matre, oculorum partibus, naſo aliisque reperiuntur, qui eiusmodi remediis tractandi ſunt. Morbi dicuntur complicati, qui plus minus maligni ſunt, quiue ſitum plus minus periculoſum habent. Ita non nulli adeo maligni ſunt, e g. ulcera cancroſa, aut ſitus eorum adeo periculoſus eſt, ut cauſtica adhiberi prorſus nequeant. Vbi vero ſymptomata non adeo moleſta ſunt, licet etiam

morbi

morbi ſitus optimus non videatur, cauſtica tamen, caute adhibita, conducunt. Tandem etiam cauſtica uſurpantur, ſi cutis erodenda et tumores aperiendi ſunt, in quo caſu horum remediorum ſelectus, tumorum ſtatus, pars affecta modusque applicandi attendenda veniunt.

Altera pars de exſiccantibus agit. Sub hoc nomine intelliguntur remedia, quae cicatricem producendi facultatem poſſident, quaeque fibras roborant, humiditatem nimiam abſorbent et ſuccum nutritium inſpiſſant. Cum autem ulcera raro admodum ita deprehendantur, ut remediis exſiccantibus, ſtricte ſic dictis, unice applicatis cicatrix produci poſſit, alia proinde notio exſiccantium exhibenda eſt. Itaque omne id, quod ulcus ad conſolidationem diſponit omniaque impedimenta remouet, exſiccans ſeu, quod idem eſt, cicatriſans vocandum eſt. Cum vero ulcerum ſtatus diuerſus deprehendatur, remedia etiam, quae ulcus ad conſolidationem diſponere debent, diuerſa eſſe, colligitur. Omnia itaque eiusmodi remedia in quatuor diſponuntur claſſes et diuiduntur in exſiccantia emollientia, id eſt, quae ſolida nimis rigida ita emolliunt, ut motus ſucci nutritii, ad conſolidationem facientis, promoueatur; talia ſunt balſamum ARCAEI, emplaſtrum nigrum etc. Dein in exſiccantia detergentia, quae materiem purulentam nimis tenacem penetrant et diuidunt, ut digeſtiuum ſimplex, tinctura myrrhae etc. Porro in exſiccantia rodentia, quae fibras relaxatas firmant et carnes luxuriantes deſtruunt, ut unguentum aegyptiacum, aqua calcis viuae etc. Tandem in exſiccantia abſorbentia, quae nimiam humorum fluiditatem tollunt et abſorbent, ut tutia, lapides cancrorum, radix gentianae, ceruſſa, unguentum de ceruſſa etc. haecque proprie dicuntur exſiccantia. Licet autem trium priorum claſſium remedia ad haec relata ſint, ea tamen ad vere exſiccantia non pertinent,

p. 575.

nent. ſed ut conſolidantia tantum conſiderari debent. De ultimis itaque vere exſiccantibus, nunc, quod res eſt, agitur et ſingula horum conſiderantur. Sunt autem, quorum mentio facta hic eſt, tutia, pompholix, lapis haematites, lapis calaminaris, corallia, lapides cancrorum, bolus, oſſa ſepiae. colophonium, plumaceola aſpera et raſa, lithargyrium, radices gentianae et iridis florentinae, folia ſabinae et artemiſiae atque varia ex his compoſita.

p. 594. Quod ad uſum horum attinet, ea vel in morbis recentibus vel inueteratis et tam ſimplicibus quam complicatis uſurpantur. Licet autem ut plurimum in fine morborum applicentur, in vulneribus tamen recentibus ab initio ſtatim non ſine fructu adhibentur. Neceſſe tamen eſt, ut iſta remedia ſaepe cum emollientibus detergentibus et rodentibus coniungantur, prout nimirum diuerſus morbi ſtatus id poſtulat. Ita v. g. in excoriatione ſimplici leui absque contuſione unguentum album RHASIS inque vulnere ſimplici leui, inſtrumento ſcindente, facto plumaceola, aqua vulneraria irrorata, et ſimilia applicantur, idque valet in partibus carnoſis, humiditate abundantibus; ubi vero partes ſicciores et rigidiores ſunt, ut partes capitis minus muſculoſae, ibi exſiccantia emollientia, ut plumaceola, aqua vitae tincta, una cum balſamo ARCAEI conuenit. Aſt, ubi morbi complicati ſunt, e. g. vulnus cum contuſione etc. porro etiam in puncturis exſiccantia in principio adhiberi nunquam poſſunt, ſed alia, ſuppurantia et emollientia, eligenda. In ulceribus inueteratis contra, ubi nihil niſi conſolidatio deeſt, exſiccantia abſorbentia, ut plumaceola ſicca, ſuperimpoſito emplaſtro exſiccante emolliente conuenit. Vbi vero ora calloſa ſeu et diſpoſitio ad inflammationem remanet, ibi exſiccantia detergentia et emollientia conducunt. In ulceribus ſanioſis, difficulter conſolidandis plumaceola ſicca, raſa, leni digeſtiuo tecta, prodeſt,

prodeſt, atque ubi in ulcere hyperſarcoſis eſt, exſiccantia rodentia conueniunt. Vlcera, diu durantia, in primis in ſenibus, conſolidanda non ſunt, ſed aperta ſeruanda, quo peſſima ſymptomata praecaueantur. Tandem etiam ad ſedes morbi attendendum eſt, quibus ponderatis, remedia memorata varia ſub forma applicari debent. Ita v. g. in gonorrhoea pertinaci, materia correcta et remediis internis ad ſiſtendam hanc diu et fruſtra adhibitis, exſiccantia per iniectionem; in oculorum morbis, ſi iſta remedia indicantur, ſub forma collyrii; in morbis faucium ſub forma gargariſmatis inque aliis alia ſub forma caute et circumſpecte applicari debent.

Eandem quaeſtionem declarauit Cl. NANNONI p. 605. atque primo de exſiccantibus, poſt modum autem de cauſticis eodem ordine, quem quaeſtio praeſcripſit, egit. Exſiccantia, a veteribus epulotica dicta, vocantur remedia, quae carnem eo diſponunt, ut cicatrix formari poſſit. Vis horum remediorum duplex habetur; alia eſt, dum robur fibrarum augetur, alia dum omne id, quod ſuperficiei ulceris adhaeret et conſolidationem impedit, attrahitur. Exſiccantia a Cl. Auctore diuiduntur in ea, quae ex particulis acidis conſtant, ut ſtyrax, benzoe, maſtix etc. atque in ea demum, quae ex acidis cauſticisque ſimul componuntur, ut alumen rupeum, aerugo, vitriolum calcinatum etc. Cum vero morbi, in quibus eiusmodi remedia adhibenda ſunt, varient, variae ea propter conſtituuntur eorum claſſes, quarum prima ea continet, quae in ulceribus, cuticula tantum deſtitutis, conducunt. Primo ſpiritus vini optimus in combuſtione et contuſione leuiori aliisque ſimilibus laudatur, in capitis tamen ambuſtione aut ubi corporis mollities eſt, et ubi calor et dolor nondum ceſſarunt, iſte intermittendus eſt, huiusque loco unguenti ceruſſae cum thure, ſubtiliter trito, mixti,

 aut

aut etiam ſolius tantum aquae frigidae applicatio
p. 627. ſuadetur. Secunda claſſis remedia exhibet, quae in
ulceribus profundis, materiem ſebaceam continenti-
bus, adhibenda ſunt. Quantum ex his videre licet,
adſtringentia mineralia, ut alumen rupeum aqua ſo-
lutum, lithargyrium, interdum ſpiritus ſulphuris
aut etiam alia acida, cum cauſticis mixta, commen-
p. 633. dantur. Tertia claſſis remedia comprehendit, quae
uſurpanda, ſi poſt abſceſſum apertum, aut aliam cauſ-
ſam, cutis et membrana adipoſa deſtruitur. Pauca
huius claſſis remedia eſſe Cl. Auctor aſſerit, quia
paucos poſt dies, digeſtione bene ſuccedente, ulcus
ſponte eo diſponitur, ut cicatrix generari poſſit. Hinc
ſaepe non niſi plumaceolis ſiccis ulcus obtegendum
eſt, aut ſi non ſufficiant, unguenta exſiccantia le-
uiora, quae ex oleoſis, pinguedinoſis et exſiccanti-
bus conſtant, ut unguentum ceruſſae etc. adhibenda
p. 645. ſunt. Quarta demum claſſis remedia tradit, quibus
in ulceribus inueteratis utendum eſt. Haec ex aci-
dis leuiterque cauſticis conſtant, eoque referuntur
praecipitatum rubrum, lapis infernalis et alia. At
vero, in ulceribus ubi dolor, ſiccitas in ſuperficie,
inflammatio ambitusque tumidus adſunt, omnia
haecce remedia adhiberi nequeunt, quia alias ſiccitas
ulceris, inflammatio aliaque ſymptomata augentur
ideoque conſolidatio impeditur.

p. 653. Cauſtica, de quibus in altera diſſertationis parte
agitur, a Noſtro vocantur *remedia chirurgica, quae
expoſita per aliquot tempus contactui alicuius partis vi-
uentis, omne id deſtruunt, quod inueniunt idoneum pro-
priae actiuitati.* Cauſtica ope particularum ignearum,
quas poſſident, agere, iisdemque oleum in primis
deſtrui, aquam diſſipari particulasque terreſtres ſic-
ciores fieri, Noſter aſſerit. Variant autem cauſtica
pro varia, quam exſerunt, actione. Alia enim con-
nexionem cuticulae cum cute ſoluunt, ut veſicatoria;
alia gangraenam in cute excitant, ut calx viua cum
cineri-

cineribus clauellatis mixta etc. alia denique duritiem morbosam absumunt, ut sal tartari, oleum vitrioli, etc.

Quod ad usum causticorum spectat, Nostro de prima specie nihil quidquam dicere placuit, secundae autem speciei caustica ad aperienda gummata venerea, hydrocelen curandam, aperiendos tumores cysticos, tendinibus, neruis vasisque magnis non adiacentes nec cum ossibus coniunctos, dolore carentes nec cancro proximos, porro ad delendas verrucas, destruendosque naeuos maternos et sarcocelen curandam commendantur, in tumoribus autem scirrhosis sedulo interdicantur. Tertiae speciei remedia ad delenda sarcomata tam venerea quam alia, porro ad strumas ulcerosas, callosaque ulcera curanda laudantur, ita tamen, ut semper attentio adhibeatur, utrum morbi status aut sedes causticorum applicationem permittat. Saepe enim ob neruos, tendines etc. ista remedia adhiberi prorsus nequeunt, et si etiam adhiberi possunt, semper tamen cautione opus et a mitissimis incipiendum est. p. 661.



VIII.

Diſſertation ſur l' aether, dans laquelle on examine les differens produits du melange de l' eſprit de vin avec les acides mineraux. Par M. BAVME', M. Apothicaire de Paris. A Paris, chez Iean Thomas Hériſſant. MDCCLVII. 12. mai. pl. 15. tab. aen. 2.

h. e.

Diſſertatio de aethere, in qua varia ex miſtione ſpiritus vini cum acidis mineralibus producta examinantur. Auctore Cl. BAVME'. etc.

Adductis ſub initium huius libelli auctoribus, qui de combinatione ſpiritus vini cum acido minerali ſcripſerunt, Noſter dein miſcelam hanc ante aliquot ſecula et a RAYMVNDO LVLLO iam tentatam fuiſſe, perhibet; quibus enarratis ad ipſam tractationem accedit et primo de aethere vitriolico agit.
p. 27. Ad eum obtinendum ſex librae ſpiritus vini cum totidem libris acidi vitriolici miſcentur, liquoresque, retortae vitreae commiſſi, aucto ſenſim caloris gradu, ad ebullitionem uſque euecto, deſtillantur, hicque labor eo uſque continuatur, donec albi vapores prodeant. Abſiſtitur dehinc ab operatione recipiens remouetur et liquor in eo collectus ſeparatur. Recipiente ad retortam iterum adaptato igneque paulo moderatiori applicato deſtillatio continuatur, tuncque ſpiritus ſulphureus, valde volatilis, una cum pauxillo olei ſupernatantis prodit; in retorta autem materies nigra, craſſa, odoris ſulphurei, bituminoſa remanet. Liquor primo egreſſus cum pauxillo olei tartari per deliquium miſcetur, retortae vitreae iterum committitur et, accenſis aliquot ellichniis ſuper lampade m ex balneo arenae deſtillatur. Striis in collo retortae viſis ellichnia extinguuntur, atque,

guttis

guttis elabentibus imminutis, liquor egreſſus, qui pro aethere habetur, ſeparatur. Recipiente iterum agglutinato igneque paulo fortiori accenſo liquor prodit, ab HOFFMANNO mineralis anodynus dictus. Quod in retorta reſtat, paruam olei dulcis, phlegmati acido ſulphureo ſupernatantis, portionem conſtituit.

At vero mixti liquores absque interrupta ſerie p. 48.
ad ſiccitatem uſque ſi deſtillantur, ſequentia exhibent producta: 1) Prodit ſpiritus vini non mutatus. 2) Spiritus vini parum mutatus, valde aromaticus, olei et phlegmatis parte orbatus exit, hicque liquorem anodynum mineralem HOFFMANNI ſuppeditat. 3) Hos liquores ſequitur liquor aethereus, valde leuis, volatilis, inflammabilis, odore grato, aromatico praeditus. 4) Liquor aquoſus, leuiſſime acidus exit. 5) Huic liquor paulo magis acidus, valde volatilis, non inflammabilis, ſub nomine ſpiritus ſulphurei volatilis cognitus, ſuccedit. 6) Cum hoc et praecedente liquore oleum inſimul dulce, aquae ſupernatans, exit. 7) Aliud oleum, citrinum, minus fluidum et ſub aqua fundum petens cum acido ſulphureo fortiori deſtillat. 8) Liquor ponderoſus, niger, craſſus, valde acidus, pro vero oleo vitrioli, ſed ſulphureo habendus, ſequitur. 9) Materies albicans, ſulphuri communi quidem ſimilis, neque vero omnibus eiusmodi dotibus donata, ſublimatur. 10) Denique in retorta materies nigra, ſplendeſcens et fragilis, pro bitumine alias habita, omnibus autem bituminis proprietatibus non praedita, reſtat.
Quodſi vero ſtatim, ac liquor aethereus egreſſus eſt, p. 54.
a deſtillatione abſiſtitur et reſiduum vaſi lapideo, *Bouteille de grais* dicto, minus cocto, ſuppoſito alio eiusdem materiei vaſculo, committitur, tunc, octodecim menſibus elapſis, liquor purus, pellucidus, valde acidus per filtrum quaſi penetrat, qui deſtillationi commiſſus alia, quam communi modo deſtilla-

 tus

tus liquor, producta exhibet. Exit nimirum primo phlegma acidulum, cui aliud, paulo magis acidum, neque vere ſulphureum ſuccedit; deinceps acidum prodit, quod odore acidi ſalis marini donatur; porro ſequitur acidum ſulphureum, colore ex purpureo coeruleſcente, *Lilac*; tum oleum vitrioli puriſſimum albiſſimumque exit; tandem materies, vitriolum martis ſiſtens, in fundo retortae remanet.

p. 67. Recenſita hactenus producta ſeorſim conſiderantur, atque primus liquor examinatus verus ſpiritus vini, non mutatus, aeſtimatur. Secundus liquor, valde volatilis et penetrante odore donatus, ſpiritum vini mutatum cumque acido vitriolico combinatum ſiſtit. Aether, ordine tertius liquor, valde ſpirituoſus, inflammabilis, volatilis, odore ſuaui, penetrante ſingulari praeditus eſt, et ex partibus ſpiritus vini ope olei vitrioli ſeparatis oritur. Hocce enim, oleum vitrioli, in principium oleoſum et aquoſum agens, ea ab acido vinoſo ſciungit atque ideo ſpiritum vini in mixtione mutat. Itaque aether nihil niſi ſpiritus vini ſumme rectificatus et ita mutatus eſt, ut aquoſum quidem cum oleoſo principio liquorem adhuc conſtituat, tantam autem, quantam in ſpiritu vini ſimplici habet, connexionem cum oleoſo ultra non poſſideat, quare etiam fit, ut liquor iſte aethereus, rite praeparatus, omnem fere cum aqua miſcelam reſpuat. Experimenta, quae Cl. Auctor cum liquore hoc aethereo inſtituit, varia declarant. Deguſtatus namque liquor ſenſum frigoris in lingua ſimilemque effectum in cute, ſi affricatur excitat. Liquor thermometri, in liquorem aethereum immerſi, deſcendit, niſi vero iſte euaporet et immediate thermometrum tangat. nullus deſcenſus annotatur. Si globulus vitreus, oleo oliuarum plenus, eo immergitur, hoc congelaſcit, idque pariter in aqua obſeruatur, quando vaſculum aqua plenum in liquorem aethereum, glacie frigefactum immittitur. Cum aqua mixtus

tus iste liquor calescit, cum glacie vero coniunctus liquoris, in thermometro contenti, descensum efficit. Idem liquor in vas vitreum, patulum, figurae conicae, immissus post aliquot horas in auram abit, guttasque aliquot phlegmatis aciduli, aceto destillato similis, relinquit. Liquor aethereus accensus fumat et colorem chartae album in nigrum vertit. Sub antlia pneumatica disquisitus, quam primum aer extrahitur, bullulas aliquas emittit, omni autem aere extracto, nihil ultra obseruatur. Pulueris pyrii aliquot granulis superfusus aether vitriolicus et accensus post consumtionem puluerem istum accendit, ipse autem ope ignis electrici accenditur. Cum oleo tartari per deliquium mixtus post aliquot menses veri tartari vitriolati crystallos, sed singularis figurae, exhibet. Cuncta haec experimenta atque ea etiam, quae ad disiungendas liquoris aetherei partes constitutiuas instituta sunt, probant, liquorem aethereum nihil nisi spiritum vini summe rectificatum esse, omnemque differentiam in gradu tantum concentrationis partium spirituosarum inflammabiliumque consistere. His experimentis iunguntur demum alia, quae varios liquoris aetherei, cum variis corporibus mixti, effectus probant, et in primis ostendunt, eum non nisi ad certa quaedam corpora, praecipue oleosa, soluenda et ad extinguendas vestimentorum maculas oleosas idoneum esse. Quartus liquor, qui in destil- p. 181.
latione una cum aethere exit, phlegma acidulum est, quod pro acido vitriolico volatili, valde debili, habetur. Quintus liquor acidum sulphureum vola- p. 186.
tile exhibet, ex quo crystalli salinae obtinentur, quae, superfuso acido vitriolico, vaporem leuem salis marini emittunt. Sextum et septimum productum oleum p. 205.
duplex largitur, quorum alterum citius ascendit nec adeo sulphureum est; ambo tamen oleo essentiali similia sunt nec ullam in metallis mutationem, si ab omni sulphureo liberantur, proferunt, hinc pro es-

ſentiali tantum oleo vini habentur. Quodſi autem oleum quoddam eſſentiale adhibitum fuerit, hoc ſemper odorem plantae ſpecificum retinet, eumque etiam cum liquore aethereo communicat ideoque ab oleo
p. 216. vini eſſentiali differt. Octauum productum acidum volatile ſulphureum ſiſtit, de quo inter alia notandum, aeri liberiori iſtud expoſitum et volatili ſulphureo liberatum, odorem acidi ſalis marini exhibere.
p. 222. Nonum productum verum oleum vitrioli dicitur, hocque omnia praeſtat, quod alias oleum vitrioli,
p. 224. nunquam uſurpatum, praeſtare ſolet. Decimum productum ſublimatum exhibet, communiter pro ſulphure habitum, ſecundum experimenta vero po-
p. 227. tius pro ſale volatili acido habendum. Vndecimum productum ſpeciem bituminis, ſecundum Noſtri ſententiam, pro vero bitumine non habendi praebet. Hoc examinatum et deſtillatum acidum dat ſulphureum, quod aeri libero expoſitum odorem ſulphureum amittit aliumque, acido marino ſimilem, oſtendit. Maſſa dura, nigra, poſt deſtillationem in retorta remanens ſi calcinatur, colorem coeruleum obtinet et cum acidis efferueſcit. Si in aqua eadem ſoluitur et filtratur, lixiuium oritur, quod cum acidis et aceto inprimis mixtum praecipitatum exhibet, hepati ſulphuris ſimile, minime vero pro vero ſulphure habendum. Liquor ſuperſtes euaporatus ſalem vitrioli, a Cl. POTT commemoratum, exhibet. Idem hic liquor, per filtrum traiectus, et cum acidis mineralibus mixtus praecipitatum flauum praebet, quod cum oleo tartari per deliquium combinatum coeruleum fit et coeruleum ſic dictum Berolinenſe ſiſtit, inde ferrum in oleo vitrioli contineri, colligitur. Materies iſta bituminoſa poſt deſtillationem aetheris, cum alcali fixo mixti, remanens, deſtillationi iterum commiſſa alcali volatile et oleum foetidum exhibet, illa vero materies, quae, ſi reſiduum absque alcali admixtione ad ſiccitatem uſque deſtillatur,

tur, remanet, nullum alcali volatile, nullum oleum foetidum, ſed acidum dat vitrioli valde ſulphureum; atque quod in deſtillatione reſidui illius, per filtrum ſingulari modo traiecti, ſub ſolidiori forma Noſter reperit, verum fuit martis vitriolum. Tandem oleum vitrioli, colore coeruleo praeditum, exit, quod examinatum verum absque alcali additione Coeruleum Berolinenſe largitur. Sal tartari aut cineres clauellati, aqua ſoluti, reſiduo aetheris non filtrato ad ſaturationem uſque admixti, efferueſcentia prius oborta, tartarum dant vitriolatum. Reliqua expe- p. 256.
rimenta, quae Cl. Auctor cum reſiduo poſt deſtillationem aetheris ſuſcepit, oſtendunt, quomodo ex hoc reſiduo oleum vitrioli puriſſimum obtineri et materiae bituminoſae rarefactio eiusdemque inter deſtillandum aſcenſus ope aquae affuſae impediri poſſit.

Pari ratione experimenta cum ſpiritu nitri fu- p. 265.
mante et ſpiritu vini inuicem mixtis inſtituta ſunt et aether quidem productus fuit, ipſa tamen experimenta a praecedentibus diuerſa deprehenduntur. Ex numeroſis, quae Noſter inſtituit, patet, ſumma in miſcendis his liquoribus cautione opus eſſe, quorum tantum ea, quae bono cum ſucceſſu inſtituta ſunt, commemoramus. Itaque ſex unciae ſpiritus vini, ſumme rectificati, vaſi vitreo denſo, libram aquae alias continenti, induntur, quibus quatuor vicibus quatuor unciae ſpiritus nitri fumantis, continuo vas mouendo, ſuperfunduntur. Miſcela facta vas ſubere obturatur et corio inſuper firmatur, aqua frigida de reliquo vaſi circumfuſa. Horis viginti quatuor elapſis aether iam formatus ſupernatat, ſique per octo inſuper dies vas quietum ſeruatur, maior aetheris copia formatur, hocque tempore elapſo nihil ultra producitur. Acu tunc perforandus ſuber eſt, quo aer nimis condenſatus exire poſſit, quo egreſſo ſuber dein remouetur et aether pondere quatuor unciarum a reliquo liquore, ſubtus contento,

in aliud vas ope infundibuli vitrei transfunditur et reconditur. Hunc modum si seruaueris, semper aetherem absque periculo obtinebis, secus autem si feceris, maximum periculum suberit et vasa displodentur, aut aether minori copia vel etiam nunquam obti-
p. 296. nebitur. Quod ad residuum aetheris nitrosi attinet, istud acidae indolis est et partes spiritus vini disiunctas continet. Destillationi id commissum liquorem valde inflammabilem, odoris suauis, aquae miscibilem, acidum, colorem syrupi violarum viridem reddentem cumque oleo tartari per deliquium efferuescentem exhibet. In retorta materies flaua, succino similis, remanet, quae ex oleo vini, cum acido nitri mixto constans, et pro sapone composito aut materia gummi saponacea habita, aquam ex aere attrahit inque ea, nunquam vero in spiritu vini, soluitur. Si residuum hoc cum alcali fixo saturatum destillatur, liquor, ex spiritu vini summe rectificato et aethere nitroso constans obtinetur, quem Cl. Auctor liquorem anodynum nitrosum vocat. Post hunc alcali volatile et oleum foetidum eodem modo, ut in destillatione aetheris vitriolici annotatum fuit, ascendit.

p. 314. Tandem etiam ex commistione acidi salis marini cum spiritu vini aetherem se obtinuisse, Noster perhibet. Cum autem haecce operatio difficillima sit atque memoratus aether non, nisi encheiresi peculiari rite obseruata, obtineri possit, Noster ea propter operationem sequentem instituendam esse praecipit. Salis marini decrepitati libra una committitur retortae tubulatae, in reuerberatorio furno collocatae, cuius collo recipiens adaptatur, quod praeter aperturam pro recipiendo collo aliud orificium in fundo aliudque a latere possidet. Priori phiala longo collo atque etiam medio in ventre orificio pro emittendis vaporibus elasticis interdum aperiendo, instructa agglutinatur. Posteriori autem parua cucurbita, spiritum vini continens applicatur, cui paruus furnulus suppo-

ſupponitur. Cunctis commiſſuris luto bene firmatis olei vitrioli unciae octo ſenſim per tubulum ſali marino affunduntur eodemque tempore, dum nebulae in recipiens tranſeunt, ignis in paruo furnulo accenditur, quo ſpiritus vini in vapores reſoluatur. Tandem etiam ignis in furno, retortam continente accenditur, quo facto vapores ſalis marini in recipiens exeunt, qui cum vaporibus ſpiritus vini, in idem recipiens ſimul tranſeuntibus, miſcentur et in guttas collecti in ſuppoſitam phialam deſcendunt. Operatione finita liquores, in phiala collecti, ſeparantur inque vas vitreum, epiſtomio bene obturandum, transfuſi menſis ſpatio in digeſtione frigida ſeruantur. Tempore hoc elapſo, liquores ſuper lampadem aut leniſſimum carbonum ignem deſtillantur, tuncque parua portio liquoris citrini et pinguis ſupernatantis in recipiente deprehenditur, quem Cl. Auctor pro aethere marino habet et experimentis, ultro continuandis, confirmare ſtudet.

IX.

Quaeſtio Medica. An in celluloſo textu frequentius morbi et morborum mutationes. Praeſide FRANCISCO THIERY; Reſp. *Guil. Bertold.* Pariſiis, 1757. 4. pl. 1½.

Cl. Auctor primo fabricam et naturam, deinde uſum, tum morbos et tandem, quaedam de curatione texti celluloſi exponit. Vocatur vero illi textum celluloſum ideo, quod cellulis innumeris ad ſe mutuo patentibus ſit conflatum. Conſtat autem laminulis a ſe inuicem ſeiunctis, neruis, vaſculis omnis generis interiectis, quorum innumeri humorem eructant lymphaticum varium, pinguem nempe, mucoſum, ſeroſum variae conſiſtentiae areolas diſtendentem. Laminulae ipſae, quaquauerſum obuer-

ſae;

ſae, et temere quaſi diſpoſitae, ſunt fibrae tenuiſſimae, breuiſſimae, ſed utcumque planae, et in latitudinem variam expanſae, et inde a fibris longioribus et nullius fere latitudinis diſtinctae, quamuis et harum nulli ſua deſit vaginula celluloſa. Hec itaque textum celluloſum, plus minus ſtrictum vel laxum, craſſum vel tenue, et liquore vario plus minus pingui et copioſo refertum atque peruium in ſingulis partibus oſtendit, illasque ex eo maxime componi docet uſumque addit, qui in eo conſiſtit, ut firmitas, mollities, mobilitas et elegantia omni machinae concilietur. Contractioni itaque muſculari inſeruit, nec non ſecretioni, vaſa enim diſtinguit, nectit, ordinat et in infinitas figuras ducit. Mollis adeps in cellulas exſudans partes lubricat a frictione, ariditate et frigore praeſeruat, bilis praecipua eſt materia, ſanguinis acrimoniam temperat, in exercitiis diuturnis et inedia prodeſt. Medulla oſſibus cum leuitate firmitatem conciliat et liquido mixta mucaginoſo articulos lubricat. Liquoris ſubpinguis ope et ſubtiliſſimi perſpirabilis vapore fibrarum et membranarum concretiones impediuntur. Humor mucoſus in cellulis aſſeruatus in alimentum cedit. Ad morbos accedens monet, illos vel cum materie vel ſine illa fieri, quorum primi in humorum, alii in ſolidorum vitiis potiſſimum conſiſtunt, eorumque mutationes recenſet. Inde vero a texti celluloſi morbis qui cum materie fiunt, incipit et pinguedinem nimis auctam conſiderat, quae partes comprimit, fibras relaxat, vaſa anguſtiora reddit, motum et ſenſum minuit et varias functiones laedit. Muſculi inde aliquando prorſus deficere videbantur. Illa vero, liquidis miſta circulantibus, variis in cauis deponitur, et ſi in corde concreſcit, ſubito interimit. In oſſibus medulla vero abundat, ab eius autem defectu fractura, a corruptione paedarthrocace et diri oſſium morbi: ex aucta axungia articulorum horum dislocatio, ex illa imminuta

minuta ſtrepitus, rigiditas, anchyloſis oriuntur. Iis, quibus celluloſae membranae in toto corpore macilentae ſunt, acuti morbi ſunt frequentiores. Si texti ſpongioſi cellulae deplentur, atrophia eſt. Cito et multum quoque pinguedo abſcedit a propria indole; in tinea inſtar ſeri liquidiſſimi diffluit putrida etiam fit et rancida; in cancro vero ſummus corruptionis eius eſt gradus, omnia vitia facile etiam ſuſcipit et tenaciter retinet, hinc varii morbi, in primis cutanei, oriuntur. Ab admiſſo in cellulas aere fit emphyſema, horrendum certe viſu, ſi pulmoni ipſi vulnus leue anguſtum inflictum ſit. Vola tamen manus et planta pedum aerem recuſant. Anaſarca porro et leucophlegmatia loca inania et vacua alias opplent et totum corpus vel eius partes infeſtant. Variae hinc partes ex ſede ſua dimouentur; hinc duodenum flatibus vel aqua turgidum varias facit aegritudines, quae vicinis viſceribus male adſcribuntur. Situ porro et mollitie vaſorum in tunica cellulari et pinguedinoſa ſerpentium, amplitudine ductuum adipoſorum et facili per eos ſanguinis admiſſione atque cellularis vitiis effici perhibet, ut cruor variis de cauſſis effundatur. Inde ecchymoſis, aneuryſma ſpurium et varii nominis exanthemata, quae gradu tantum differunt et inflammationi proxima ſunt. Duplex vero genus inflammationis admittit, ubi nimirum cruor vel vaſa lymphatica diſtendit, vel in telae interſtitiis deponitur, poſterius tamen in omni inflammatione perpetuum eſſe, ſimul vero vim neruorum intendi aſſumit, et cellulares adipoſas phlegmone, alias ſtrictiores eryſipelate affici monet; inflammationis autem et ſuppurationis nec non gangraenae et ſphaceli materiam et ſedem praecipuam eſſe pinguedinem et textum celluloſum, fuſe exponit. Textum porro cum pinguedine vel muco vitiatis induratum varios tumores efficit, grandines, tubercula, clauos et tumores cyſticos. Depoſitio humoris ſalino terrei in cellulari muſculorum hos

indura-

induratos reddit, in neruorum cellulari paralyſin, in illo glandularum variam maſſam informem producit. Haec cellulоſa fabrica vitiis quoque humorum circumeuntium facile afficitur et ſeroſae colluuiei praecipua ſedes eſt. Illa quoque vel ſtricta vel relaxata nimis eſt, tenuior etiam vel craſſior deficit interdum, vel calloſa eſt, vel morboſe efformatur aut ampliatur et cohaeſiones praeternaturales caruncula s, ulcerum fungos, hyperſarcoſes, polypos etc. partium duritiem et alia producit. Materia morbifica libere quoque per illam progredi poteſt; id demonſtrant anaſarca oedemata, internis cauſſis extricatus per cellulas vagans dolores producens et inflammationes laedens aer, puris ſi exitum non habet reſorptio vel ulcerum ſinuumque formatio, purulentae metaſtaſes, in locis, ubi amplior et pinguior cellularis eſt, potiſſimum obuiae; ſeroſae et acres materiae, quas cellularis tenui perſpirabili madida, ut pulmo potiſſimum, ſuſcipit, gangraena, ſphacelus, ſcirrhus. Damna vero inde producta vix compenſat celluloſa ſolidum et cicatricem ſuppeditans. Probant hanc communicationem quoque glandulae variae in vicinia vagantes, tumores lymphatici diffluentes, pediculi et vermiculi, vena medinenſis, duriſſima corpora, glandes plumbeae, aciculae Quamuis vero haec ita ſint, materiae tamen morbificae congeneres ut plurimum telas affectare et ex adipoſa in adipoſam, ex muſculari in muſcularem, ex nerui cellulari in ſimilem progredi et hinc in neruorum morbis textum eius frequenter peccare Auctori videntur. Illud vero materiae virulentae, lente in primis, corpus afficientis praecipuam ſedem eſſe profert et monet longos morbos in celluloſo, acutos in vaſculoſo ſyſtemate ſedem magis habere, utrumque tamen mutuum ſibi aditum praebere. Summam tandem curationis addit et textum illud replere vel deplere docet et inter alia in priori caſu vaſa debilitare et laxare etiam venaeſectione, in altero roborare

roborare vel dilatare ſuadet, et omnis generis auxilia profert in his morbis adhibenda.

X.

An ut caeteris animantibus ita et homini ſua vox peculiaris? Diſput. an. 1757. M. PETRO LVDOVICO MARIA MALOET, Praeſide D. Med. Pariſ. Reſp. *Iac. Sauary.* pl. 3½.

Summa huius diſputationis lectu dignae haec eſt: Homo, naturae opus primarium, praeſtantiae ſimul et miſeriae miraculum inexplicabile eſſe videtur, nam, ſi adultus et in ſocietate viuens ſpectatur, reliqua animantia omnia quam longiſſime ſuperat cum facultatibus animi excellentiſſimis, tum artibus praeclaris, ſin vero ſolus et in vitae principio, omnium imbecillimum animal ineptiſſimumque. Ad facultates animi quod attinet, aliae a natura ſunt, ex inſtitutione aliorum atque conſuetudine ſunt adquiſitae aliae. Inſtitutio omnis ex loquendi vi tam magnifica tamque diuina exiſtit, quae primum efficit, ut ea, quae ignoramus, diſcere et alia, quae ſcimus, alios docere poſſimus. Hinc quaeſtio nata eſt, an praeter homines et aliae belluae gaudeant facultate loquendi, et altera cum prima coniuncta, utrum homini peculiaris vox a natura data ſit, nec ne?

Vox generatim eſt ſonus ab animali per inſtru- p. 4.
menta, quae vocalia auctor appellat, voluntarie emiſſus; duplicis generis ſunt haec inſtrumenta, alia remota ut pulmones, muſculi intercoſtales, ſeptum transuerſum etc. alia proxima. Aer ope dictorum organorum exprimitur vel ſonorus, tunc vox dicitur, vel non ſonorus, tunc halitus et ſpiritus appellatur. Id quod ſpiritum non ſonorum efficit, commode vocis organum appellaueris. Sed quidnam illud ſit, quod non ſonorum ſonorum reddat, de eo magna doctorum

hominum eſt diſſenſio atque contentio. Veteres ante GALENI tempora aſperam arteriam formandae vocis inſtrumentum eſſe ſtatuebant, ſibique perſuadebant fiſtulam hanc ſimili modo, quo tibiae ſonum reddere ſolent, vocem efficere. GALENVS primus paullo rectius glottidem praecipuum vocis organum eſſe voluit. Tandem DODARDVS in actis Acad. ſcient. docuit, aſperam arteriam modo ſuppeditare materiam vocis et praeterea nihil, ſolam glottidem genuinum et immediatum eſſe vocis inſtrumentum, eamque, cum tendinoſis labrorum ligamentis magis aut minus coarctata ſit, ſonos edere magis aut minus acutos. Sed poſt eum Cl. FERREIN oſtendit, vocem eiusdemque diuerſos tonos ſola glottidis arctatione nequaquam explicari poſſe, idcirco nouam ſuoque ingenio valde dignam excogitauit explicandae vocis rationem, eamque multis atque egregiis experimentis confirmauit. Eſt autem haec: vocis inſtrumentum verum eſſe dichordon pneumaticum et labra glottidis, ipſi taenias ſonoras ſiue chordas vocales dicta, non inepte cum binis clauicymbali fidibus iſochronis poſſe comparari, aerem in has taeniolas impingentem exſpirationis tempore cum plectro, et vim thoracis ac pulmonis exſpirantis cum fidicinis dextra plectrum in fidibus lentius vel citius agente.

p. 8. Oſtenditur itaque, quot diſtent modis quadrupedum organa ab eis, quae in volatilibus reperiuntur. Atque ex modo traditis diſcriminibus aliisque rebus, quas experientia nos docet, colligit demum tria organorum vocalium genera, ſua natura diſcrepantia, atque triplicem efformandae vocis mechaniſmum. Ergo tres quoque claſſes ſonorum animalium ſtatuendae; prima a voce humana maxime diſcrepans eſt auium membranoſa lingula in ima trachea carentium; quam vocem ſibilantem ſiue ſimplicem auctor nominat. Altera eſt auium aquaticarum aliarum-

aliarumque lingula membranoſa ſupra bronchiorum diuiſionem donatarum; media eſt inter ſibilum et quadrupedum vocem, et ab eo clangoſa vox ſiue clangor appellatur; tertia denique hominis eſt atque quadrupedum et vocis nomen ſpeciatim retinet. Iam quo pacto ſub unoquoque genere comprehenſae voce ſibi propria gaudeant forma inueſtigatur.

Vociferationes, quas dicit, magis aut minus variatae in ſpeciebus, maiori aut minori inſtinctu praeditis, conſtituunt brutorum loquelam. Forma harum vociferationum nihil aliud eſt, quam alicuius partis in ore ad aliam appulſus, quo vocis ſonus modificatur, alteratur, interciditur. Inde varia eſt vociferatio, cum in pennatis, tum quadrupedibus, altera eſt cita et quaſi monoſyllaba, qualis eſt paſſerum et pipientium omnium; continuata eſt altera, quae fit vel absque nouo appulſu, ut in tauro, oue etc. et ſatis apte diceretur vox fuſa, vel in non nullis multoties iteratur idem appulſus, ut in cane latrante, equo hinniente, quae vox interciſa appellanda, alia animantia eundem appulſum bis tantum repetunt, ut anſer, unde vox geminata, alia duas ſyllabas diſtincte articulant, ut lacerta Tockaye, unde vox articulata, quaedam denique vociferationes ad nullam ex ſupra dictis referri poſſunt, ut aſinorum ruditus hanc vocem anomalam nominat. Alio modo ſic poſſunt diſtingui vociferationes animantium atque internoſci. Sunt, quae rudiore inſtinctu donata vocem habeant minus diſtinctam et variatam v. c. oues, boues, lepores, ſunt porro alia, quaſi ſagaciora, pluribus animae commotionibus obnoxia, quae vocem diſtinctiorem edere ac pro vario effectu variare norint. Sed hae varietates omnes intra admodum anguſtos limites poſitae ſunt, ſi ſpectes varios et innumeros vocis humanae modos.

Dupliciter ea vox conſiderari poteſt: 1) in eo ſtatu, quem habet cum reliqnis animantibus com- p. 13.

 munem,

munem, deinde quatenus homo, ratione ornatus, illa voce utitur ad ſignificandas cogitationes ſibi proprias. Quum omnes homines cuiuslibet gentis ſimiles ſonos emittant ab idiomate proprio non pendentes ad declarandas appetitiones animi commotionesque, efficitur, ut hominibus, quam cum reliquis animalibus communem habeant, vox competat. Itaque naturalis eſt haec lingua, quae ob neruorum et cordis et laryngis conſenſionem ſubſequitur, ut in lactante et ridente cachinnus, in moerente et lachrymante fletus etc., quae dicta ſunt, mirifice confirmant interiectiones atque exclamationes, quae apud uniuerſos homines, ne ſummos quidem exceptos, ſimillimae ſunt, et voce et tono. Haec de voce naturali. Sequitur loquela, cuius organa vel remota et quaſi materiam conſtituentia, vel proxima ſunt; quae denuo vel efficientia nempe lingua, maxillae cum dentibus affixis et labra, vel naturam tantum patibilem habent, utpote duo aeris e pulmonibus erumpentis meatus, oris cauitas et lacunar narium. His loquelae elementa non admodum multa, litterae nimirum formantur, quae ſunt vel vocales, vel conſonantes. Vocalis eſt ſonus humanus ſiue vox ſimplex ſola oris apertura modificata absque ullo linguae aut labiorum ad aliam partem appulſu. Vocalium bene ſonantium et diſtinctarum paruus eſt numerus, ſic in lingua franco-gallica tantum duodecim numerantur, de quarum indole et pronunciatione Auctor exponit. Ex ſolis vocalibus oratio conſtare non poteſt. Loquela potius murmur quoddam foret, niſi earum ſonus interciperetur. Haec interceptio momentanea, per appulſum a parte ad partem facta, conſtituit conſonantis naturam. At dicet aliquis hanc partem loquelae elementariam non eſſe naturalem, ſed facili negotio, cum experientia duce, tum ratione euinci poteſt, quod etiam ea, qua ſolet cura Auctor fecit. Tum doctiſſime expenduntur conſonantes, ut

pateant

pateant earum natura et diſcrimina. At qui poſſunt tam paucae litterae tot ac tam varias voces in variis linguis formare? non mirabitur profecto, qui combinationis leges nouerit. Sic Auctor monoſyllabas tantum ex 4 litteris ad ſummum computans inuenit 98520 dictiones diuerſas ex 12 vocalium et 16 conſonantium ordinatione compoſitas, ſic numerum triſyllabarum poſſibilium ſupponendo ſyllabas ab una ad quatuor tantum litteras, prope 95605096208000.

Taceo reliqua, quae Vir doctiſſimus vel firmandae ſententiae vel illuſtrandi argumenti cauſſa in medium affert.

XI.

RVDOLPH. AVGVST. VOGEL, Medic. Doct. et Profeſſ. Götting. Hiſtoria Materiae Medicae ad nouiſſima tempora producta. In uſum academicum. Lugd. Batav. et Lipſiae, apud Eliam Luzac. MDCCLVIII. 8. alph. 1 pl. 5.

Libellus hic multo ſtudio conſcriptus in duas partes diuiditur, quarum prior notiones generales, quibus actiones remediorum definiuntur, tradit inſimulque catalogum remediorum, quae in certis morbis ſingulares et conſtantes effectus praeſtant et ſpecifica audiunt, exhibet. Poſterior ipſas materies, viribus medicamentoſis praeditas, continet atque primo ea corpora, quae ex regno vegetabili, dein quae ex animali, tandem, quae ex minerali deſumuntur, exponit. Ita autem ordo tractationis in his obſeruatur, ut cuiuslibet regni uſitata primo loco conſiderentur, poſtea minus uſitata, denique obſoleta apponantur, quorum ſingula ſecundum ordinem alphabeticum in quauis claſſe reperies. De quolibet corpore, ſiue uſitatum, minus uſitatum aut obſole-

tum ſit, deſcriptionem, notas characteriſticas et vires Noſter indicat, hasque ultimas experientia tum auctorum, fide digniſſimorum, tum ſuapte confirmat, minime autem ſecundum partes conſtitutiuas definire audet. Hiſce enim extractis actiones medicamentorum, eorumque virtutes diuerſas minime inniti, imo ne generales quidem e. g. purgantes diureticas etc. vires inde deriuari poſſe, autumat. Praeterea remedia tantum ſimplicia, minime autem compoſita hic commemorantur, quippe quae in pharmacia potius, quam hoc loco recenſenda Noſtro videntur.

p. 1. De priori parte, ſumma medicamentorum genera comprehendente, ſequentia annotare liceat. Quicquid morbos vel arcet vel debellat, medicamentum dicitur, quod, absque praeparatione notabili et per ſe ſi adhibetur, ſimplex audit. Agunt medicamenta vel in ſolida vel in fluida, vel in utraque ſimul. Quae in ſolida agunt, vel texturam mutant vel motus eorum alterant. Ad illa relaxantia, indurantia et inflammantia pertinent, ad haec vero tonica et ſedantia referuntur. Quae in fluida agunt, vel qualitatem vitiatam corrigunt vel educendo eandem minuunt. Illa ſunt alterantia, haec euacuantia. Summa haec genera in diuerſas iterum diuiduntur ſpecies varieque appellantur, prout nimirum eorum effectus, applicandi modus atque actionis gradus eſſe
p. 6. ſolet. Actio medicamentorum a diuerſa particularum conſtituentium indole dependens imperfecte a priori cognoſcitur, certusque harum partium effectus determinari vix poteſt. Chemia tamen et ſenſus, guſtus in primis et olfactus, partes iſtas detegendo, interdum actiones indicant. Ita partes ſalinae acidae, alcalinae et mediae, dein ſpirituoſae, ſulphureae, oleoſae, reſinoſae, ſebaceae, ſaponaceae, gummoſae, mucilaginoſae, terreſtres et gelatinoſae Chemia eruuntur, quarum virtutes et actiones, ſingulis

gulis proprias eadem haec ars manifeſtat. Verum
hac via incedere ubique non poſſumus, ſiquidem
medicamentorum quorundam partes conſtitutiuae
non ſemper, aut ſaltem imperfecte, imo dubie, eruun-
tur. Interdum ſapore medicamentorum facultates p. 10.
deteguntur. Ita amara, dulcia, acida, acria, auſte-
ra, ſalſa, viſcoſa, ſicca, aquoſa, pinguia cognoſcun-
tur, quorum ſingulis peculiaris virtus ineſt. Sed et
haec explorandi methodus ſaepe fallax eſt, multo-
que minus virtus medicamentorum odore cognoſci-
tur. Dantur quidem, qui huius ope virtutes, e. g.
odore fragrante neruorum flaccidorum erectionem
etc. indicari putent, ſed patitur haec res omnino
exceptionem, ſiquidem uni ſaepe fragrans eſt, quod
in altero nauſeoſum et conuellens deprehenditur.
Optimam itaque certiſſimimamque, virtutes medi- p. 14.
camentorum cognoſcendi, viam experientia praebet,
ita tamen, ut medicamenti notae bonitatis, doſis,
praeparandi modus, morbi ſtatus, diaetae regimen,
pars affecta, tempeſtatum ratio et, quod maximum,
ipſius aegrotantis idioſyncraſia ſedulo attendantur.

De modo agendi medicamentorum ſpeciali ſe- p. 16.
quentia notamus. Primo medicamenta, quae in ſo-
lidas partes agunt, conſideranda veniunt. Relaxan-
tia dicuntur, quae fibras ob liquidorum defectum
coalitas et rigidiores factas aut ab influente creſcen-
teque humore nimis intentas penetrant, longitudi-
nem earum augent et ad flexilitatem et dilatationem
diſponunt. Anodyna pro varia doloris cauſſa varie
agunt. Ita namque externe relaxantia, emollien-
tia, pungentium rerum extractio, partium lacerata-
rum adductio, uſtio, induratio et abſciſſio; interne
vero reſoluentia, attenuantia, laxantia et diaphore-
tica aut ſtimulantia aut acre corrigentia, diluentia et
inuoluentia, aut carminatiua et lubricantia, aut an-
thelmintica et aluum ſoluentia anodynam vim prae-
ſtare ſaepe ſolent. Hypnotica et narcotica, cauſſam

doloris minime tollendo ſtuporem inducunt aut ſenſum partis obtundunt. Tonica vel contractionis cauſſas augent, ut irritatio ſolidorum, humorum condenſatio etc. vel id, quod contractioni reſiſtit, remouent, ut ligaturae, compreſſiones etc. quo etiam modo adſtringentia traumatica, ſarcotica, ſtyptica, repellentia agunt. Stimulantia ob particulas, ſumme ſubtiles, acres, maiori vi ſolidorum contractionem augent, atque calorem motusque depreſſos excitant. His potentiora ſunt attrahentia, quae fibras ita irritant, ut ab eorum applicatione externa ſanguis et humores ad cutim alliciantur, haecque in veſicam interdum attollitur. Maiori adhuc imo ſumma acrimonia agunt catheretica, eſcharotica ac cauſtica, quae vel in nudam tantum carnem vel in hanc et cuticulam ſimul, vel et in hanc, cutim et ſubiectas carnes agunt.

p. 26. Ad medicamenta, quae in fluida agunt, referuntur abſorbentia, quae, ſi mere terrea in primis tantum viis acidum corrigunt, ſin vero ſalino alcalia ipſam ſanguinis maſſam penetrant eiusque lentorem corrigunt, atque etiam, interdum particulas ſalino ſulphureas in ſe recipiendo, refrigerant, ſolida humida exſiccant bilisque putredinem augent. Bezoardica vel materiem, humoribus et ſanguini in primis corruptionem inducentem, e corpore eliminant ut vomitoria, attrahentia et diaphoretica, vel eandem, ut diluentia et demulcentia, immutant. Reſoluentia ob tenuem, acrem et ſaponaceam materiem craſſos humores penetrant, incidunt et cohaeſionem minuunt. Quorſum etiam referuntur diluentia, quae pituitoſos humores penetrant et ſales ſoluunt, hincque reſoluunt, itidemque detergentia, quae lentos glutinoſosue humores adhaerentes expurgant. Incraſſantia vel particulis viſcidis humores compactiores reddunt, vel partes, ſpecifice leuiores auferunt vel tenuiores exturbant. Calefacientia vel ſtimulando

do vel resoluendo agunr. Refrigerantia partium solidarum et fluidarum tritum imminuunt, idque vel diluendo et attenuando vel solidoruw vim contractilem destruendo vel acria expellendo fieri solet.

Ad medicamenta, quae fluidorum qualitatem vitiatam eliminant, pertinent euacuantia et primo quidem ventrem deiicientia, quae vel humores viscidos resoluunt vel fibras intestinales irritant. Pari fere ratione vomitoria agunt, ita tamen ut, validiorem ventriculi constrictionem excitando, subuersionem inducant. Diaphoretica interdum vel stimulant, vel resoluunt, vel diluunt, vel calefaciunt, vel relaxant, vel detergunt, hisque modis actionem exercent. Diuretica vel diluendo, vel resoluendo, vel spasmos, dum acrem materiem absorbent aut demulcent, tollendo, vel et emolliendo agunt. Saliuantium, mercurii nimirum actio, declarari vix potest. Apophlegmatismi, saliuam et pituitam ex ore ducentes, vel oscula glandularum salivalium obstruunt, vel vasa saliualia stimulant, sicque pari ratione et errhina agunt. Emmenagoga calida fere sunt et vel roborando, vel resoluendo uterumque expurgando, vel relaxando vim exercent. Anthelminthica vel pituitam, sedem vermium eiiciunt, vel qualitate, vermibus venenata, vel alia, nobis minus cognita, ut mercurius, vermes pellunt. Carminatiua, quae flatus exturbant vel resoluendo, vel roborando, vel spasmos tollendo, vel emolliendo operantur. Lithontriptica vel ipsam calculorum materiem dissoluunt, vel gluten destruunt. p. 31.

Atque haec sunt, quae ex hac parte excerpere potuimus. De posteriori nihil est, quod addamus. Singulorum enim mentionem facere, rerum copia earumque breuis expositio non permittit. De reliquo librum hunc, singulari cura elaboratum usu non carere, resque in eo notatas multis insignibusque auctorum testimoniis confirmatas hincque artis medi-

cae tyronibus imo et aliis commendandum librum esse, iudicamus.

XII.

Philosophical Transactions, giving some Account of the present Undertakings Studies, and Labours, of the Ingenious in many considerable Parts of the World, Vol. XLIX. Part I, for the Year 1755, London printed for L. Dauis 1756, Part II, for the Year 1756, London 1757. 4. plag. 967, et tab. aen. 27.

i. e.

Transactiones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus nouissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. XLIX Pars I et II.

In parte prima hae occurrunt obseruationes:

p. 1. 1) Dissertatio *de pressionibus ponderum in machinis motis*, Auctore Cl. CHRISTIANO HE'E, Prof. Hafniensi.

p. 4. 2) Cl. THOM. SIMPSON, S. R. S. *inuestigatio regulae uniuersalis ad resoluenda isoperimetrica problemata omnium ordinum.*

p. 16. 3) *Pars epistolae* Cl. IO. HVXHAM, M. D. ad Cl. W. WATSON, S. R. S. qua *de fulminis tactu, Plimuthi obseruato*, agitur.

p. 18. 4) *Commemoratio morbi alicuius ocularii*, Auctore EDVARDO SPRY, Chirurgo.* Femina quaedam querebatur de vehementi dextri oculi dolore ac aliqua visus hebetudine. Initio oculus alterum magnitudine

* Lecta d. 9. Ian. 1755.

tudine non ſuperabat, ſed tunicae corneae pelluciditas minuebatur et pupilla valde dilatabatur; nec etiam vaſa ſanguifera tunicae adnatae et ſcleroticae turgebant, nec ſolito magis rubebant. Sed poſt aliquas venae ſectiones et uſum veſicatoriorum dolor increbeſcebat, pupillae dilatatio et corneae tunicae opacitas augebatur, et, adnata ac ſclerotica multum inflammatis, omnis oculus prominebat. Tandem euerſio ſuperioris palpebrae cum magno dolore ſequebatur. Inciſio tunicae adnatae et arteriae temporalis, quidem breue leuamen adferebat, ſed nimia magnitudo oculi medentes iubebat hunc morbum inter carcinomata numerare. Igitur omnis oculus exſcindebatur et medela voto reſpondebat.

5) Cl. HENR. BAKERI, S. R. S. *Additamentum ad relationem de morbida cute, quam num. 424. philoſ. Transact. exhibet.* * Memoratur c. l. puer 14 annorum, cuius omne corpus, capite et palmis manuum pedumque exceptis, peculiaribus tuberculis obſitum erat. Hunc elapſis 24 annis adhuc viuum cum filio 8 annos nato, eodem cutis morbo laborante, vidit Cl. BAKERVS. Putat haec tubercula dici poſſe innumeram fuſcarum cylindracearum verrucarum progeniem. Decidere ea videbat in multis locis et iis noua pallidioris coloris ſuccedere, quod vir quotannis omni auctumno aut hyeme euenire dicebat. Eo tempore leuem morbum ſentit, a quo tamen venae ſectione ſibi cauere ſolet. Variolae et bis excitata ſalinatio vanam liberationis ſpem fecerunt. Nam etſi his durantibus tubercula euaneſcerent cutisque alba et mollis redderetur, attamen poſtea priſtinas ſedes occupabant. Ceterum vir per omnem vitam recte valuit. Ex ſex liberis, pari hiſpida cute veſtitis, ſupereſt unicus memoratus puer. Huic et reliquis poſt p. 21.

I 5 nonam

* Lectum d. 23 Ian. 1755 et vid. Comment. noſtr. Vol. VII. P. II. p. 218.

nonam a natiuitate septimanam haec cutis nascebatur, quae tamen etiam variolarum tempore non obseruata fuit. Verosimile igitur est, hunc virum peculiare hominum genus hispida cute donatum propagare posse.

p. 24. 6) *Epitome trium epistolarum* ISAACI IAMINEAV *ad* FRANC. HOSKINS EYLÉS STILES *datorum, quae incendium Vesuuii* 1754 *obseruatum enarrant.*

p. 28. 7) *Relatio de agarico haemorrhagias post amputationes sistente.* Auctore Cl. GVIL. WATSON.* Intelligitur LINNAEI *boletus acaulis puluinatus laeuis, poris tenuissimis* et BROSSART in hoc casu eum agaricum optimum censet, qui in annosa et ramis suis orbata quercu crescit.

p. 30. 8) Cl. PETR. ASCANII, M. D. epistola ad Cl. PET. COLLINSON *de monte* Tabery *in Suecia ex minera ferri composito.*** Existimat Auctor hunc montem olim arena sepultum magnis motibus subterraneis aeri expositum fuisse, cum ipsi incredibile videatur eum nudum, qualem nunc videmus, in meram ferri mineram commutari potuisse.

p. 34. 9) *Relatio de peculiari caussa mortis puellae fere octennis* scripta a Cl. RICHARDO GVY, Chirurgo.*** Haec puella nullum leuamen ex medicamentis contra hydropem, quo laborare credebatur, propinatis sentiebat, sed emaciata vitam finiebat. Aperto cadauere nulla aqua, sed ouata, fusca, solida, cellulis fluida mellea quasi materia repletis distincta et 14 libras ac 2½ uncias ponderans substantia, quae omne prope-

* Lecta d. 6 Febr. 1755.
** Lecta eodem die.
*** Lecta d. 13 Febr. 1755.

propemodum abdomen occupabat adiacentesque partes comprimebat, reperiebatur.

10) *Epitome duarum epistolarum* IAC. LATTERMANI, *Med. et Chir. studiosi ad* Cl. SCHLOSSERVM *de effectu agarici quernei, truncatis artubus maioribus corporis humani impositi, et pulueris lycoperdi osculis maximarum arteriarum in equo discissarum adspersi, cum societate a Cl.* IOSEPH. WARNER *communicata.** Vtrumque medicamentum in utroque casu sanguinis vim cohibuit. p. 36.

11) *Epistola* Cl. IAC. PARSONS, M. D. *ad* TH. BIRCH, qua *lycoperdon ut remedium aduersus sanguinis fluxum post amputationes* laudatur. ** Experimenta a Cl. LA FOSSE in aquis feliciter instituta nostro Auctori digna videntur repetitione, quia hanc chirurgis viam ad similia tentamina in corpore humano monstrare posse opinatur. p. 38.

12) *Epistola* Cl. HENR. MILES, S. R. S. *ad* Cl. IO. CANTON, S. R. S., quae *de statu thermometri die* 8 *et* 9 *Febr.* 1755 *in* Surria *agit.* p. 43.

13) *Epistola* Cl. GVIL. OLIVER, M. D. quae *de hydrope recenti oleo sanato* exponit. *** Duabus feminis ac uni viro hydrope laborantibus oleum, quo acetaria condiuntur, inungebatur et morbus aucto urinae profluuio plane cessabat. p. 46.

14) *Obseruationes eclipsium satellitum Iouis habitae* Vlissipone *in regio collegio beat. virg. a necessitatibus nuncupatae*, a IO. CHEVALIER, *cong. orat. et R. S. Lond. S. anno* 1754. p. 48.

15) *Com-*

* Lecta d. 13 Febr. 1755.
** Lecta eod. die.
*** Lecta d. 20 Febr. 1755.

p. 49. 15) *Commemoratio malignarum febrium, quae sub finem anni 1753 et initium insequentis anni* Rothomagum *depopularunt* Auctore Cl. LE CAT.* Succinctam Noster historiam morborum epidemicorum, a triginta abhinc annis in non nullis Galliae prouinciis grassantium, exhibet. A vigesimo enim tertio huius seculi anno, sicca aestate conspicuo, febres malignae miliares et hoc et sequenti anno crebrius occurrebant. Anno trigesimo sexto et septimo anginae gangraenosae exitiosae erant, accedebat quoque peripneumonia maligna, quam tamen pituitosam dicit Noster. Anno trigesimo nono Parisiis grassabantur continuae malignae febres cum delirio, breui funestae. Sicca aestas anni quadragesimi tertii fluxus ventris sanguineos epidemicos cum magna aegrorum imbecillitate, colicis doloribus et febre valida inducebat, sede morbi in crassis magis, quam in tenuibus intestinis et ventriculo inuenta, in dissectionibus cadauerum intestina gangraenosa et erosa inuenit Noster. Modica euacuatio, temperantes liquores et emulsiones nec non paregorica medicamenta, exigua quantitate data, optime conueniebant. Purgantia vero et venae sectiones copiosae prorsus alienae erant. Emetica, in primis vitrum antimonii ceratum cum prospero quoque successu tentata fuerunt. Anno quadragesimo quarto arthritici et rheumatici dolores frequentiores erant, sequentes vero anni nullam ferme epidemicam labem offerebant, et quadragesimo octauo demum anginae gangraenosae exitiosae erant. Et hoc et sequentibus annis usque ad quinquagesimum primum febres malignae, maculis inflammatoriis in intestinis stipatae, in principio peripneumoniam mentientes, validis paroxysmis non conspicuae solennes erant, albae miliares pustulae in his frequentiores tristem morbi euentum indicabant, et haud raro variolis, quoque tunc temporis grassantibus

* Lecta d. 20 Febr. 1755.

bus ſuperueniebant. Ab his principiis circa finem anni quinquageſimi tertii et initium ſequentis febres malignae a ventriculo, inteſtinis et pulmonibus, male affectis, cauſſam repetentes frequentiores erant et quaſi peſtilentiales videbantur. In primo gradu laſſitudo et articulorum dolores praecedebant alia ſymptomata, quae morbum diuturnum ſine vitae periculo trahebant; in altero gradu febres cum doloribus capitis acerbiores erant; in tertio gradu ſymptomata quidem in principio leuiora erant, paulo poſt tamen febris intendebatur et varia ſymptomata malignitatis ſuccedebant, v. c. angina, nauſea, delirium, lingua ſicca, ſtupor in remiſſione paroxyſmi, excretio puſtularum miliarium tandem vigeſimo primo ſaepe die ſequebatur. In principio moderatae quaedam venaeſectiones, emetica, multa aqua diluta, aluum aliquoties mouentia, vel laxantia antiphlogiſtica conueniebant; acidula temperantia et antiſeptica nec non analeptica et calidiora quoque medicamenta v. c. Theriaca veneta, vires languentes in morbi progreſſu ſuſtinebant. Erat tamen in hoc morbo ſolutio lenta, quae aegros diu languentes detinebat, et poſt plures menſes ſenſum laſſitudinis artuum, cephalalgias, pulſum irregularem, affectiones hypochondriacas et alia varia incommoda relinquebat.

16) *Narratio de obitu* Cl. GE. GVIL. RICHMANNI, *Prof. Petropolitani, fulmine percuſſi, ex germ. idiomate anglice verſa.* * p. 61.

17) *Expoſitio Romanae inſcriptionis* Maltoni *in* Eboracenſi *agro* 1753 *repertae*, Auctore Cl. IO. WARD, Prof. Gresh. p. 69.

18) *Catalogus quinquaginta plantarum horti* Chelſeyani *ad annum* 1754 *reg. ſocietati a ſodalitate pharmacopoeorum per* Cl. IO. WILMER *oblatus.* p. 78.

19) *Epiſto-*

* vid. Comment. noſtr. Vol. V. P. IV. p. 588.

p. 82. 19) *Epiſtola* Cl. T. SIMPSON ad Ill. Com. de MACCLESFIELD *de utilitate medii numeri obſeruationum in practica aſtronomia.*

p. 93. 20) *Relatio de virtute ſtiptica* agarici quernei *et* fungi vinoſi *poſt amputationes* Auct. Cl. IAC. FORD, *Chirúrgo.* * Quum Auctor ſuſpicaretur hanc vim agarico non peculiarem eſſe, ſed ab eius textura pendere, eandemque alii perſimili fungo e. c. ei, qui in doliis et muris cellarum vinariarum creſcit ineſſe, hoc aduerſus haemorrhagias utebatur et experimentum non infeliciter proceſſit.

p. 96. 21) *Quaeſtiones a* Cl. MATY *ad amicum, Conſtantinopoli degentem, miſſae cum reſponſione* IAC. PORTERI *legati Anglorum in aula Turcica.* ** Ex poſteriori ſequentia tantum addimus: Numerus eorum, qui Conſtantinopóli peſte moriuntur aeque minus certo ac ipſe incolarum numerus ſciri poteſt; itinerariorum ſcriptores fabulari videntur, quando aſſerunt plures feminas in oriente, quam mares naſci; Mahomedani pauciores liberos quam Chriſtiani habent; et inoculatio variolarum tantum apud Graecos, non vero Turcas obtinet.

p. 109. 22) *Epitome duarum epiſtolarum* THOM. HOLLIS, *quae de repertis in Herculaneo antiquis rebus agunt.*

p. 112. 23) *Exemplum epiſtolae, quam eruditus quidam Neapolitanus ad Cl.* CERATI *ſcripſit, ad Cl.* BAKER *miſſum et ab eo cum ſocietate communicatum.* Agit de libris manu ſcriptis prope Herculaneum repertis.

p. 115. 24) *Epiſtola* IO. PORTERI *ad* WETSTEIN, F. R. S. *terrae motus Conſtantinopolitanos recenſens.*

25) *Epiſto-*

* Lecta d. 10 Apr. 1755.
** Lecta d. 10 April. 1755.

25) *Epistolae* HENR. EELES ad T. BIRCH, *quibus* p. 124.
in caussam ascensus vaporum ventorum et phaenomenorum tempestatis et barometri inquiritur. * Ea sententia, quae docet caussam mutationis specificae grauitatis vaporum et exhalationum rarefactum aerem, aqueas particulas implentem esse, Auctori et difficillima et ad explicandum omnem vaporum ascensum minus apta videtur. Putat autem hanc mutationem aliter fieri non posse, quam ut omni vaporum particulae quantitas eiusmodi fluidi addatur, quod elasticitate et raritate aerem longe superat; et hanc naturam electrico fluido recte tribui. Itaque ex eius vi omnia phaenomena ascensus vaporum, ventorum et tempestatis deriuat.

26) *Obseruatio de peculiari petrefacto echino in pa-* p. 155.
rochia Bouingdon in Herefordiae comitatu *reperto* Auctore Cl. IAC. PARSONS.** Hoc fossile ouatum ac magnis papillis obsitum ab Auctore *echinometra digitata secunda rotunda* seu *cidaris mauri* RVMPHII vocatur.

27) *Duae epistolae ad toxicodendron pertinentes,* p. 157.
quarum prima *** ab Abbate MAZEAS ad STEPH. HALES, altera **** autem a Cl. PH. MILLER ad T. BIRCH data fuit. Prima commemorat triplex toxicodendron, cuius succus panno atrum non corrodentem colorem induxit. Primum est *toxicodendron Carolinianum foliis pinnatis floribus minimis herbaceis,* alterum *toxicodendron triphyllum folio sinuato pubescente.* Vtrumque arbor est. Tertium frutex est et toxicodendron *triphyllum glabrum*, vocatur. Ex duabus posterioribus huius plantae speciebus Abbas MAZEAS pulcrio-

* Lecta d. 23 Ian. 1755.
** Lecta d. 17 April. 1755.
*** Lecta d. 19 Dec. 1754.
**** Lecta d. 8 May 1755.

pulcriorem colorem, quam ex prima ſpecie obtinuit. Altera autem epiſtola priorem in eo refutat, quod hic ſuccus tinctorius abbati nouiter detectus videretur et monſtrat hoc Americanum toxicodendron, eandem plantae ſpeciem eſſe, ex qua Iaponenſes vernicem parare ſolent, qua utenſilia ſua colorant et a KAEMPFERO, DILLENIO et CATESBY deſcribi.

p. 167. 28) *Epiſtola* GVIL. BRAKENRIDGE, S. R. S. *ad Ill. Com. de* MACCLESFIELD *de methodo conſtruendi tabulam probabilitatis vitae, quam homines* Londini *agunt.* * Quanquam Cl. HALLEII tabula probabilitatis vitae, quam 1692 ex indice eorum, qui Vratislauiae mortui fuerunt, confecerat, varie correcta fuit, tamen haec emendatio Auctori minus tuta videtur. Igitur aliam rationem vitam ciuium Londinenſium ad calculos reuocandi proponit. Iubet nimirum Londinenſem et Vratislauienſem mortuorum indicem ita coniungere, ut prior pro aetate 14 aut 20 annorum, poſterior autem pro inſequentibus annis regula computationis ſit, ſpeciminisque loco tabulam hoc modo emendatam ſubnectit.

p. 183. 29) *Narratio de oue cum cornu de collo eius protuberante nata,* Auctore Cl. IAC. PARSONS. ** Cum haec ex *Deuonia* allata triennis aut quadriennis ouis ſocietati monſtraretur, cornu 26 libras ponderabat. Conuexa eius pars 2 pedes et 7 pollices et concaua 2 pedes et 2 pollices longa erat, maxima autem peripheria 2 pedes ac 2 pollices, media 1 pedem et 6 pollices, et minima circa apicem 1 pedem exaequabat. Robur muſculorum colli crebro ac vario motui huius cornu ſufficiebat. Naturalia cornua ouium Deuonienſium huic praeternaturali, in tabula aenea delineato, ſimilia eſſe dicuntur. In capite huius

* Lecta d. 24 April 1755.
** Lecta d. 1 May 1755.

ius ouis duo tantum tubercula cornea, putamini nucis iuglandis dimidiato non abſimilia, conſpiciebantur, quia, ſecundum Auctoris ſententiam, plurimae corneae particulae in eum locum, quo monſtroſum cornu eruperat, propulſae fuerunt.

30) *Commentatio, quae oſtendit cancrum palpebrarum, naſi, canthi maioris oculi et adiacentium partium feliciter exſtirpari poſſe*, Auctore Cl. DAVIEL, *ex gallica lingua in anglicam a Cl.* I. PARSONS conuerſa.* Haec ſententia decem obſeruationibus confirmatur, ex quibus primam commemorabimus: Monialis quaedam Burdegalenſis 45 annos nata querebatur de tumore palpebrae ſuperioris dextri oculi, qui 20 annos durauerat. Paruum initio tuberculum ſenſim creuerat, ut nunc aegrotam multum adfligeret. Chirurgus, cuius opem implorauerat, cauſtico liquore irrigauerat tumorem, quo exaſperabatur; ſed cum poſt anodyna adhibita fuiſſent, diu nullum ſenſibile incrementum cepit, quamuis puella continuum acutum dolorem in eo perciperet. Conſulebat igitur alium chirurgum, qui tumorem abſcindebat, cumque videret ulcus, operationem ſecutum, minus coaleſcere, ſed potius partem adfectam multum erodere et calloſam fieri, mederi ei volebat lapide infernali, ac non nunquam ipſi liquorem cauſticum inſtillabat; quo autem malum ita auctum fuit, ut puella omnem medicamentorum impoſitionem fugeret. Sed cum poſt longum tempus, Auctoris et nonnullorum urbis medicorum commune conſilium de hoc morbo poſceretur, ipſius palpebrae exſtirpatio decernebatur. Itaque Auctor curua acu, filum ceratum trahente, palpebram cum tumore ſublatam, forfice incuruata penitus abſcindebat. Sanguis, qui paucus fluebat, facile cohibebatur; vulnus autem demum poſt 24 horas p. 186

* Lecta d. 8 May 1755.

ras obligabatur, vena brachii post operationem bis pertusa; ac puella, ad quam Cl. DAVIEL die 11 Aug. vocatus fuerat, d. 25 eiusdem mensis pristina gaudebat valetudine nec oculi acies ullum detrimentum ceperat.

p. 196. 31) *Enumeratio quatuor Romanarum inscriptionum in* Salopiae comitatu 1752 *inuentarum, cum obseruationibus* Cl. IO. WARD.

p. 205. 32) *Obseruationes de nido vesparum Americano,* Auctore Cl. ISR. MAVDVIT, S. R. S. * Hic nidus, societati oblatus, tertiae classi vesparum Reaumurianae originem debebat ac ex ramo arboris, quae cornus mas virginiana dicitur, pependerat. Ea, quae Cl. MAVDVIT adfert, narrationem REAVMVRII, de eius constructione confirmant.

p. 209. 33) *Epitome epistolae magistratus urbis* Siculae Mascali, *quae incendium Aetnae* 1755 *mens. Febr. ortum enarrat.*

p. 210. 34) *Relatio de* Vmbla minore GESNERI, *pisce in* Wallia Septentrionali *obuio, quam ex literis* FERRINGTONI *ad* THOM. COLLINSON *datis haustam societati obtulit Cl.* P. COLLINSON. ** Hic piscis formam et saporem trutae habet, sed elegantia eum superat. Conspiciendum se praebet tantum circa brumale solstitium et breui post ad fundum lacus, quem inhabitat, reuertitur. Auctor tres lacus memorat, qui eum alunt. In duobus prioribus ad finem mensis Decembris oculis sese subducit, sed in tertio eo tempore in conspectum venit.

p. 213. 35) *Methodus auditum, obstructione tubae Eustachianae perditum, restituendi a* Cl. IONATHAN WATHEN,

* Lectae d. 15 May 1755.
** Lecta d. 29 May 1755.

THEN, *Chirurgo propoſita.* * Repererat Auctor in cadauere viri, quem frigus auditu priuauerat, tubam Euſtachianam congelati muci plenam. Hoc non ſolum eius opinioni, obſtructionem huius meatus frequentem ſurditatis cauſſam eſſe, nouum robur conciliauit, ſed etiam eum mouit, ut de methodo hanc tubam purgandi a Cl. GVYOT tradita emendanda cogitaret. Nam cum ille minus recte inſtrumentum, huic operationi deſtinatum, per os introducere iuſſiſſet, Noſter potius illud per naſum intruſit, ac quo ſaepius hoc primum in cadaueribus tentauit, eo facilius id in aegrotis repetiit. Vtitur autem fiſtula argentea, commune ſpecillum longitudine non ſuperante, apice paululum incuruato inſtructa et eburneae ſyringae, tepida aqua roſarum mellita impletae, aptata. Hanc inter alam et ſeptum naſi hoc modo ingerit, ut eius conuexa pars ſuperiorem partem aperturae narium reſpiciat, eamque uſque ad orificium ellipticum protrudit; tunc illa pars ſepto obuertitur, ut incuruatus apex tubam facile intrare poſſet; quo facto aqua in eam impellitur, quae mucum per naſum aut os, aut per utramque cauitatem eluit. Memorat aliquot ſurdos, hac ratione ſanatos, operandique methodum icone declarat.

36) *Tentamen chemicum de calcis viuae actione in ſalem volatilem alcalinum.* Auctore Cl. SCHLOSSER, M. D. ** Salem alcalinum volatilem ope calcis viuae liberari et mutari, hocque modo liberatum eo, qui ſale fixo alcalino ſeparatur, penetrantiorem eſſe, res eſt notiſſima. In detegenda autem huius phaenomeni cauſſa a veritate multum aberraſſe ſummos in hac arte viros, Auctor autumat, hincque, ut veritas demum eluceſcat, ipſe experimenta inſtituit. Itaque cum drachma ſalis volatilis concreti, aquae p. 222.

 pauxillo

* Lecta eod. die.

** Lectum d. 5 Iun. 1755.

pauxillo soluti miscuit duodecim uncias aquae calcis viuae, quo facto lactescentia oborta odorque multo acrior factus fuit. Flocculis numerosissimis, undiquaque natantibus et ad fundum secedentibus, liquor pellucidus iterum euasit, cui denuo aquam calcis viuae affudit totiesque repetiit, donec liquor ultra non turbaretur. Liquorem hunc cum flocculis delapsis filtro commisit, qui pellucidus transiens nullum salini indicium dedit, odoreque spiritus ignei acerrimo gaudens syrupum violarum non mutauit nec ullam fere cum acido vitriolico efferuescentiam excitauit. Liquor hicce denuo destillatus nullum salis concreti vestigium praebuit et odore acri igneo nares feriens placidissime cum acido vitrioli se miscuit. Flocculi illi, in filtro relicti, ulterius examinati et cum aqua mixti verum calcis viuae gustum acquisiuerant, quibuscum siccatis inque puluerem redactis liquor iste igneus mixtus, digestus et destillatus odorem non adeo acrem spirauit, et cum acido vitriolico postea mixtus ebullitionem praestitit cumque aqua calcis viuae lactescere coepit, cum acido salis marini autem mixtus crystallos paruas, crystallis salis ammoniaci similes, exhibuit. Ex his igitur, particulas calcis viuae in ipsam salis alcalini volatilis texturam agere, hanc dissolui acidasque eius et phlogisticas partes cum calcis viuae particulis coniungi reliquasue partes, amisso corpore, vere spirituosas factas, ob acidarum ideo et phlogisticarum particularum defectum a vero sale alcalino volatili differre, talemque iterum, particulis istis denuo resarcitis, regenerari, Auctor concludit.

p. 238. 37) *Relatio de curatione pueri, qui curru oppressus partem intestinorum et mesenterii per anum emiserat* a IOAN. NEDHAM.* Puer post abscissionem huius partis et usum internum tinct. cort. Peruu. simpl. et Rhabarb.

* Lecta d. 12 Iun. 1755.

Rhabarb. vinoſ. recte conualuit et tantum inſequenti tempore ſaepe coactus fuit, inter veſcendum aluum exonerare.

38) *Epiſtola Cl.* RICH. BROCKLESBY, M. D. *ad* T. BIRCH, *non nulla experimenta circa ſenſibilitatem et irritabilitatem diuerſarum partium animalium inſtituta* continens.* Ea Cl. Auctorem induxerunt, ut plurimas Cl. HALLERI aliorumque, cum ipſo facientium, concluſiones adoptaret et exiſtimaret, ſolos neruos ſenſibiles, nonnullas autem partes irritabiles eſſe nec tamen magno ſenſibilitatis gradu donatas; cum aliae ſenſu ſint plane deſtitutae, nec ullo modo irritari poſſint. p. 240.

39) *Epiſtola* Cl. FR. NICHOLLS, Med. Reg. ad T. BIRCH *de vermibus in corporibus animalium obuiis.*** Vermes ſaepius, quam putatur, animalia deſtruunt. Piſces magis ab iis, quam cetera animalia, infeſtari videntur. Inter haec autem iuuenci et oues ex hepate ac pulmone vermibus obſtructis ſaepius aegrotant. p. 246.

40) *Epiſtola* Cl. T. BRADY, M. D. *ad* T. BIRCH *inſecta commemorans ad tribum polyporum pertinentia, quae in aquis ſtagnantibus prope* Bruxellam *reperiuntur.**** Quando haec inſecta microſcopiis ſubiiciuntur, primum eorum, quod album et pellucidum corpus apparebat, figuram plantae foliis campanam repraeſentantibus habet, alterum vero, quod cum folio paruo rotundo comparari poterat, ex faſciculo multorum capitum coronatorum, ſeſe in gyrum mouentium et caudis auguſtis communi centro affixorum, conſiſtit. Haec iconibus magis elucidantur. p. 248.

 41) *Epito-*

* Lecta d. 19 Iun. 1755.

** Lecta d. 6 Nov. 1755.

*** Lecta eod. die.

p. 251. 41) *Epitome epistolae ea, quae nouiter in astronomia et physica in* Asia *obseruata fuerunt, recensentis a* PORTERO *cum* Cl. MATH. MATY *communicatae.** Ea, quae ad longitudinem et latitudinem aliquot Asiae locorum, naturam nardi Indicae minoris et propagationem vis electricae, pauimento non absorptae, pertinent, eius praecipuum argumentum sunt.

p. 254. 42) *Nonnulla experimenta, quae euincunt liquorem amnii partem nutrimenti foetus esse*, Auctore Cl. MALCOLM FLEMING, M. D.** Quoniam Auctor in meconio vituli, breui ante partum mortui, albos crines reperit, concludit eos pertinuisse ad pellem animalis similibus obsitam crinibus et maceratione abrasos, in stomachum ac intestina propulsos, meconio immixtos fuisse, nec minus ex eo apparere liquorem amnii facile canalem alimentarium intrare posse.

p. 264. 43) *Epistola* GVIL. THORNHILL, *Chirurgi ad* ROBERT DINGLEY, *quae vim agarici stipticam laudat.*

p. 265. 44) *Lunae defectus Elbis a D.* IO. MENDESIO SACHETTO BARBOSA, *Med. Prof. obseruatus die* 27-28 *Martii an.* 1755.

p. 268. 45) *Litterae* GVIL. BRAKENRIDGE *ad* GE. LVD. SCOT *datae de numero incolarum Angliae exponentes.* Ex numero aedium et copia consumti panis BRAKENRIDGE numerum incolarum Angliae erui posse opinatur, ac hac ratione colligit, eum sex milliones non superare.

p. 285. 46) *Cl.* IO. WARD *explicatio duarum Rom. inscriptionum, duobus altaribus* Bathae *effossis incisarum.*

47) *Nar-*

* Lecta d. 6 Nov. 1755.

** Lecta d. 13 Nov. 1755.

47) *Narratiuncula de insigni quodam echino*, Au-ctore GVSTAVO BRANDER, S. R. S. Medium aliquod genus inter echinum et stellam marinam dicit et in tabula aenea exhibet, p. 295.

48) *Epistola* FRANCISCI BYAM *ad* GVIL. FAVQVIER *de imagine piscis, lapidi in insula* Antigoa *exciso impressa, cum tabula pluuiae, quatuor annis in illa obseruatae.*

49) *Epistola Cl.* ARTHVR POND *ad Ill. Com.* DE MACCLESFIELD *data, quae memoratam piscis imaginem curatius describit.* p. 297.

50) *Relatio de effectu fulminis, quod templum Danicum in* Wellclose-Square *percussit*, Auctore GVST. BRANDER. p. 298.

51) *Electrica experimenta enodata* Auctore Cl. BENI. FRANKLIN, *a Cl.* P. COLLINSON, *cum societate communicata.** Primum principia ponuntur et deinceps ex iis experimenta nonnulla, explicantur. Priora haec sunt: 1) Atmosphaerae electricae, quae ambiunt corpora non electrica, sibi vicinae non facile coalescunt in unam atmosphaeram, sed disiunctae manent seque repellunt. Hoc videmus in suspensis globulis suberinis aliisque electrisatis corporibus. 2) Electrica atmosphaera non solum aliam electricam atmosphaeram repellit, sed etiam repellet electricam materiam in corpore ad eam accedente contentam; et tantum abest, ut se cum ea permisceat, ut potius eam ad alias partes corporis, quod eam complectitur, propulset. Non nulla sequentia experimenta id demonstrant. 3) Corpora negatiue electrisata, aut sua naturali electricitatis quantitate priuata, se non minus repellunt (vel ad minimum mutuo a se recedendo se repellere videntur) ac ea, quae p. 300.

 positiue

* Lecta d. 18 Dec. 1755.

positiue electrisata sunt vel electricas atmosphaeras habent. Quod patet, quando metallum ducticium, ad lagenam vitream pertinens, negatiue electrisatum duobus suberinis, ex sericis filis pendentibus globulis applicatur, nec minus id alia experimenta ostendunt.

p. 305. 52) *Epitome epistolae a Cl.* FRANKLIN, *ad Cl* DALIBARD *missae et ad electricitatem pertinentis.* * Cl. FRANKLIN laudat patris BECCARIA librum de electricitate, reiectà tamen eius opinione de typhonibus, ac confirmat sententiam suam in aliis scriptis propositam, secundum quam perticae acuminatae, aedibus impositae et ad humidam terram pertingentes, fulminis tactum aut impediunt, aut ita dirigunt, ut aedificia illo non percutiantur.

p. 309. 53) *Literae, quae effectum fulminis* Darkingi *in* Surria *animaduersi narrant, a* GVIL. CHILD, *ad* IAC. PITFOLD *datae et a* Cl. P. COLLINSON, *societati oblatae.*

p. 312. 54) *Relatio de perutili permistione noui aeris cum liquoribus destillantibus* Auctore STEPH. HALES. ** Describit Auctor pyxidem, tubo et folle instructam, cuius operculum et latera perforata sunt, quaeque fundo vasis destillatorii imponitur. Huius ope indesinenter nouus aer in liquorem destillantem mittitur et haec ventilatio multo largiorem destillationem, quam vulgaris methodus, producit. Hoc autem incrementum destillati liquoris in nauibus non potest non multam utilitatem habere, in primis cum hoc modo et tempori et igni parcatur, sequuntur experimenta ac regulae, quibus antecedentia illustrantur.

55) *Enu-*

* Lecta d. 18 Dec. 1755.

** Lecta eod. die.

55) *Enumeratio insignis beneficii, quod nauiganti-bus ventilatores adferunt*, eodem Auctore. * Hi non solum sanitatem eorum, qui nauibus inclusi sunt, tuentur, sed etiam tignorum, nauibus fabricandis et reficiendis destinatorum, putredinem inhibent. p. 332.

56) *Commemoratio experimentorum, quibus* HALES *deprauatum saporem lactis, ex pabulo vaccarum oriundum, coercere foetidamque aquam emendare conatus fuit.* ** Ventilauit Auctor lac, vaccarum solano, brassica arborea, foliis in auctumno deciduis cet. vesci solitarum, quod ingratum vaporem contraxerat, nec non foetentem aquam, et tentamina plerumque bonum euentum habuerunt. In tabula aenea machinae, ad haec negotia adhibitae, forma exhibetur. p. 339.

57) *Epitome epistolae* THOM. BARKER *ad* IAC. BRADLEY *datae, quae de reditu cometae* 1757 *aut* 1758 *exspectatae agit.* p. 347.

58) Farrago epistolarum, quae de praeternaturali aquarum commotione die 1 Nou. 1755 in variis magnae Britanniae et aliarum Europae regionum locis animaduersa exponunt. p. 351.

59) Alia collectio epistolarum, quae terrae motum enarrant, quo 1755 non solum Lisbona, sed etiam satis magna reliqui orbis pars concussa fuit. p. 398.

Secunda pars has continet obseruationes:

60) *Epistola Cl.* ALEX. RVSSEL *ad Cl.* P. COLLINSON, quae *quatuor pisces* Aleppi *visos delineat.* *** p. 447.

 61) *Litte-*

* Lecta d. 18 Dec. 1755

** Lecta eod. die.

*** vid. RVSSEL's Hist. of Aleppo p. 75 seqq. et in Comment. nostr. Vol. VII. P. II. p. 50.

p. 449. 61) *Literae Cl.* IO. ALB. SCHLOSSERI *ad Cl.* P. COLLINSON *datae carnoſam corallo ſimilem ſubſtantiam commemorantes, cum obſeruationibus Cl.* IO. ELLIS. * Cl. ELLIS hanc ſubſtantiam vocat *alcyonium carnoſum aſteriſcis, radiis obtuſis ornatum*, fucum vero, quem ambit, *fucum teretem fruteſcentem, germinibus arborum gemmas fructiferas referentibus.*

p. 452. 62) *Duo particulares morbi iuncturae genuum, quorum prior applicatione topicorum medicamentorum, alter autem operatione curatus fuit, a Cl.* IOSEPHO WARNER *relati.* ** Tumores articulorum maiorum inferioris extremitatis, in primis ſi a cauſſa uniuerſali pendent, curata difficillimas eſſe experientia docet. In genu articulo potiſſimum tumor oritur, qui hydrops articuli appellatur, et vel a decubitu ſeroſo ad contextum celluloſum circa genu, vel a collectione aquarum in ipſo cauo articuli, ligamento capſulari cincto, inducitur. Examinatis itaque ſignis diagnoſticis apparet, in priori caſu fluctuationem non apparere, ſed oſſa ipſa et ligamenta potiſſimum cum cute tantum turgere, et licet leuiora purgantia, fomentationes emollientes et potiſſimum frictiones mercuriales interdum cum fructu adhibeantur, non ſemper tamen votis noſtris eorundem reſpondet effectus, ideoque Piſſeleon indicum, quod Angli picem liquidam Barbadenſem dicunt, Noſter fricando inunxit, et congeſtiones ſeroſas diſſipauit. In altero caſu haec et alia applicata externa remedia nihil praeſtant, inciſionibus potius per ligamentum capſulare ad cauum articuli penetrantibus educenda eſt gelatinoſa ſpiſſa, interdum ſanguine remixta materia. Hanc itaque in utroque genu latere perfecit Noſter et effluxum materiae ſpiſſae applicatis cataplaſmatibus, ex fecibus cereuiſiae et auenacea farina paratis, faciliorem reddidit, vulnere tandem apte conſolidato.

63) *Epi-*

* Lecta d. 22 Ian. 1756. ** Lecti eod. die.

63) *Epitome epiſtolae, quam* GVIL. PYE, *ex inſu-* p. 458.
la Manilla *ad fratrem* Londinum *miſit.** Inter frequentes et terribiles terrae motus, quibus haec inſula obnoxia eſt, is prae ceteris memoratu dignus eſt, qui an. 1750 euenit. Nam cum ille inſulam tres menſes concuſſerat, ignis in parua inſula, magno aliquo lacu incluſa, circa quam aquae fundus detegi non poterat, erumpebat, tertia autem die poſt in lacu quatuor nouae inſulae ardentes emergebant.

64 a) *Experimenta cum aqua* ſancti fontis Maluer- p. 459.
ni *in* Wigorniae *comitatu ſcaturientis a Cl.* I. WALL, *inſtituta et animaduerſionibus illuſtrata.*** Poſtquam Auctor non nulla experimenta enarrauit, ex iis colligit, aquam huius fontis puram, leuem et ab omni terra et ſale liberam eſſe; ſed mineralem aliquem ſpiritum aut ad minimum volatile quoddam elaſticum fluidum cum aliqua aeris et bituminis parte continere; poſtea miram eius vim aduerſus antiqua ulcera, ſcrofulas, lepram et ophthalmias laudat non nullisque exemplis confirmat; poſtremo autem expoſita uſus eius externi et interni ratione dubitat num Chemia omnes eius partes detegere poſſit, cum ipſi veroſimile videatur, efficaciſſimas aquarum particulas aciem ſenſuum effugere nec experimentis elici poſſe.

64 b) *Relatio de viro ex ambuſtione mortuo*, Au- p. 477.
ctore Cl. EDVARDO SPRY.*** Incendium in pharo *Eddy-Stone* 1755 exortum erat; ac cum in eo delendo occupatus eſſet hic vir, nonaginta et quatuor annos natus et vegeta ſenectute gaudens, plumbum liquefactum ex laterna, capiti eius impendente, defluens non ſolum ori eius hianti et obuerſo illapſum fuit, ſed etiam omnem eius faciem veſtimentaque perfudit

* Lecta d. 29 Ian. 1756.

** Lecta d. 5 Febr. 1756.

*** Lecta eod. die.

dit. Etſi vero grauiſſimis doloribus cruciaretur, tamen iis poſt uſum internorum et externorum medicamentorum ita leuatus fuit, ut non tenuis depellendi periculi ſpes adfulgeret, ſed poſt aliquot dies, frigidos ſudores et tendinum ſubſultus paſſus animam exhalauit. In cadauere ſuperius ſtomachi orificium valde inflammatum et exulceratum, tunica vero fundi eius aduſta reperiebatur ac ex cauitate plumbi fruſtum 7 unc. 5 dr. et 18 grana ponderans figuraque ipſi ſimile extrahebatur.

Addit Auctor huic narrationi experimenta, quibus docet, plumbum feruens animalibus infuſum ea minime necare et hoc modo ſe contra eos defendit, qui protractionem vitae huius viri, qui plumbum tanta copia hauſerat, in dubium vocarant.

p. 485. 65) *Noua narratio de effectu liquorum adſtringentium poſt parácenteſes in abdomen immiſſorum*, Auctore Cl. CHRISTOPH. WARRICK.* Quanquam n. 472. Tranſactionum Auctor hiſtoriam inſeruit, quae utilitatem iniectionis liquorum adſtringentium e. c. vini rubicundi Gallici, aquae Briſtolienſis cet. in abdomen poſt paracenteſes monſtrare videbatur, tamen nunc eam in ſuſpicionem dubii euentus adducere non dubitat. Hoc facere eum iuſſerunt exempla trium mulierum, quarum mors hanc operationem inſecuta fuit. Ceterum rogat eos, qui eam repetere volunt, ut ſe ad illam accingant, priusquam viſcera hydrope multum debilitata fuerint, pro vino rubicundo gallico utantur vino aduſto aut alio diluto liquore et caput aegroti durante euacuatione humilius, quam cetera corporis membra ponant.

p. 490. 66) *Duae epiſtolae* CAMILLI PADERNI *cuſtodis muſei* Herculanei *ad* THOM. HOLLIS, *quae non nullas antiquitates in* Herculaneo *repertas recenſent.* *Vertit*

* Lecta d. 12 Febr. 1755.

Vertit eas Anglice Cl. ROB. WATSON, *et priori obseruationem subiecit.*

67) *Epistola Cl.* ROB. WHYTT, Prof. Edinb. *ad* Cl. IO. PRINGLE, M. D., *quae terrae motum* Glascuae *et* Dumbertoni *obseruatum fuisse ac inter insulas* Shetland et Islandiam *puluerem in nauem aliquam depluisse narrat.* Depluit puluis in nauem nocte d. 23 aut 24 Oct. 1756 antecedente, indeque colligitur eum ex monte Hecla, eodem mense flammas euomente, fuisse adductum. p. 509.

68) *Epitome epistolae Cl.* BONNET *ad Cl.* TREMBLEY *terrae motum qui in* Vallesia *in* Heluetia *d.* 14 *Nou.* 1755 *accidit, enarrantis.* p. 511.

69) *Epitome epistolae Cl.* ALLAMAND, Prof. Leid. *ad Cl.* TREMBLEY *de concussione terrae* Leodii, Traiecti ad Mosam *et* Nouiomagi *d.* 26 *et* 27 *Dec.* 1755 *obseruata.* p. 512.

70) *Relatio de non nullis fungitis et aliis coralli formam habentibus memoratu dignis fossilibus,* Auctore THOM. PENNANT. Pleraque horum corporum in tabula aenea delineatorum in *Salopiae* comitatu in *Coalbrooke-dale* reperta fuerunt. p. 513.

71) *Cl.* IO. SLOANE *historia inoculationis variolarum societati a* T. BIRCH *tradita.* Complectitur originem huius operationis in Anglia eiusque methodum. p. 516.

72) *Epitome literarum Cl.* IO. STEVENSON, M. D. *ad Cl.* I. PRINGLE *datarum, quae insolitam aquae commotionem in lacu* Closeburnensi *narrant.* p. 521.

73) *Relationes de irregulari fluxu et refluxu aquae variis Angliae locis mens. Febr.* 1756 *obseruato cum societate a* GE. ANSON, S. R. S. *communicatae.* p. 523.

74) *De-*

p. 530. 74) *Descriptiones irregularis fluxus et refluxus* Thamesis *d.* 12 *et* 13 *Febr.* 1756 *animaduersi societati a* ROB. DINGLEY, S. R. S. *oblatae.*

p. 534. 75) *Cogitationes de* HALESII *noua methodo destillationem coniuncta aeris et ignis vi peragendi a Cl.* GVIL. BROWNRIGG *ad eundem missae.* * HALESII methodus aquam marinam facilius et minoribus sumtibus destillandi nauigantibus quidem utilissima est, sed non minorem utilitatem esset habitura, si machinae ignem concentranti a SAVARY inuentae et a multis ingeniosis viris emendatae applicari posset. Ac cum opera danda est, ut eius structura expulsionem vaporum augeat, hoc optime fieri posse putat Auctor, si vapor aquae elasticus per coquentem aquam celeriter pellatur. Hoc obseruationibus et iconibus illustratur.

p. 544. 76) *Epitome epistolae ex* America *ad* HALES *missae, quae insolitum motum aquae in lacu* Ontario *nuntiat.*

77, 78, 79) *Relationes de terrae motibus, qui* Hagae Comitum, Leidae *et* Bruxellae *obseruati fueruut.*

p. 547. 80) *Narratio de subsidentia fluuii* Frooyd *prope* Pontypool *in* Moamuthia, Auctore EDVARD. MATTHEWS. ** Pars huius fluminis d. 1 Jan. 1756 post magnum aquae aestum, in illo obseruatum, subito subsedit, orto versus eum locum, quo in flumen *Avon-Looyd* influebat, hiatu, qui spatium 20 pedum occupabat. Tabula aenea adiecta omnem narrationem magis illuminat.

p. 550. 81) *Relatio de agitatione aquae d.* 1 *Nou.* 1756 *in* Scotia *et* Hamburgi *obseruata a Cl.* I. PRINGLE *cum* T. BIRCH *communicata.*

82) *Episto-*

* Lecta d. 26 Febr. 1756.

** Lecta d. 12 Mart. 1756.

82) *Epiſtola* EDVARDI WRIGHT *ad Cl.* P. COLLINSON *microſcopicas obſeruationes continens.* * Cum Auctor experimenta legiſſet, ex quibus Clar. viri NEEDHAM et BVFFON collegerunt, peculiarem naturae vim ineſſe, qua animalcula ex ſubſtantiis vegetabilibus et animalibus, coquente aqua perfuſis et ab aere remotis, producere valeat, cupiditate ſimilia pericula in millepedibus et cantharidibus capiendi incenſus fuit. Itaque perfudit undecima hora ante meridiem ſiccos et non contuſos millepedes coquente aqua ac phialam, qua incluſi erant, ſubere obturatam marſupio, cui moderatus calor inerat, indidit; cumque hora 10 veſpertina guttam huius infuſionis microſcopio Clarkiano ſubieciſſet, eam oblongorum, tenuium, pellucidorum, caudis carentium, et ſpontaneo motu gaudentium animalium plenam inuenit. Quo facto nouam parauit infuſionem, ut pernoſceret ſpatium temporis ad eorum generationem neceſſarium, et elapſa hora in gutta, lactis calorem habente, pauca ſimilia corpuſcula, viuide ſeſe monentia, vidit. Poſt ſecundam horam plura apparuerunt et ante finem horae tertiae magnus eorum numerus conſpiciebatur. Sed elapſis adhuc duabus horis infuſio effoeta videbatur. Repetiit idem experimentum in cantharidibus et id parem ſucceſſum habuit. Sed his animalculis, quae primum animalcula ſpermatica humana magnitudine ſuperare videbantur, poſt perbreue tempus minora hisque denuo minora ſuccedebant, eorumque magnitudine gradatim imminuta, poſt paucos dies armatus oculus nihil amplius in iis diſtinguere poterat. In memoratis rectificato vini ſpiritu aut aliis ſpirituoſis liquoribus perfuſis ſubſtantiis nulla animalcula oriebantur et paucae guttae eorum aut ſolutionis fixorum vel volatilium alcalinorum ſalium iis admixtae ea necabant. Ex his Auctor, neglecta ſententiarum, quas BVFFON, NEEDHAM

p. 553.

* Lecta d. 18 Mart. 1756.

HAM et PARSONS de hac generandi animalia ratione protulerunt, discussione concludit, eo citius substantias putredinem contrahere, quo maturius animalcula in iis apparent. Millepedes et cantharides valde putrescentes substantiae sunt et eorum infusiones post perbreue tempus abominabilem foetorem spargebant. Castor vero, licet animalis substantia, cum in eo par periculum caperetur, nulla producebat animalia nec ullam passa videbatur mutationem; quo confirmatur Cl. PRINGLE opinio, qui eum inter antiseptica numerat. Existimat itaque Auctor accuratis microscopicis obseruationibus septicas et antisepticas proprietates animalium et vegetabilium substantiarum detegendas esse.

His addit Auctor animaduersiones, quae ad exaltationem substantiarum pertinent. Omnis exaltatio videtur esse certa modificatio salium et oleorum corporibus contentorum; debitus eius gradus incrementum promouet et animalem vitam conseruat: intensior gradus, quem putrefacientem exaltationem vocare liceat, et ad quam omnia organisata corpora minori aut maiori nisu feruntur, dissoluit omnia talia corpora et adiuuat generationem animalculorum microscopio detegendorum aut euolutionem ouorum, ex quibus excludi possunt. Vlterior exaltationis gradus inhibet hunc processum et vegetationem, nec non interdum vitam animalem, ut respectu omnium acrium praeparationum chemicarum, ex animali vel vegetabili regno petitarum accidere solet.

p. 558. 83) *Epistola Cl.* CHENEY HART, M. D. *ad Cl.* GVIL. WATSON *de brachio paralytico electricitate sanato.** Ancilla quaedam sana et agilis 23 annos nata initio mensis Ian. 1756 rheumaticum dolorem in brachio dextro in primis versus carpum percipiebat; et post 2 aut 3 dies digiti ita contracti adparebant, ut

* Lecta d. 25. Mart. 1756.

ut explicari non possent. In hoc statu permansit puella usque ad d. 17 dicti mensis, quo in nosocomium delata fuit. Manus cum digitis arcte contracta et valde tumida erat; ex hac contractione totum brachium dolebat, dolorque repens versus carpum et cubitum sentiebatur. Nunc manus plane insensibilis erat et liuido colore obducta. Ceterum puella perfecta fruebatur valetudine: Cl. HART eam iubebat per diem bis gummi guaiac. cum iulebo spir. MINDER. uti, et ter partem affectam excutia et linimento saponaceo fricare, sed his per 5 dies frustra adhibitis necessarium putabat, electricas scintillas ex contracta manu elici nec minus ictum electricum per filum metallicum, ex suspensa phiala ductum et carpo alligatum, in eam deriuari. Hoc peragebatur d. 23 et prima semi hora puella electricos ictus minime percipiebat; sed 30 minuta post querebatur de dolore in manu et adhuc 10 minutis elapsis digiti tremebant et ita se explicabant, ut facile separari et gradatim omnes extendi possent. Hoc facto ictus deriuabantur in palmam singulosque digitos, pollicis et carpi percussione tamen 10 adhuc minuta protracta. Hoc reddebat omnes partes flexiles et molles ac puella manum sine alieno auxilio dolorisque sensu aperire et claudere poterat, durante tamen multa digitorum et carpi debilitate. Tunc manus, opodeldoch fricata, panno villoso asperiori (*Flanel*) obuoluebatur, quam frictionem puella saepius repetere et usum gummi guaiaci continuare iubebatur. Tranquilla diem exigebat, sed vespera manus magis dolebat, cubitumque occupabat repens dolor, qui tamen repetita frictione tollebatur. Insequenti die electrisatio et per succedentem septimanam quotidie repetebatur, donec ictus electrici puellae tantum dolorem excitarent, ut eos fugeret, ac sana existimata, nosocomio et urbe relictis, in agrum redibat, seruitium cui addicta erat, denuo susceptura. Recte valebat usque ad d. 9

aut 10 Febr., cum enim hunc eluitione linteorum consumsisset, ingruente vespera digiti cum brachio dolebant, et hora elapsa rursus còntrahebantur. Reuersa itaque d. 13 Febr. in nosocomium iterum electricam vim horis matutinis experiebatur. Manum contractam et plane insensibilem, filo metallico, ex suspensa phiala ducto, carpo adhaerente, tubo metallico adponebat, sed ictus electricos per 40 minuta sine sensu doloris et relaxatione digitorum excipiebat. Post 45 minuta singulus ictus ipsi dolorem adferebat et singuli digiti gradatim mouebantur, et postremo frictione et percussione electrica per 1 horam et 20 minuta continuata, motio totius manus restituebatur. Quanquam vero supra memorata fricatio et obuolutio repetita fuerat, tamen vespera redibat dolor brachii, digiti tremebant et nodi in cubito tactu percipiebantur. Itaque supra cubitum imponebatur vesicatorium, et linimento saponaceo, quo brachium manusque fricari solebat, tinctura Thebaica, admiscebatur. Hoc modo periculosa symptomata tollebantur, euanescentibus fere insequenti die omnibus nodis et redeunte libero digitorum usu. Insequenti die 10 minuta electrisata fuit; postea autem nullum amplius periculum in eo fuit captum, sed usu excutiae et linimenti adhuc 10 aut 12 dies continuato optime valere videbatur. Vt vero morbo reditus occluderetur, ipsi fonticulus in adfecto brachio excitatus et emplastrum roborans carpo, quem solito debiliorem puella dicebat, impositum fuit, eaque d. 20 Mart. nosocomiam reliquit.

p. 564. 84) *Obseruationes, quas de monte, a sulphure nuncupato, in insula* Guadelupa *collegit Cl.* IO. ANDR. PEYSSONNEL, M. D. *et ex gallica lingua in anglicam transstulit Cl.* MATY. * Narrantur duo itinera, quae Cl. PEYSSONNEL in hunc montem, qui a mineris

* Lecta d. 25 Mart. 1756.

mineris ſulphuris, quas continet, nomen adeptum eſt, ſuſcepit, quaeque nunc non tum ardua ſunt, quam patris LABAT tempore fuerunt. Ea, quae tradit, praecipue pertinent ad naturam ſoli, vegetabilia, fontes, abyſſos, magnam cauernam et copiam ſulphuris. Quod ad plantas attinet eae a patribus PLVMIER et FEVILLEE deſcriptae fuerunt, quamuis eas in alia inſula congeſſerint. Cl. PEYSSONEL credit ſe propemodum omnes in PLVMERII opere obuias filices in prato, quod ipſi in montem aſcendenti peragrandum fuit, reperiſſe.

In auſtrali montis latere abyſſus, igne foeta, ſita eſt. Circa eam nullum gramen, ſed tantum ſulphur et terra calcinata conſpicitur; ſolum rimarum vapores emittentium plenum eſt; hae vero rimae profundae ſunt et coctio ſulphuris audiri poteſt. Vapores puros chemicos flores exhibent, perfluitque rimas ſulphuris ſpiritus. Ceterum laxior terra Cl. PEYSSONEL et ſociis ſuis timorem Plinianae mortis incutiebat. In vertice montis alia abyſſus reperitur, quae ante aliquot annos hiare coepit et tantum fumum eructat. Fama fert, olim magnum terrae motum inſulam concuſſiſſe, ac hunc montem incenſum cineres euomuiſſe. Eo tempore in duas partes diſcerptus fuit; ac veroſimile eſt ab eo etiam originem non ſolum huius abyſſi, ſed etiam magnae cauernae fiſſurae montis ad perpendiculum oppoſitae eſſe repetendam. In cauerna oſtendit Cl. PEYSSONEL duas cauitates, quarum altera intenſiſſimo aeſtuabat calore, altera autem frigidae aurae plena erat. Sed in ea aeque minus grauitatem aeris ac in montis iugo ſcrutari potuit, quia in utroque itinere barometrum fregerat.

86) *Relatio de terrae motu d.* 18 *Febr.* 1756 *in litore Angliae inter* Margate *et* Douoriam *obſeruata, a Cl.* IO. PRINGLE *ſocietati tradita.* p. 579.

p. 581. 87) *Epiſtola Cl.* ABR. TREMBLEY *ad* T. BIRCH, *quae* Baſaltes Naſſouienſes, Treuirenſes et Colonienſes deſcribit.

p. 585. 88) *Relatio de libro Italico, quem Cl.* VITALIANO DONATI, Tentamen hiſtoriae naturalis maris Adriatici *inſcripſit*, Auctore *Cl.* ABR. TREMBLEY.

p. 593. 89) *Diſſertatio epiſtolaris de nummo Parthico, litteris Palmyrenis non abſimilibus inſignito*, T. BIRCH, *a* IO. SWINTON *inſcripta.*

p. 607. 90) *Catalogus quinquaquinta plantarum horti* Chelſeyani ad annum 1755 *ſocietati a Cl.* IO. WILMER *oblatus.*

p. 612. 91) *Epitome litterarum, quas Cl.* VITALIANO DONATI *ad Cl.* ABR. TREMBLEY *dedit quaeque de terrae motu* Auguſtae Taurinorum *d. 9 Dec.* 1755 *et d. 8 Mart.* 1756 *obſeruato exponunt.* * Fatetur Cl. DONATI, ſe neſcire cauſſam terrae motuum, nec eas cauſſas, ex quibus phyſicae doctores eos deducunt, ſibi ad eorum explicationes ſufficientes videri. Veteres putabant, eos cum peculiari meteoro et notabili aeris mutatione coniunctos eſſe; et aſſerit Auctor, eius modi mutationes tempore recentiorum motuum fuiſſe obſeruatos. Quaeſiuit ex patre BECCARIA, num electrica vi quarta pars noſtrae terrae moueri poſſit? et hic fere pro certo credidit.

p. 616. 92) *Relatio de continuatione terrae motuum, qui* Pontem Arolae *in* Valleſia *annis* 1755 *et* 1756 *concuſſerunt, cum ſocietate a Cl.* ABR. TREMBLEY *communicata.*

93) *Epi-*

* Lecta d. 29 April. 1756.

93) *Epitome epiſtolae* Cl. LA CONDAMINE *ad* Cl. MATY *miſſae.* Non nulla continet, quae ad euolutionem librorum manu ſcriptorum in Herculaneo repertorum et ad geographiam phyſicam pertinent. p. 622.

94) *Obſeruationes de currentibus maris prope Antillas inſulas*, Auctore *Cl.* PEYSSONNEL.* Poſtquam Auctor pauca de regularibus in mari Americano obuiis currentibus diſſeruit, venit ad currentes irregulares, qui prope littora harum inſularum animaduertuntur. In iis locis, ubi hi fluunt, mare inſolita ratione eleuatum valide aeſtuat, nulla huius impetuoſae agitationis cauſſa in oculos incurrente nec ullo vento praegreſſo. Hi currentes non nunquam per aliquot dies, alio autem tempore tantum per 24 horas durantes, frequentius iis menſibus, qui ſaeuitia vehementiſſimarum procellarum (*Hurricanes*) inſignes ſunt, oriuntur. Hoc adduxit Auctorem, ut putaret, originem irregularium currentium maris ex iis, quae ipſum experientia de memoratis procellis docuit, explicari poſſe; delineat igitur earum naturam et originem. Quod ad poſteriorem attinet, vidit talem procellam in inſula *Guadalupa*, ex magna craſſa atra ardenti ſimili et verſus terram premente nube erumpere. Naſcuntur itaque currentes ſecundum eius opinionem, quando eius modi nubes deſcendens aquam maris verſus fundum pellit, hic autem aquae reſiſtendo lateralem motum impertit eamque verſus littora pellit, ac hoc modo peculiaris motus circa ea oritur, qui in certa ab illis diſtantia minime percipi ſolet. Additae ſunt non nullae obſeruationes hiſtoriam currentium illuſtrantes. p. 624.

95) *Narratio de lacerta* (crocodilo) *ventre marſupio donato, faucibus Merganſeris roſtrum aemulantibus,* p. 639.

* Lecta d. 6 May 1756.

bus, Auctore Cl. GEORGIO EDWARDS.* Cl. Auctor existimat, hunc crocodilum, cum caperetur, ultra paucos dies ouo non fuisse exclusum, quia digiti exteriores ungulis destituti erant. Ex icone adiecta eius naturalis forma et magnitudo disci potest. Id, quod eum ab omnibus reliquis crocodilis discernit, sunt fauces tenues, merganseris rostro similes. Nec minus patulum marsupium in medio infimi eius ventris animaduersione dignum est; ac Auctor coniicit haec animalia imminente periculo in hanc cauitatem catulos suos recipere uti in Americano animali *Opossum* videre licet.

p. 642. 96) *Relatio de insolita maris agitatione prope* Ildfarcombe in Deuonia *d.* 27 *Febr.* 1756 *animaduersa*, Auctore Cl. PRINCE.

p. 643. 97) *Epitome epistolae* HOLDSWORTH *de agitatione aquarum* Dartmuthi *d.* 1 *Nou.* 1755 *obseruata.*

p. 644. 98) *Delineatio methodi configurationes minimarum lucentium niuis particularum obseruandi*, Auctore Cl. IO. NETTIS, M. D. *ex latina lingua in anglicam versa.*** Auctor niuem hac ratione anno 1740 contemplatus est et figuras particularum eius maxime regulares, quae in duabus tabulis aeneis exhibentur, delineauit. Ad hoc negotium microscopio composito Drebelliano, ab Anglis emendato, usus fuit.

p. 648. 99) *Descriptio fontis, cupro impraegnati, nouiter in* Pensyluania *detecti*, Auctore Cl. IO. RVTTY, M. D.*** Aqua huius fontis colorem subuiridem et nauseosum saporem habet, est valde ponderosa et hydrometro magna vis metallicae impraegnationis facile

* Lecta d. 6 Mai. 1756.

** Lecta d. 13 Mai. 1756.

*** Lecta d. 20 Mai. 1756.

cile detegitur. In primis autem immerſum in eam ferrum manifeſtare ſolet cuprum in ea contentum; nam purus culter per pauca minuta in illam immiſſus viuido cupreo colore obductus ex ea educitur; nec minus acubus et clauis per menſem in ea detentis rubigo adhaeret, cuius pars luteum et ſplendentem colorem habet, et cuprum eſſe videtur, alia pars autem ferrea materia eſt, ut admotus magnes docet. Omnia etiam experimenta probant, maiorem copiam vitrioli ferri, quam cupri hanc aquam continere. Quanquam vero ea, naturali vi eius ſuperſtite, veneni ſuſpicionem effugere nequit, tamen communi aqua temperata ſaepius ruricolis propinari ſolet, ut iis vomitum excitet et aluum purget, nec minus ulcera, morbos cutaneos in primis autem ophthalmias ſanat.

100) *Epitome epiſtolae Abbatis* MAZEAS, *quae de veteri quadam pingendi ratione ab Ill. Comite* CAYLVS *renouata agit, et a Cl.* I. PARSONS *anglice fuit reddita.* p. 652.

101) *Cl.* IAC. PARSON *Obſeruationes in praecedentem epiſtolam.* Aſſeritur in iis rationem pingendi, ab Ill. Com. CAYLVS inuentam, diſcrepare ab antiquo illo ceris pingendi ac picturam inurendi modo, quem PLINIVS memorauit. p. 655.

102) *Relatio de terrae motibus* Traiecti ad Moſam *an.* 1755 *et* 1756 *obſeruatis, ex gallico idiomate conuerſa, ſocietati a Cl.* ABR. TREMBLEY *oblata.* p. 663.

103) *Commemoratio agitationis maris, quae d.* 1 *Nou.* 1755 *prope* Antigoam *accidit, a* CAR. GRAY, *cum* GVIL. WATSON *communicata.* p. 668.

 104) *Epi-*

p. 670. 104) *Epistola* Cl. EDVARDI WRIGHT, M. D. *ad Cl.* P. COLLINSON *data, quae notabile quoddam fossile describit.* Est *orthoceratites*, quem *Gendauii* in marmorea tabula inuenit Cl. WRIGHT, cuiusque icon hic exhibetur.

p. 672. 105) *Alia epistola* Cl. E. WRIGHT *ad* Cl. P. COLLINSON, *quae orthoceratitem amplius contemplatur.** Dicit inter alia Auctor: orthoceratites pertinet ad eas conchas, quae nunquam recentes inueniuntur et numerari debet inter conchas pelagias, quae, cum semper in profundis oceani locis habitent, littoralibus opponuntur.

Quanquam conchae fere in omni plana superficie terrae reperiuntur, tamen magni tractus iis sunt destituti, videlicet magni montes, qui reliquiae originalium terrae stratorum esse videntur. Hoc contrariatur sententiae Cl. BVFFON et Auctoris scripti *Telliamed*, qui originem omnium montium a currentibus maris repetunt, quia sibi strata marinorum corporum plena in iis fingunt, quem errorem diligens montium animaduersio iis excutere potuisset.

Etsi vero Cl. BVFFON asserat omnes montes a currentibus maris productos fuisse; tamen paulo post omnes currentes maris ex montibus marinis deriuat. Nonne hic quaeri debet, quaenam harum caussarum prima fuerit? Nec validum argumentum est, quod ex conuenientia angulorum tractuum montanorum et oppositarum vallium desumitur. Nam ea minime euincit, currentes maris hos produxisse montes, sed tantum indicat, eos inter nos interfluentes eam formam, quam nunc in iis animaduertimus, illis impertiisse. Quando Cl. BVFFON et auctor libri *Telliamed* asserunt, omnem terram initio aqua obrutam fuisse, et ex longo huius inundationis spatio originem conchyliorum deducunt, non perpendunt, maxi-

* Lecta d. 17 Iun. 1756.

maximam partem conchyliorum fossilium non ad Europam, sed ad plagas aequatoris aut tropicorum pertinere. Haec fusius persequitur Cl. WRIGHT et, facta imaginum plantarum et animalium in remotissimis regionibus obuiarum, quae lapidibus impressae cernuntur, mentione, certitudinem uniuersalis diluuii Mosaici contra hanc auctorum bigam adstruit.

Hoc autem diluuium non poterat non superficiem terrae multum mutare. Ex accumulatione animalium et vegetabilium fermentescentium et putrescentium cataractes igneos nasci necesse erat. Terrae motus primis post diluuium annis ex hac heterogeneorum corporum fermentatione saepius exortos esse verosimillimum est. Variae obseruationes produnt non nullas ad minimum terrae partes ignem fuisse passas; quibus accedunt signa in multis mineralibus substantiis reperiunda. Artificialis productio argillae huic opinioni multum roboris addit. Argillam in solo humili ac vallibus inter montes et multa strata calcaria copiose inueniri notum est. Sed cum ex silicibus, vapori concentrato coquentis in machina Papiniana aquae expositis, similis argilla parari possit, clarum esse videtur, terram in iis locis, in quibus argilla inuenitur, igne vehementer fuisse agitatam, idque terrae motibus statim post diluuium ortis tribui minus absonum est. Diluuium etiam multa fossilia produxit. Succinum est resina arborum antediluuianarum cum acido salis marini coniuncta; ex quo ortus insectorum ei inhaerentium explicari potest. Nec minus omnes aut plurimi carbones fossiles a diluuio repetendi videntur, cum supponere liceat, magnarum syluarum arbores eius tempore terra obrutas et putrefactas colore, sed non textura mutatas fuisse.

106) *Epistola* Cl. BENI. WILSON *ad societatem* p. 682. *regiam, qua sententiam suam, quam de experimento*

 electrico

electrico Leidensi anno 1746 *et copiosius* 1750 *in peculiari commentatione de electricitate declarauerat, reuocat.*

p. 684. 107) *Epistola* THOM. RVTHERFORTH *ad* SAM. SQVIRE, *de extraordinaria aquae agitatione in non nullis stagnis in* Herefordiae comitatu *d.* 1 *Nou.* 1755 *obseruata.*

p. 686. 108) *Contemplationes iconis duorum plumbeorum frustorum Romanis inscriptionibus insignitorum, quae ante aliquot annos in* Eboracensi comitatu *repertae fuerat,* Auctore IO. WARD.

p. 700. 109) *Duo tentamina astronomica a* Cl. CAR. WALMESLEY, S. R. S. IAC. BRADLEY, *inscripta.* Primum agit de praecessione aequinoctiorum et axis terrae mutatione, alterum autem de inaequalitatibus motuum terrae.

p. 759. 110) *Diarium tempestatis* Dublini *obseruatae ad annos* 1753, 1754 *et* 1755, Auctore IAC. SIMON, S. R. S.

p. 796. 111) *Narratio de ingenti niuis mole in vicum* Bergemoletto *e vicinis montibus deuoluta a* Cl. IOSEPHO BRVNI, Prof. Turinensi *transmissa et a* Cl. HENR. BAKER, *cum societate communicata.* * Cum d. 19 Mart. 1755 memoratus vicus niue obrueretur, praeter alios homines uxor viri, cui nomen *Iosephus Rochia* erat, cum sorore sua et duobus liberis sepulta fuit et usque ad d. 25 Apr. in hoc statu permansit. Nam hoc die cum sorore et filia viua ex niue protrahebatur. Feminae, quarum prima 45, altera 35 puella autem 13 annos compleuerat, ingredi non poterant, et valde emaciatae erant; puella tamen breui

* Lecta d. 11 Nou. 1756.

breui poſt facultatem eundi recuperauit. Hae omnes cum puero, ſex annos nato, in ſtabulo ad domum pertinente erant, cum niuis moles eas obrueret, ſed cum eius decurſus in eum locum in quo praeſepe ſitum erat, magna columna inhiberetur, anguſtum ſpatium mulieribus reliquum erat, in quo habitare cogebantur. Puer breui poſt moriebatur, nec minus animalia, quae hic alebantur, peribant, duabus tamen capris exceptis, quarum lacte cum foenum ſuppeteret, feminae veſcebantur, niueoque liquore ſitim extinguebant. Tempus ex incremento uberum unius caprae foetae menſurabant, cumque ea hoedum enixa fuiſſet, intelligebant ſe medium menſis Aprilis attigiſſe. Fames poſt primos ſex dies eas non multum adflixit; praecipuum dolorem ipſis gelida niuea aqua et anguſti habitationis limites attulerunt.

112) *Relatio de non nullis rarioribus plantis Angliae, in comitatu Leiceſtrenſi obſeruatis, data ad Exc.* MACCLESFIELD, *Societ. Reg. Praeſidem.* * Praemiſit eidem plantarum rariorum in agro Leiceſtrenſi ſponte naſcentium ſylloge litteras haſce Cl. WATSON, inque illis de auctore eiusdem diſſerit, nominat ſcilicet Cl. RICHARDVM PVLTNEY, Leiceſtrenſem pharmacopoeum, quem recenſionem accuratarum utiliumque obſeruationum de vegetabilibus venenis, in Anglia prouenientibus, ediidiſſe ſcribit. Haec ſylloge ad methodum Cl. LINNAEI eſt diſpoſita, cuius nomini ſubiunxit ſynonyma veterum et recentiorum, medicos et oeconomicos uſus, locumque, in quo ſingula planta creſcit. Perlegimus cum voluptate catalogum, ſtudioſe elaboratum, atque ſpeciminis loco quaedam addimus. Atropa, quae Belladonna officinis dicitur, habet ſpecificam contra cancrum virtutem, quod variis iam comprobatum eſt p. 803. p. 818.

* Lecta d. 29 Nou. 1756.

eſt exemplis, * nouum addit Noſter, cuius mentio facta fuerit in *Bibliotheque des Sciences et beaux arts*
p. 834. an. 1755. De Tormentilla notat, duas eſſe ſpecies, quae ex foliorum natura melius ac creſcendi habitu diſtinguantur, optimeque poſſe vocari alteram vulgarem: *Tormentilla foliis caulinis ſeſſilibus*: alteram
p. 837. *tormentilla foliis caulinis petiolatis.* *Mentha* porro *verticillata minor acuta non criſpa, odore ocymi* I. B. ipſi noua ſpecies eſſe videtur, quum caulem habeat erectum, ſimplicem, vix pedalem: folia longe elliptica, in petiolos fere deſinentia, ſerrata glabra: flores in verticillis laxis e radice ad ſummitatem confertos: ſtamina corolla longiora. Optamus interim, ut Cl. Auctor in ſua pergat diſquiſitione, botanico ſtudio adeo utili.

p. 866. 113) *Epiſtola* Cl. IO. ELLIS *ad* PHIL. CARTERET WEBB *data, in qua arborem, ex qua in* China *et* Iaponia *vulgaris vernix petitur, definire ſtudet, et eius propagationem in Americanis coloniis Anglorum commendat.* ** Cl. ELLIS, literis Abbatis MAZEAS et Cl. MILLER de Toxicodendro Tranſact. num. 49. part. I. p. 157 inſertis motus, hanc plantam curatius perſcrutatus fuit. Varia pericula in tribus a MAZEAS memoratis eius ſpeciebus cepit et earum vim infectoriam ſatis cognouit. Cum vero inquireret, num toxicodendron pinnatum, in coloniis Americanis creſcens, aut fraxinus venenata hortulanorum, legitima vernicifera arbor Iaponica ſit, ut Cl. MILLER aſſeruerat, reperit deſcriptionem legitimae arboris a KAEMPFERO relictam, ad quam Cl. MILLER prouocarat, in hoc toxicodendron minime quadrare nec figuram, quam CATESBY de *toxicodendro foliis alatis fructu purpureo pyriformi ſparſo* exhibet, recte ab eo allegari. KAEMPFERVS poſtquam legitimam arborem

* vid. Comment. noſtr. Vol. II. P. II. p. 263 ſq.
** Lecta d. 25 Nou. 1756.

arborem defcripfit, dicit, optimam vernicem in *Iaponia* ex ea parari, fed in tam exigua copia, ut Iaponenfes alia opus habeant, quae vilior fpecies fit ex *Siam* aduecta et *Num-Rak* dicta. Hanc Siamicam vernicem dicit, peti ex arbore, *anacardium* vocata, quam LINNAEVS *Avicenniam* nominat; ac Cl. ELLIS exiftimat, huius culturam ciuibus fuis utiliffimam fore.

114) *Epiftola* GVIL. BRAKENRIDGE *ad* GELVD. SCOT, *qua de praefenti incremento incolarum* Britanniae *et* Hiberniae *agitur*. p. 877.

115) *Epiftola* IAC. DODSON *ad* GVIL. BRAKENRIDGE, *tabulam valoris annuitatum vitae continens*. Haec refpondet tabulae decrementi vitae, quam BRAKENRIDGE, Philof. Transact. Vol. 49. Part. I. p. 181. *inferuit*. p. 891.

116) *Relatio de terrae motu* Coloniae, Leodii *et* Traiecti ad Mofam *d.* 19 *Nou.* 1756 *obferuata*, Auctore Cl. ABR. TREMBLEY. p. 893.

117) *Argumentum commentationis* Cl. GOTTLOB CAR. SPRINGSFELD, M. D. *de praerogatiua thermarum Carolinarum in diffoluendo calculo veficae prae aqua calcis viuae*, * *a* Cl. GVIL. WATSON *enarratum*. p. 895.

* vid. Commentar. noftr. Vol. V. P. III. p. 539.



XIII.

XIII.

IACOBI THEODORI KLEIN, Ciuitatis Gedanensis Secretarii, Imperialis Academiae Scientiarum Petropolitanae, Regiae Societatis Londinensis et Instituti Bononiensis Membri, Lucubratiuncula subterranea prior, de Lapidibus Macrocosmi proprie talibus. Petropoli, 1758. 4. pl. 5.

Indefessus naturae scrutator KLEINIVS, cum summo studio animalium in primis historiam pertractauerit, variaque magnae rerum parentis historiae argumenta excoluerit, nunc quaedam de terra corporibusque fossilibus tradere conatur. Prior itaque haec lucubratiuncula, quam tamen aliae vix sequuturae sunt, ob Cl. Auctoris obitum, quem cum omnibus dolemus, lapides stricte sic dictos in aptum ordinem artificialem, non naturalem, redigere tentat. Longe distant minerale et lapideum regnum, nec eorum corpora commode fossilia appellantur, cum eo nomine artefacta corpora subterranea quoque comprehendantur.

Lapides dicit terrae corpora sui generis dura, vel, si negatiue eos velis definire, corpora dura, non ductilia, nec malleabilia, neque in aqua solubilia. De causa phaenomeni physici, qui nimirum fiat, ut lapides figurati in primis pretiosi in variis figuris mathematicis appareant, quaedam disputat, et licet existimat, veram eius causam nunquam detegi posse, multis tamen argumentis commonstrat, salia a variis
p. 11. Auctoribus assumta causam crystallisationis lapidum esse non posse. Naturam quidem eodem modo procedere affirmat in figuris lapidum efficiendis, quo utitur in salium homogeneis particulis sibi inuicem applicandis, hinc tamen non concludendum monet, quod crystallisatio solum modo salibus, nullique alii corpori

corpori competat. Hinc iure BOERHAAVII definitionem ſalium, paucis verbis mutatam, ad cryſtallos quoque applicandam cenſet, ut nimirum cryſtallus lapidea ſit collectio elementorum lapideorum eiusdem ſpeciei in glebas unitas et ſemper ſtabilis figurae, propriae uni ſingulari cryſtallo. Ieiunum et prorſus reiiciendum ipſi videtur vocabulum *Nitrum Quartzi*, nec placet paraſiticas petras nominare quosdam lapides, cum plantae paraſiticae non ex aliis plantis ſuam originem ducant, ſed producantur ex proprio ſuo ſemine, quod nutrimentum ex plantis, quibus adhaeret, capit. Ad fluidum ſtatum Cl. Auctori reſpiciendum videtur in declaranda petrarum forma, nec abſonum eſſe contendit affirmare, lapides duriſſimos quondam fuiſſe fluidos. Tres ordines conſtitu- p. 13.
it lapidum macrocosmi. Prior continet eos, qui formant in concurſu molecularum genus homogeneum duriſſimum, plus minus pellucidum, transparens, ponderoſiſſimum, quod cryſtallus et ingemmationes, barbare *Quartza*, appellatur. Reliqui lapides omnes ex aliis principiis generantur, quae vel craſſiora et fragoſa, vel inaequalia inter ſe elementa, vel ex duobus ordinibus mixta habent: hinc alia eorum, vel fixa, vel pertinacia, vel quaſi in magma coacta, vel compacta fiunt. Varia tunc de cryſtallorum geneſi earumque variis qualitatibus exponit, et colores ipſis a variis metallicis exhalationibus conciliari affirmat, ſic e. g. Rubinus a cinnabaris halitibus, topaſius ab auripigmento, hyacinthus a mercurio, ad eius ſententiam, tingitur. Cryſtallorum etymologiam ex graeco et latino ſermone adfert, latinisque ſubſcribere nullus dubitat, qui ſua denominatione indigitare videntur, eandem eſſe fiendi rationem cryſtallis, quam videmus in glacie, haecque duo corpora non niſi materie eſſe diuerſa. Praemiſſis his ipſam lapidum p. 24.
diſpoſitionem inchoat, et primum ordinem ex *Pectolithis* componit, quod idem eſt, ac ſi eos dixeris Chriolithos,

lithos, ſiue lapides congelatos. Refert ad hos primo *Cryſtallum* et *Adamantem*, qui tantum duritie differunt: *Rubinum* eiusque ſpecies pro coloris profunditate diuerſas, *Spinellum*, *Bolum* cet. eiusque matricem *Balaſſium*; *Granatum*; *Smaragdum*, cuius europaeam ſpeciem, lydio affrictam, aeris colorem referre dicit, ipſique annumerat *Beryllum* et *Chryſolithum*; Topazium, qui ſi nimis in nigredinem vergit, *Morion* ipſi
p. 27. dicitur; *Spatha* ſiue *Fluores*; *Seleniten*; *Micas*; *Amianthum* ſiue *asbeſtum*.

Lapides ſecundi ordinis *Mattolithos* quaſi conflatos nominat, eorumque ordini ſubdit *Chalcedonium*, *Sardonychem*, *Onychem*, *Achatem*, *Carneolum*; *Opalum*, *Ophtalmoidas* e. g. oculum mundi, beli, cati cet.; *Iaſpidem*, *Lapidem corallinum Freybergenſem*, *Nephriticum*, *Malachitem*, *Lapidem lazuli*, *Turcoidem*, *Gypſa*, ad quae refert Alabaſtrum Sinicum et vulgare, ophitem, cruciformem, iebetum. Tertium ordinem ingrediuntur *Pamphirtholithi*, quaſi opera piſtoria, qui mixti a WALLERIO dicuntur, et ſculptiles haud tamen tornatiles ſunt. *Marmora*, quorum nomenclaturam ab Italis mutuandam cenſet, partim a coloribus, partim a loco natali confectam; marmora varia vetuſtate ita indurari dicit, ut ſilicis inſtar diſſiliant, quod exemplo porphyritarum comprobare annititur, quos tamen nos aptius ſaxis duriſſimis, non marmoribus, annumerandos cenſemus. *Cotes* ſub fine recenſet longumque catalogum eorum addit, cui *Quadra* aliique arenarii inſunt.



XIV.

XIV.

CORNELII PEREBOOM index auctorum et rerum maxime memorabilium methodi studii medici HERMANNI BOERHAAVE emaculatae et accessionibus locupletatae, ab ALBERTO AB HALLER, Med. et Phil. Doct. Anat. Chir. Botan. in Georg. Aug. P. P. O. Consiliario Aul. et Archiatro Reg. et Elect. Praeside. Reg. Societat. Scientiar. Gotting. Academ. Brittan. Boruss. Suecic. et Vpsal. Sodali. Reipub. Bern. in Supr. Senatu CC viro Salinar. font. Bern. Inspectore. Lugduni Batauorum. Apud *Iac. a Wetstein.* cIↄ Iↄccʟɪx. 4. mai. pl. 6.

Neminem lectorum nostrorum esse arbitramur, qui egregiam illam BOERHAAVII methodum studii medici, ante decem et plus annos magno labore summoque ingenio ab Ill. HALLERO in ordinem redactam atque innumeris fere accessionibus auctam euoluat, quin auide optet, ut huic libro tanti usus, in compendium laborum et ad commodum tironum, additus esset index, quo duce quasi possent uti et tirones, et qui ordinem modumque hoc in libro receptum ignorant, et alii, quibus partim ob insignem recensitorum librorum auctorumque copiam, partim quod hi ipsi interdum hic ibique variis sub rationibus repetiti obueniant, ex tot millibus quaesitum inuenire admodum difficile est. Eadem quoque nobis iam tum, cum primum librum hunc adspiceremus, erant vota,* quae quo utiliora, quin etiam magis necessaria nobis videbantur, eo magis nunc laetamur, eorum nos nunc, tardius licet

* vid. Comment. nostr. Vol. I. P. II. p. 319 seqq.

cet, quam ſperauimus, compotes eſſe factos. In acceptis vero ille eſt ferendus Cl. PEREBOOM, qui hunc taedio plenum laborem, ex tam vaſto volumine indicem conficiendi, ſuaſu Cl. GRASHVIS, qui etiam libello praefatus eſt, incitatus, eo lubentius in ſe ſuſcepit, quo certius ſibi ipſe perſuadere poterat, fore, ut maximam ab omnibus, qui literariam artis medicae hiſtoriam amant, hocque HALLERI ſcriptum in ſuos conuertere cupiunt uſus, iniret gratiam. Nos quoque, ut grates ipſi agamus, adducit libelli huius uſus et opportunitas, quae nobis nunc in methodo illa euoluenda laborum faciunt compendium. Index vero ipſe duplex deprehenditur, alter nomina auctorum, alter res memoratu dignas, quae in libro obueniunt, indicans. Cum inſuper quolibet in indice id vel maxime exigatur, ut numeri, quoad fieri poteſt, ſine errore typographico deſcribantur, idem et hic obſeruatum inuenimus: in iis enim euoluendis, qui nobis caſu in oculos inciderunt, numeris perpaucos et leuiſſimos tantum inuenimus errores. Ornatus de reliquo externus et literarum et chartarum earumque forma conueniunt cum eo ipſius methodi, ita, ut ambo una ligatura colligari poſſint.

XV.
Noua phyſico - medica.

Regiam artis chirurgicae Academiam Pariſienſem praemio, quod ſuperiore anno 1758 decerneretur, quaeſtionem de *iniectionum ad curandos morbos chirurgicos neceſſitate et applicandi modo* propoſuiſſe, vel ex noſtris quoque conſtat commentariis.* Illud autem reportaſſe legimus dexterrimum chirurgum, CRILLON, Rothomagi artem ſuam cum laude facientem.

Nouum

* vid. Commentar. noſtr. Vol. VI. P. I. p. 172.

Nouum porro argumentum anno 1761 eadem proposuit Reg. Chir. Academia: quo nimirum varii demonstrentur modi, quibus, capite percusso, ossa findi possint altera parte, cum altera ictus fuit homo: et quo inde eliciatur, quid in artis suae usu scire et obseruare debeat chirurgus. (*d'établir la théorie des contre-coups dans les lésions de la tête et les consequences pratiques qu'on en peut tirer.*)

Tria nunc praemia expectantur ab Ill. *Harlemensi* Scientiarum Societate. Quaestionem enim *de optima perruptos aggeres restituendi ratione*, bis iam propositam, tertia vice, duplicato praemio, doctorum virorum industriae commendauit Societas; uti et illam primo ad annum 1758, deinde ad hunc, quem agimus, 1759 relatam * *de caussis morborum inter nautas Batauos in Indiam occidentalem nauigantes obuiorum:* tertiam denique huic anno 1759 praefixit: *quaenam sint* nimirum *caussae naturales, cur lues per armenta huc usque vagans, diutius iam saeuiat, ac alia vice obseruatum fuerit? Et quomodo ab ista seruari possint tuta in stabulis relicta armenta, si quando in vicinia saeuire coeperit lues.*

In Academia Vpsaliensi nouum munus practicam, quae dicitur, oeconomiam docendi fundatum hocque Cl. Viro, IOANNI ANDERSON LASTBOM, M. A. mandatum esse accipimus. Vir quidam magnis opibus praeditus, ERICH ERICHSON BORGSTROEM, vitam priuatam in Wermelandia colens, satis ingentem pecuniae summam eum in finem dono dedit atque legauit; quapropter etiam illa sic dicta professio Regiae Borgstroemianae nomine cohonestata fuit.

* vid. Comment. nostr. Vol. VI. P. IV. p. 715.

De Electorali Bauarica scientiarum Academia *Monachii* hoc, quem agimus, anno 1759 constituta, nuperrime ad lectores nostros retulimus.* Illa nunc primum eumque ob splendidissimam multorum aulae procerum indigenarumque sociorum concionem, admodum solennem conuentum celebrauit die nouembris vicesimo. Serenissimi Principis Electoris, qui se ipsum Academiae Protectorem nominare haud dedignatus fuit, voluntate de illa ipsiusque legibus ab initio conuentus publice declarata, Illustri praesentium Virorum consessui notum fiebat, Academiae Praesidem, cuius quippe officium per anni modo spatium vi legum permanere debet, nunc a Ser. Protectore constitutum esse Illustrissimum Comitem DE HAIMHAVSEN, qui summo rerum metallicarum tribunali praeest; eius vero Vicarium, Illustrissimum Liberum Baronem DE KREITMAYER, summi senatus sanctioris dicti Cancellarium; historicae porro classis Directorem, Ill. aulae Consiliarium, LORI, cui Secretarii simul munus demandatum fuit, philosophicae vero sic dictae classis Directorem, Virum Generosissimum DE LIMPRVNN, in tribunali rerum metallicarum Consiliarium; tandemque Virum Ill. STVBENRAVCH, aulae cameraeque Consiliarium, qui tribuni aerarii munere per hunc annum fungatur. Praelectis deinde omnium cuiusuis ordinis sociorum octoginta numero nominibus, binae quaestiones binis quoque praemiis ad proxime instantem annum 1760 distribuendis, propositae fuerunt, quarum una ex *historica*, altera vero ex *philosophica* classe desumta est. Haec, uti ad nostrum institutum pertinet, a nobis ideo potissimum commemoranda, *optimum* concernit *modum*, *quo fornaces cacabique in salinis adhibendi confici debeant?* Omnibus viris doctis, dummodo Academiae non sint

* vid. Commentar. nostr. Vol. VII. P. IV. p. 721.

ſint membra, ad certandum de praemiis licet concurrere, qui, ut commentarios ſuos vel latine vel germanice exaratos, addito ſymbolo ſchedaque illud et auctoris nomen complectente, ante finem menſis iulii ad Academiae Secretarium mittere velint, rogantur monenturque. Ex illis tantum ei, qui praepoſitae quaeſtionis optimam continebit ſolutionem, die octobris duodecimo praemium quinquaginta nummorum aureorum, qui ducati dicuntur, adiudicabitur; reliquorum auctorum ſchedulis, ne nomina pateſcant, prorſus ſepoſitis.

Praemia, quae promiſerat, diſtribuendi opportunitate caruit hoc anno 1759 Regia Scientiarum Societas *Gottingenſis:* Neque enim illa, quae phyſici erat argumenti, quaeſtio *de vera rubri coloris in ſanguine obuii cauſſa* *, nec oeconomicae olim huic anno propoſitae **, ex voluntate Societatis ita ſolutae fuerunt, ut commentarii ſuper eis conſcripti et ad illam miſſi expectationem ipſius explerent. Quod ultimam potiſſimum ex illis de bonitate lanae germanicae emendanda attinet, viros doctos illius tantum lanae, qualis vendi ſolet, indolem reſpexiſſe ait Ill. Societas; quum eum tamen finem in primis habuerit, ut modus, quo ab ipſa natura conficiatur lana, inueſtigaretur, tum reſpectu herbarum, quae ouibus prae aliis gratae coli debeant in pratis, cum ratione curae ipſarum ouium, quam habere debeant homines ruſtici, ut iam inde melior euadat lana, ſi tondeantur oues. Oeconomicas quaeſtiones ad annum 1760 pertinentes iam olim a nobis exhibitas, permanere inſimul declarauit Ill. Societas. Reliquae vero ad eundem et inſecuturum annum 1761 referendae, mathematici atque hiſtorici ſunt argumenti ideoque ab inſtituti noſtri limitibus excluſi.

 Amſte-

* vid. Comment. noſtr. Vol. VII. P. I. p. 184.
** vid. ibid. Vol. V. P. IV. p. 722.

Amstelodami tres publice constitutos atque iuratos esse constat medicos, qui vulgo nominari solent physici. In eorum ordinem sub finem anni superioris 1758 relatum esse accipimus HERMANNVM BOERHAAVE DE GORTER, Med. Doct., qui patrem, IOANNEM, medicum illum celeberrimum, ad aulam Pot. Imperatricis Russorum olim abeuntem et Petropoli deinde Amstelodamum, ubi adhuc commoratur, reuertentem comitatus fuerat.*

Illustrissimus *Vltraiectinae* Academiae Senatus anatomiae et chirurgiae Professoris munus, per Ill. IACOBVM GISBERTVM WOERTMANN, ad altius aliquod reipublicae officium honorifice elatum, paulo antea vacuum factum, contulit nuper in Cl. PETRVM LVCHTMANS, Med. Doct. qui medicinam hucusque fecit Lugduni Batauorum, postquam superiore anno 1758 doctoris medici honores ab Academia Lugdunensi consecutus fuerat, dissertatione docte conscripta ideoque edita *de saporibus* et *gustu*, cuius summam quam proxime cum lectoribus nostris communicaturi sumus.

Patauio relatum legimus iam anno superiore die mensis septembris tertio in praedio suo obiisse Virum inter botanicos celebrem, IVLIVM PONTEDERAM, Botanices in Academia Patauina Professorem Publicum, quum aetatis annum egerit sexagesimum nonum.

Nuper transactus mensis October tres nobis eripuit medicos, quorum unusquisque et fama et meritis erat conspicuus. Die enim illius sexto IOANNES GOTTLOB KRÜGER, Philos. et Med. Doctor in Acad. Helmstadiensi, Ph. et Med. Prof. Publ. Ord.

Acadd.

* vid. Comment. nostr. Vol. VI. P. IV. p. 717.

Acadd. Nat. Cur. et Scientiarum Berolinenſis Socius, inopinata morte, inſultu nimirum apoplectico, extinctus fuit *Brunſvigae*, aetatis annum agens modo quadrageſimum quintum. Ex aliquo tempore Ser. Brunſvico-Guelferbytani Ducis iuſſu in modo dicta urbe commorabatur, ut publicas officinas pharmaceuticas ibidem perſcrutaretur, praeſcriptis legibus earum ratio conueniret, nec ne? Die porro eiusdem menſis ſeptimo *Francofurti ad Viadrum* obiit CAROLVS AVGVSTVS DE BERGEN, in Academia ibidem florente Med. D. Pathologiae et Therapiae Prof. Publ. Ordin., quum aetatis annum quinquageſimum quintum ageret. Tandem viceſimo quinto die eiusdem menſis *Halae Magdeburgicae* viuere deſiit IOANNES IVNCKER, Med. D. atque Prof. Pathol. ordin. atque Halenſis gymnaſii, quod paedagogium regium appellatur, et orphanotrophei Phyſicus ordinarius, ſenex fere octogenarius, STAHLII et diſcipulus et ſtrenuus eius dogmatum propugnator.

Varia quidem vitam illorum, quos modo nominauimus, aliorumque ante breue tempus defunctorum virorum cum laude actam attinentia collegimus, ita ut eorum praecipua certe cum lectoribus noſtris communicare poſſemus: interim tamen eſſe intelligimus, cur rogationem ante aliquot iam annos in commentariis noſtris ad viros doctos delatam, nunc iterum publice repetamus: velint, ſi vel neceſſitudine quadam, vel conſuetudine et familiaritate demortuos attigerint et inde vitae ipſorum certam et accuratam prae aliis habeant notitiam, hanc pro ſuo in amicos et literas amore nobis tradere, adeoque copiam facere, quo ab aliis acquiſitorum meritorum iuſtam laudem atque honores, quantum in nobis quidem poſitum erit, queamus conſeruare.

De inſtituto quodam, plantas exſiccatas, typographorum in modum coloribus inductis, in chartam coniiciendi earumque ideo figuram ideamque naturali, quantum fieri hac arte poteſt, ſimilem exprimendi, quod vir induſtrius IOANNES GOTTFRIED TRAMPE, typographus Halenſis, ſe ſuſcepturum eſſe promiſerat, iam ſuo tempore retulimus.* Nunc dexterrimum illum virum a promiſſis omni fide ſtetiſſe iamque ſex plantarum, deſcripta ratione pictarum, centurias edidiſſe commemoramus, quas opinione citius venditas, ideo horum laborum amatoribus ſic iubentibus, denuo a ſe excudendas eſſe is declarat, qua propter omnes, qui hanc iconum collectionem ſibi comparare velint, rogatos cupit, ut ideo nomina ſua apud ipſum profiteantur.

Aliud inſimul, quod ſimili modo ſe adornaturum eſſe ait, opus notum iam facere voluit modo nominatus TRAMPE. Fuerunt enim, qui plantarum tantum officinalium, omiſſis reliquis a medicis in uſum non vocari ſolitis, eadem ratione exaratarum copiam, ab eo deſiderarunt. Eorum itaque voluntati ſatisfacturus hunc laborem in ſe ſuſcepit, plantas has ſub conditionibus olim iam ſtabilitis ita editurus, ut, niſi plures, minimum viginti quinque icones poſt ſingulos ſex menſes prodire debeant. Vt illarum quoque uſum redderet ampliorem, a Cl. LVDWIG, Decano ordinis noſtri meritiſſimo, petiit, ut ab harum rerum peritis cultoribus, nomina plantarum, indolem, locum, quo creſcant vel colantur, culturam, virtutes, modum, quo in officinis pharmaceuticis aſſeruentur inque medicum uſum adhibeantur, deſcribenda illiſque iconibus adiicienda curet. Operi ad finem perducto addi debet index abſolutus, ut illud igitur iis, qui hortos medicos adornare et colere,

* vid. Commenr. noſtr. Vol. V. P. II. p. 366.

colere, vel plantas atque ſemina colligere, vel earum rerum tantum notitiam acquirere velint, utile et gratum eſſe queat. Proxime futuris nundinis noſtris vernalibus foras illud dabitur ſub titulo: *Abdrücke der Kräuter und Gewächſe. welche zu dem mediciniſchen Gebrauche beſonders beſtimmt ſind, und in den Apotheken aufbehalten, und auf verſchiedene Art zubereitet werden, nach der Natur verfertiget von* IOHANN GOTTFRIED TRAMPE. i. e. Icones plantarum atque ſtirpium, medico uſui dicatarum et in officinis pharmaceuticis obuiarum, ad naturam delineatae a IO. GOTTFRIED TRAMPE.

XVI.

Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1756 prodierunt.

I. ANDERSON Beſchryving van Ysland, Groenland en de Straat-Davids. Amſtelod. c. f.

Obſervations pratiques ſur les Maladies de l'Urethre et ſur pluſieurs faits convulſifs et la guériſon des pluſieurs Maladies chirurgicales, avec la decompoſition d'un Remede propre à réprimer la diſſolution gangréneuſe et cancéreuſe et à la réparer; avec des Principes, qui pourront ſervir à employer les différens Cauſtiques; par M. ANDRE'. à Paris, 8.

CARL GVSTAF. BOIE Säkra Rön och politelige medel til wälmögo och förmögenhet, eller den forſarma Swänska Landthushollaren. Stockholm. 8.

IO. BRAVNER Tankar wid ſkötſeln och nyttan af boskap och fiäderfä, ſamt ſkogars bruk och misbruk. ibid. 8.

Riflessioni fisico-mediche sopra di un nuovo Antilisso, collequali, secondo l'odierno sistema di teoria et pratica medicinale si dimostra quanto di vario accader possa, rispetto alla irofobia, con diverse scoperte di segreti, umiliate alla Gloriosa Maesta di Carolo Borbone, Re delle Sicile de ALESSANDRO CATANI. in Napoli, 8.

PETR. IOSEPH. MORISOT DESLANDES, Quaest. med. an ut e pulmone sic e liene sanguis fluidior? Resp. *Guillelm. Berthold.* Parisiis, 4.

GVIDON. DAN. DESPATVREAVX, Quaest. med. an functionis cuiuslibet caussa multiplex? Resp. *Ioan. St. Ioire.* ibid. 4.

Tractatus de materia medica siue de medicamentorum simplicium historia, virtute, delectu et usu; Auctore STEPHANO FRANCISCO GEOFFROY. Editio nouissima locupletior aliisque emendatior, supplemento partis secundae sectionis secundae Anonymi Professoris nunc primum aucta, ex gallica in linguam latinam eleganter redacto. Tom. I, II, III. Venetiis, 4. Voll. 3.

ALBERTI HALLERI opuscula pathologica. Venet. 8. c. f.

IO. IAC. HVBER Obseruationes circa morbos nuperorum hinc aliquot annorum epidemicos. Cassel. 4.

IOH. HVXHAMS *Abhandlung von Fiebern. Frankfurth*, 8.

IOAN BAPTIST. FRANCISC. DE LA RIVIERE, Quaest. med. an catamenia a plethora? Resp. *Franc. Thom. d'Onglée.* Paris. 4.

Berrättelse om Koppors ympande af DAVID SCHVLZ. Stockholm, 8 mai.

FRANCISCI MATHIAE TROXEL *Gründliche Beschreibung der Kraft und Würkung der so genannten mineralischen Kugel, als auch eine Anweisung, wie ein Mensch bey verschiedenen Krankheiten, Zufällen und*

und Umständen seine Gesundheit wieder erhalten, und vielen Uebeln vorbauen könne. Straßburg, 12.

CLERIAD VACHIER, Quaest. med. an ad motum sanguinis in minimis vasculis plus faciat attractio, quam pulsus a tergo? Resp. *Marin. Iacob. Clar. Robert.* Paris. 4.

XVII.

Supplementum indicis scriptorum physico-medicorum, quae anno 1757 prodierunt.

Memoires de l'Academie de belles lettres de Caen. à Caen. 8. (*Varia etiam in his continentur physica argumdnta.*)

Hamburgisches Magazin oder gesammlete Schriften aus der Naturforschung und den angenehmen Wissenschaften überhaupt. 19ter Band, und des 20sten Bandes erstes Stück. Hamburg und Leipzig, 8. m. K.

Journal oeconomique ou memoires notes et avis sur les arts, l'agriculture, le commerce et tout ce qui peut y avoir rappart, pour l'année 1757. Part. XII. à Paris, 12.

Fränkischer Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrheit, Oeconomie und den damit verwandten Wissenschaften. 13, 14 *und* 15*tes Stück. Nürnberg,* 8.

Sammlung auserlesener Wahrnehmungen aus der Arzneywissenschaft; aus dem Französischen übersetzt. 1 *und* 2*ter Band. Frankfurt.* 8.

Obseruationum medicinalium fasciculus. Oxonii, (*s. ann.*) 4. m.

Dissertationes et quaestiones medicae magis celebres in Monspeliensi Lyceo et in Parisiensium medicorum scholis publice discussae. Tom. I. Accedit de hydrophobia et aceto vini commentariolum, Auctore IOSEPHO BENVENVTO. Lucae, 8.

Sammlung einiger kleinen Schriften von den Schicksalen der Chirurgie. Erfurt, 8.

Relazio-

Relazione della Peste d' Algieri negli anni di Christo 1752 et 1753. Systema generale di questa malattia del Auctore del Saggio Astronomico (*Auctore* STENDARDO) in Napoli, 4.

Pharmacopoea Londinensis. Londini, 12.

Straßburgisches Collegium medicum, *sammt beygefügten Ordnungen der* Medicorum *und Apothecker. Strasburg,* fol.

Erneuerte und verbesserte Artickel eines löblichen Corps *derer* Chirurgorum *oder Wund-Aerzte der Stadt Strasburg.* ibid. fol.

GAETANO MORIGITIRONE VETERINARIO, Riflessioni sopra l'Apologia di VINCENZIO PERALES. Rimini.

Gedanken über das Schlagen der Wünschelruthe, auf die in der Erde verborgene Erze und Metalle. Eisenach, 8.

IACOB. LVDOVIC. ALLEAVME, Quaest. med. an propria medici scientia oeconomia animalis cognitio? Resp. *Ioan. Descemet.* Parisiis, 4.

IOAN. IACOB. BAIERI monumenta rerum petrificatarum praecipua Oryctographiae Noricae supplementi loco iungenda, interprete filio, FERDINAND. IACOB. BAIERO, cum tabulis aeneis quindecim. Norimbergae, fol.

HERMANNI BOERHAAVE opera omnia medica. Venetiis, 4.

MARC. CARBVRI, Lettera sopra una specie d' insetto marino al Sr. MARCO FOSCARINI. in Venezia, 12.

I. BAPTISTAE CARENI de aeris ingressu in ventriculum eiusque circulo, usu ac elatere, de flatibus, de tympanite, eorumque differentiis, ac tandem de alimentis flatuosis diss. epist. Mediolani, 8 m.

IOAN. BAPTIST. CHOMEL, Quaest. med. an in aetate media rariori indulgendum cibo? Resp. *Guillelm. Berthold.* Parisiis, 4.

IOS. HENR. COHAVSEN, Europae arcana medica: id eſt, Collectanea phyſico - medico - practica ex Ephemeridum Germaniae vaſtis voluminibus in compendium redacta. Francof. ad Moen. 8.

A letter to a Friend on the ſubiect of inoculation by D. COX. London, 8.

A. D. DIENERT, Quaeſt. med. an quantum ſanguinis, tantum lymphae momentum? Reſp. *Natalis Nicol. Mallet.* Pariſiis, 4.

ANN. CLAVD. DORIGNY, Quaeſt. med. an anginae ſpuriae periodice recurrenti catharſis? Reſp. *Iacob. Savary.* ibid. 4.

ACHILL. FRANCISC. FONTAINE, Quaeſt. med. an quae viris, eadem mulieribus conueniunt corporis et animi exercitia? Reſp. *Ioan. Descemet.* ibid. 4.

DAVID. DE GORTER, Florae Gelro - Zurphanicae appendix. Harderouici, 8.

CLAVD. FRANCISC. GRANDCLAS, Quaeſt. med. an partus naturalis incerto circumſcribatur termino? Reſp. *Maximilian. Ioſeph. Leys,* Pariſiis, 4.

ALB. HALLER, Diſſertation on the motion of the Blood and on the effects of bleeding. London, 8 m.

Eiusd. Second Diſſertation on the motion of Blood and effect of bleeding. ibid. 8 m.

Mémoire ſur la Garance et ſur la culture avec la Deſcription de l'Etuve pour la deſſecher et des Moulins pour la pulveriſer par M. DV HAMEL DE MONCEAV. à Paris, 4 mai.

LVDOV. PETR. LE HOC, Quaeſt. med. an a variolarum inoculatione aer inſalubris? Reſp. *Marin Iacob. Clarus Robert.* ibid. 4.

GODOFREDI DANIELIS HOFFMANNI obſeruationes circa bombyces, ſericum et moros ex antiquitatum, hiſtoriarum, iuriumque penu depromtae. Tubingae, 4.

AMBROS. HOSTY, Quaeſt. med. an dyſentericis anodyna? Pariſiis, 4.

Tentamen de demonſtranda ſtructura humana ſecundum dimidiatam naturae ipſius proportionem, e quatuor tabulis conflatum, ab iconibus poſt veras diſſectiones conſulto factas. Ita diſpoſitae ſunt partes, ut ſenſim partium omnium, quae audiunt capita, aut principes in ſitu naturali repraeſententur eo, quo, cum primo diſſecantur more appareant, quum ſanguifera vaſa cera ſunt iniecta. Opus conſtitutum, ut artificioſa animalis oeconomiae imago dilucidius, quam in ullis aliis hactenus edita fuit tabulis, eniteat atque emineat; cura et ſtudio CAROLI NICOLAI IENTY. Londini, 8 mai. *tabul. aen. viv. color. pict. dimidiatae magnitudinis ſtaturae human.*

IOAN. IONSTONI theatrum inſectorum, tab. 28 a Cl. MATH. MERIANO aeri inciſis ornatum. Heilbr. fol.

BERNARD. DE IVSSIEV, Quaeſt. med. an otioſis frictio? Reſp. *Ioan. St. Ioire.* Pariſiis, 4.

An Eſſay on the Nature, Cauſes and Cure of the contagious diſtemper amongſt the horned cattle in theſe Kingdoms. By DAN. PETR. LAYARD. London, 8.

IAMES LIND, An Eſſay on the moſt effectual means of preſerving the health of ſeamen in the royal navy. London, 8.

IOAN MACMAHON, Quaeſt. med. an in acutis dolente capite ſaphenae ſectionem tardare malum? Reſp. *Ioan. Descemet.* Pariſiis, 4.

MARTIN NOVGVEZ, Quaeſt. med. an in febribus malignis poſt venae ſectionem, cito citius emeticum? Reſp. IOAN St. IOIRE. ibid. 4.

IOAN. FRANCISC. PARIS, Quaeſt. med. an ad ſanitatem equitatio? Reſp. *Guillelm. Fumée.* ibid. 4.

Diſſertazione di ANDREA PASTA ſopra i meſtrui delle Donne. Bergamo, 8 m.

VINC-

VINCENZ PERALES Lettera apologetica in ripoſta, che fa l' Autore del tirocinio veterinario ſopra la critica, nella VI delle lettere Ippiatriche de S. Conte FRANCESCO BONSI. Rimini.

IOH. ZACHARIAS PLATNERS *Gründliche Einleitung in die Chirurgie, oder kurze Anweiſung alle Krankheiten, ſo denen Chirurgis vorkommen, theils mit innerlichen und äuſserlichen Medicamenten, theils durch Operationen zu curiren. Zwey Theile, mit Kupfertafeln und einem Anhange einiger zuſammen geſetzten Arzneymittel.* (Editio noua) *Leipzig*, 8.

LVDOVIC. MARIA POVSSE, Quaeſt. med. an ſanis noceat quotidianus ἐνεματων ſimplicium uſus? Reſp. *Franciſc. Ludov. Thom. d' Onglée.* Pariſiis, 4.

RAYMOND. DE LA RIVIERE, Quaeſt. med. an in annonae caritate in farinoſis diuerſimode praeparatis praeſidium? Reſp. *Natal. Nicol. Mallet.* ibid. 4.

CAROL. AVGVST. VANDERMONDE, Quaeſt. med. an infantum a dentitione, conuulſionibus, vel ſoporibus, repetitus catharticorum uſus? Reſp. *Franciſc. Ludou. Thom. d' Onglée.* ibid. 4.

DAVID VASSE, Quaeſt. med. an ſanitati noceat frequens exſpuitio? Reſp. *Iacob Savary.* ibid. 4.



Conten-

Contenta in hac parte.

